

Áldás, békesség!

A Pomáz-Csobánkai Református Társegyházközség lapja

V. évfolyam 5. szám

2016. szeptember – október

„Hitben haltak meg ezek mind, anélkül, hogy beteljesültek volna rajtuk az ígéretek. Csak távolról látták és üdvözölték azokat, és vallást tettek arról, hogy idegenek és jövevények a földön. Mert akik így beszélnek, jelét adják annak, hogy hazát keresnek. És ha arra a hazára gondoltak volna, amelyből kijöttek, lett volna alkalmuk visszatérni. Így azonban jobb haza után vágyakoztak, mégpedig mennyei után.” (Zsid 11,13-16)

Tartalom

- 1 **Ravasz László: Ima a hazáért**
- 2 **Rajkört Miklós: Athleta Christi RÉGI HISTÓRIÁK**
Könczöl Dánielné: 60 év múltán
- 3 **Pap Lászlóné: Hol vagy?**
Köszöntjük Pap Lászlónét 80. születésnapja alkalmából
- 4 **SZÓLAZ IGE – Jézus, az ajtó**
Nyilas Zoltán esp. igehirdetése
- 6 **Sné Jáger Orsolya: Az aggodalom ellenszere**
- 7 **Bódis Miklós: Merre tart az életed?**
Evangélizáció – 3. (befejező) rész
- 11 **John Stott: Hogyan lehetek igazi keresztyén?**
- 14 **Cseri Kálmán: A predestináció**
- 16 **A megigazulás reformátori magyarázata**
- 17 **Bánó Attila: Reformáció és nemzettudat**
- 20 **Soós László: A reformáció talaja Mo-n**
Történelmi háttér
- 22 **Soós László: Gályarabjainkhoz - vers**
- 23 **Nyilas Zoltán: A reformáció 500. évfordulója elé**
- 24 **KÖZÖTTÜNK SZOLGÁLNAK**
Hardi Péter: Úgy fut...
Csiszár Kriszta hitoktató, karnagy
- 25 **Sebestény-Jáger Orsolya - Versek**
- 26 **Puskás Attila: A hit nemes harca (1. rész)**
- 29 **Haranginé Csuta Anna: Isten királysága**
- 30 **Dr. Szűcs Ferenc: Isteni pedagógia**
- 32 **Erdélyi Sándor: „Szurdok” – Csobánkán**
Gyülekezeti délután Csobánkán
- 33 **Bíró Istvánné: Újra együtt**
A marosszentgyörgyi testvérkórus látogatása
- 34 **Osváth Dorottya: Én vagyok...**
Ifi-tábor 2016; Érsekvadkert
NÁLUNK KERESZTELTEK
- 35 **NAPLÓ**
- 36 **Képek gyülekezetünk életéből**

Örökkévaló Istenem!

Köszönöm Neked, hogy magyarnak teremtetted és megengedted nekem, hogy e nép szenvedéseiben, gyászában, dicsőségében és szegényében részt vegyek.

Vallom előtted bűneinket, amelyek az én bűneim is: szívünk kemény, értelmünk balgató, hitünk ingadozó és a lelkünk pártos. Meghajtjuk fejünket ostorod alatt és vezekelünk a porban és hamuban.

De ígéreteid igazak és ámenek. Hisszük, hogy szövetséget kötöttél velünk és atyáinkkal és tudjuk, hogy az ég és föld megrendülhet, de ezt a szövetséget Te meg nem rontod soha. Hisszük, hogy ha Hozzád térünk és Te leszel egyetlen Urunk, feltámad a mi világosságunk. Könyörgök Hozzád, töltsd ki Szent Lelkedet erre a népre!

Tartson bűnbánatot bőjtöléssel, sírással és kesergéssel és úgy térjen meg Hozzád, a mi Istenünkhöz, mert könyörülő és irgalmas vagy Te, késedelmes a haragra és nagykegyelmű.

Vidd ezt a népet idvességes önismeretre, hogy lássa meg bűneit és gyűlölje meg; forduljon el attól, ami vesztét okozta s tegye rá életét a Te ígéretedre. Gyomlálj ki közülünk minden pártosságot, Ellened való lázadást és egymás közötti viszályt és növeld meg a mi hitünket történelmi hitvallásunkban és emberi méltóságunkban. Legyünk a Te néped; és ne lehessünk másképpen magyarok, csak mint a Te néped.

Kezedben van nemzetünk jövődjé. Nem kutatjuk, mit hoz, csak Te magad jöjj. Egyengetjük a Te ösvényeidet és készítjük számodra az utat. Imádkozó magyarok tábora egyre nő, szentséges öltözetükben siet a Te néped a Te seregyűjtésed napján. Királlyá koronázzuk magunk és népünk felett a Te Szent Fiadat és nemzeti jövőnket, egész történelmünket odaszenteljük a Te dicsőségedre. Szánj meg és válts meg minket, oh Szenteknek Szentje!

Ámen

„Tarts életben bennünket, és mi segítségül hívjuk nevedet.” (Zsolt 80,19b)

ATHLETA CHRISTI

A pomázi református gyülekezet 1956-ban

1956
2016

Ha az Úr egy igéjével szeretném a magyar történelem és a keresztyén egyház legsötétebb időszakát, a Rákosi-rendszer mindennapjait összefoglalni, akkor a fenti zsoltárverset választanám. Hogy miért?

Talán százak, ezrek, milliók fohászkoztak a recski kényszermunkatáborban, az Andrassy út 60-ban, a börtönökben, az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) kínzásai közepette, megtörve, megalázva; vagy éppen otthon a négy fal között az Úrhoz úgy, hogy: „tarts életben bennünket”. Amikor még a belül elmondott hangtalan ima is „bűn” volt egy olyan rendszerben, amelynek vezetői bár magukat ateistának vallották, valójában egy félelemre alapozó totalitárius hamis vallást képviseltek, minden emberi értéket és erkölcsöt sárba tiporva. És a „gondolatrendőrség” az éjszaka közepén is csengethetett...

A pomázi református egyház sem menekült meg a kommunista terrortól. Az '50-es évek vasárnapi istentiszteleteit „látogatók” között ott voltak az ÁVH emberei, akik éber figyelemmel hallgatták a pomázi református lelkipásztor, *Demeter József* prédikációit. Ne legyenek illúzióink: nem a vallásgyakorlásuk okán foglaltak helyet az államvédelem emberei a református templom padjaiban. Arra vártak, hogy leplezhessék, amikor Demeter tiszteletes úr állam- és szovjetellenes politikai tartalmú beszéddel „lázítja” a pomázi református gyülekezet tagjait. Nem egyszer hatoltak be

erőszakkal a református parókiára (feltépve a parkettát), de hiába minden erőszak, megfélemlítés, rendszeres megfigyelés, mert Krisztus katonája, Demeter József egyedül az Isten Igéjét hirdette, mindenfajta aktuálpolitikai felhangot és lázítást mellőzve.

1956. október 23-án a fővárosban – kezdetben békésen, majd fegyveresen – követelték a kommunista hatalom menesztését. Pomázon a forradalom fegyvertelenül, békés úton zajlott le, a településen egyetlen lövés sem dördült el. Az első forradalmi esemény 1956. október 25-én történt, amikor a pomázi Hősök terén, Jankovits Gyula I. világháborús szobránál 300-400 békés tüntető hajtott fejet és emlékezett kegyelettel a Parlament előtti értelmetlen vérfürdő áldozatai előtt. Másnap a tanácsházán megalakították a Nemzeti Bizottságot (vezetőnek Farkas Zoltánt választották), melynek ülését Demeter József nyitotta meg. Október végén megalakították a Nemzetőrséget, melynek tagja volt Demeter tiszteletes úr nagyobbik fia, *Demeter Levente* is.

A forradalom alatt az istentiszteletet látogatók száma látványosan megnövekedett, Istent kereső és Istent dicsőítő emberek töltötték meg a templomot. A református testvérek nemzetiszínű karszalaggal a karjukon mentek vasárnaponként a templomba. Demeter József az 1956. december 9-ei presbiteri gyűlésen meg is jegyezte, hogy: „Sok új arcot láthattunk az istentiszteleteken.” Nem véletlen, hogy a forradalom alatt, majd főként a november 4-ei vérbefojtását követően, egyre többen hall-

gatták vasárnaponként az Úr Igéjét, vigaszt nyújtva a gyászoló testvéreknek, hiszen az egyedüli „orvosság” a vérzivataros időkben a tiszteletes úr prédikációi voltak. A református gyülekezet tagjai a forradalom alatt és után közösen megszervezték, hogy a környező települések iskoláiban a gyerekek számára ne maradjanak el a hittanórák, ami nem kis erőfeszítéssel járt azokban a nehéz napokban, hetekben.

A forradalom leverését követő kádári restauráció kezdetén a hivatalos, heti rendszerességgel megtartott presbiteri gyűlések elmaradtak, mert ezekre külön rendőrségi engedélyt (!) kellett volna kérni. Ehelyett a pomázi presbiteriek és Demeter tiszteletes úr alkalmanként megbeszéléseket tartottak a vasárnapi istentiszteletet követően.

A református gyülekezet is megszenvedte a forradalmat követő időszakot, hiszen a mindenki által nagyra becsült és tisztelt főgondnok, *Teleki József*, félve a retorzióktól, Belgiumba távozott, ahonnan többé már nem is tért vissza, sem Pomázra, sem Magyarországra. Egy ilyen nehéz időszakban sokat segítettek Demeter József higgadt, csak az Úr tanításait hirdető szavai.

Pomáz a forradalom alatt két lakosát veszítette el, majd a megtorlás időszakában további három pomáziit végeztek ki. A gyász ott lakozott minden pomázi szívében. „Az Úr adta, az Úr vette el. Áldott legyen az Úr neve!” (Jób 1,21) Emlékezzünk hőseinkre!

Rajkort Miklós

RÉGI HISTÓRIÁK

60 ÉV MÚLTÁN...

Részlet az 1956. december 9-ei presbiteri gyűlés jegyzőkönyvéből:

„Az október 23-i és az utáni események következtében a templomlátogatók száma megnőtt, sok új arcot láthattunk az istentiszteleteken. Viszont heteken keresztül kisebb-nagyobb megszakításokkal szünetelt a tanítás az iskolában, nem volt hittanóra, a HÉV közlekedés szünetelése miatt nehéz volt a fiókegyházak látogatása, gondozása. Örömmel számol be arról (*a lelkész*), hogy sehol egyetlen istentisztelet sem maradt el, a gyülekezet tagjainak segítségével különböző alkalmatosságokkal eljutott az istentisztelet helyére, idejére. – Tudomása szerint Teleki József családjával külföldre távozott, de presbiteri tisztségéről nem mondott le. Reméljük, visszajön!”

Arany János presbiter az egyház megújulásáról szóló ígéretet megkérdőjelezi. (Püspöki körlevél)

Demeter József neve az októberi forradalom pomázi legendáriumában mint a Nemzeti Bizottság megválasztására összehívott falugyűlés kezdő szónoka van említve. Beszédének szövege nem maradt fenn. *Demeter Levente* elbeszéléséből ismert, hogy november 4-én hajnalban a templom tornyában egyútt hallgatták a külső Bécsi úton felvonuló inváziós szovjet tankok láncolatpáink csikorgását, amitől szinte remegett a föld. *Szilárdfy Gyula*, aki a novemberi passzív ellenállás időszakában két társával plakátkészítésbe fogott, úgy említette elbeszélésében Demeter Józsefet, mint aki óvatosságra intette a fiatalokat.

Könczöl Dánielné

Demeter József pomázi lelkipásztor

A magasságos Isten, a mindenség Teremtője, Ura a látható és láthatatlan világnak – fölötte áll minden embernek! Nem azonos az értelmünk alkotó Istennel, még csak nem is olyan, hasonlíthatatlan! Mi mégis meg akarjuk ragadni, érteni és magyarázni tetteit, birtokolni akarjuk az Istent.

Ki-ki gondolja végig: ő maga és mindenki más abban a meggyőződésben él, hogy tudja: Istennek mi a feladata, s mikor mit kell cselekednie! Bár az ember birtokában van a Kijelentésnek, azt nem Isten Szentlelkének világosságában érti, hanem bűnfertőzte értelmének sötétségében. Mind ez az Isten iránti engedetlenség következménye! „Menj és mondd ezt e népnek: Hallván halljatok és ne értsetek, s látván lássatok és ne ismerjete!” (Ézsaiás 6:9) – Ennek eredménye az, hogy még a „legtisztább” szándék sem Isten dicsőségét öregbíti, hanem az ember szívének dicsőségvágyát építgeti.

Nehémiás próféta könyvének 13. fejezete hosszan beszél a babiloni fogságból hazatérő választott népről, életéről, cselekedeteiről. Arról, hogy szabadulása után Isten személye és kijelentése felé fordul, mert vágyik arra, hogy szabadító Istenének engedjen, imádjá és hálás szívvel szolgálja Őt. Megértették, hogy mit kell tenniük, és úgy is cselekedtek. A nép, mely a „jó részt” választotta, a gyarapodásban, ahogy annak idején Ádám, elfordította fejét Istenről, más hangra figyelt és emberi megfontolás lépett Isten igéjének vezetése helyébe. A Jeruzsálembé visszatérő Nehémiás, mint Urának és akaratának hű képviselője, a helyes útra tereli, Istenhez fordítja a Tőle elfordult népet. Előkerül Isten igéje, s ahogy olvassák egyre nyilvánvalóbb, hogy életük minden területe fertőzött a bűntől, hogy azokkal Isten haragját vonják magukra.

Megértették, hogy Isten háza nem világi célokra épült, hanem Isten imádásának helye. Megértették, hogy az egész gyülekezet – vezetője és tagjai – nem saját céljaikra használhatják a templomot, hanem Isten dicsőségére. Akkor és úgy, ahogy azt Isten Mózesen keresztül meghagyta nekik. S a legnehezebb? Ismerve a testiség uralkodó voltát az emberi életben – a családi élet megtisztítása volt. Bár

itt nem olvasunk a végkifejletről, de Ezsdrás könyvéből tudjuk, hogy amit megértettek, megcselekedték.

A Nehémiás könyve 13. fejezetének mind a 31 verse – ahogy az egész Szentírás – okulásunkra íratott meg. Isten elénk tár egy több ezeréves régi példát, hogy megmutasson két dolgot: 1. Isten örökké ugyanaz, Ő nem változik soha! – 2. Az ember sem változik, míg e testben él, mindenkor kész Isten akaratának hátat fordítani! Hiszen, ha valamiben félig engedelmes csupán, az nem engedelmség!

Ennek a most következő résznek a jézusi ígét írom az elejére: „Tudom a te dolgodat, hogy te sem hideg nem vagy, sem hévi!” (Jelenések 3:15) Egyfajta kettősség jellemzi Európát, benne minket is, magyar reformátusokat. Keresztyén a nevünk, hiszen kultúránk minden ága-boga benne gyökerezik. Hagymányainkban, szokásainkban is fellelhetők a keresztyén vonások, bár nagyon is keverednek pogány elemekkel. Modern világban élünk, ahol minden állandóan változik – mentegeti magát az ember. De Isten előtt ez nem érv! Örökvényű viszont mindaz, amit kijelentett! Ő nem változik, csak mi változunk, mint a kaméleon – idomulunk a környezetünkhöz.

Sorra épülnek vagy újulnak meg temp-

lomok. Modern kornak megfelelően már 2 az 1-ben, netán 3 az 1-ben, mint a mosópor. Templom, de klubhelyiség is, ahol ilyen-olyan alkalmak vannak, s megtalálható minden, ami ezek kiszolgálásához kell. Kombinát, ahol ehet, ihat, vásárolhat az ember – ahol testi-lelki igényét kielégítik.

Ennek megfelelően a modern ember, mert szeret kényelmesen élni, nem öltözik „templomi” ruhába. Csak lazán, ahogy a pi-acra vagy a munkába jár. Istentiszteleti alkalmak előtt nem áhítatos csend honol, ahol a jelenlévők készülnek az Istennel való találkozásra! Nem! Zsibvásár, tereferé, kimondott hangzavar. Áhítat? – az ugye nem modern! De attól az Istentől, Akinek házához így viszonyulunk, várjuk, hogy teljességgel mellettünk álljon, segítsen és vigyázzon ránk!

Készülünk a Reformáció 500. évfordulójára. S bár bűnbocsátó cédulákat nem árulunk, de keveredünk – bocsánat tolerálunk, hiszen a „modern” embernek ez a tulajdonsága – szektás, sok esetben pogány dolgokkal! Isten igéje, mint orvosi szike a bajok gyökerére vág. Ha csak a felületet kapargatná, nem változna semmi. Isten akarata pedig a „semper reformandi”, a naponta, a mindenkor való megújulás, reformáció! Azt akarja, hogy felismerjük, mint a választott nép, a gyülekezet tagjai, hogy rossz úton járunk, hogy megtérjünk! Azt akarja, hogy ne legyünk felemás igában, hanem vegyük fel az Ő igáját, járjunk Vele, s akkor nem fogunk eltévedni!

Kérjük, segítsen, hogy így legyven!
Pap Lászlóné lelkipásztor

SZERETETTEL KÖSZÖNTJÜK PAP LÁSZLÓNÉ ERZSIKE NÉNIT 80. SZÜLETÉSNAPIJÁN

Gyülekezetünk korábbi lelkipásztora, Pap Lászlóné Erzsike néni, szeptember 7-én töltötte be 80. életévét. Ebből az alkalomból Nyilas Zoltán esperes úr köszöntötte, és egyben meghívta őt a csobánkai gyülekezeti délutánunkra, mely meghívást azonban Erzsike néni sajnos nem tudta elfogadni, mert azon a héten vasárnap a biatorbágyi belmisszióban szolgált.

Így ismerjük őt, mint aki azt adja örököül: Isten szolgálata minden előtt. Valóban Isten szolgálója ő, a Léleké, aki megeleveníti és megújítja ezt a szolgálatot, mely minden szolgálat közül a legdicsőségesebb. De nem az ember dicsősége, hanem Istené, mert az igazság szolgálata maradandó, ahogy azt az Ige is mondja (2Kor 3,11). Egyedül Ővé a dicsőség!

Isten éltesse sokáig Erzsike nénit, kívánjuk, hogy betegségéből felépülve még sokáig szolgálhasson Urunknak és az Ő népének Krisztus ereje és a békéltetés Igéje által, ugyanazzal a szeretettel, hűséggel és az igazság nyílt hirdetésével, ahogy azt eddig tette, és adjon ehhez Urunk jó egészségét!

Kedves testvérek! Néhány évvel ezelőtt egy közös élményben lehetett részünk. Sokakkal együtt Brassóba utaztunk, és Brassótól 18 kilométerre megnéztük a gyönyörű prázsmári erődtemplomot is, amely a világörökség része. A település központjában álló vár két méter széles vastag falai, szurok-kiöntő nyílásai és lőrészek jelzik, hogy valamikor a falakon belül is volt élet. Az erődtemplomot 1218-ban kezdték el építeni korai gótikus stílusban, a benne lévő kápolna a kerci apátság mintájára készült. A 12 méter magas hármás védőfal rendszer a 15. században, a török támadásakor érte el igazi célját. A vár érdekessége inkább belülről látszik, mint kívülről, építettek benne ugyanis 275 kis kamrát, 3-4 négyzetméteres, nagyon alacsony belmagasságú lakoszobákat. De készítették az erődtemplomban iskolát, kovácsműhelyt, sőt tyúkudvar is volt benne. Nagy örömeinkre a gyönyörű gótikus kápolnában, ahol évszázadokon keresztül megszólalt Isten Igéje, a mi énekkarunk is szolgálhatott.

Különös aktualitása van a mai napi ószövetségi igének. Ezeket a szavakat, hogy kerítés, erőd, vár és fal – kerüljük, de amikor elkerülhetetlenül szembetaláljuk magunkat valamelyikkel, nagyon nehéz eldönteni, mit mondhat az ember, és mi az, amit el kell mondania.

Ezsdrás és Nehémiás könyve az építéssokról szóló könyvek. Befejeztük a Krónikák könyvét, ami egy nagyon tudatosan Istentől elkért és Isten által elmondott könyv, amely annyiban különbözik a Királyok könyvétől, hogy legfontosabbnak az Isten tiszteletét és az Istennek kedves életet tartja, és mindent ezen a nézőpontra keresztül mond el. Azoknak a királyoknak az életét is, akik meghallották Isten szavát (ők voltak kevesebben), azoknak a királyoknak a történetét, akik félig, vagy felemás időben hallották meg Isten szavát, és talán a végén elfelejtették, valamint leginkább azoknak a királyoknak a szavát, akik egyáltalán nem jártak Isten útján. Nagyon keserű megállapításokat tesz a szentíró azokkal kapcsolatban, akik nem jártak Isten útján. Akik nem értik az evangélium összefoglaló igéjét és az ószövetség summázatát: „Szeresd az Urat, a te Istedet teljes szívedből, teljes

lelkedből, teljes elmédből és minden erődből, és szeresd felebarátodat, mint magadat.” Isten nem szereti a megosztottságot, nem fogadja el, ha többes jogviszony van valakinek a szívében, Isten nem ad helyet bálványának Önmaga mellett. Újra és újra megszólal a prófétikus hang – jó lenne egyszer így is olvasni a Bibliát –, hogy „Istennek kell inkább engedni, minthogy embereknek”.

A Krónikák könyvének írói látják, tudják és személyes életükben megtapasztalják azt, hogy milyen következményei vannak a hűtlenségnek. A hűtlenség következménye a pusztulás, a rombolás, hogy valami meghal. A próféták azt is nagyon jól tudják és hirdetik, hogy csak az Istenhez való odafordulás jelenthet megújulást. Csak és kizárólag ez. Semmi más. E kettő együtt zajlik a Királyok és a Krónikák könyvében, és a legismertebb, Jeremiás próféta könyvében. Jeremiás tudja, hogy azok a csapatok, amelyek Nabukadnecar idejében érkeznek Jeruzsálem falaihoz, Isten büntetéseként vannak ott, és csak és kizárólag akkor lesz szabadulása a népnek, hogyha belátja, hogy Isten akaratának kellene inkább engedni, mint emberekének. És mivel nem látja be, megtörténik a szétszórattatás, idegen szóval: a diaszpóra lét. Isten, mint ahogy a gyermekek belefújnak a kákicsba, a gyermekláncba, és annak magja szanaszét repül, így tesz az Ő népevel.

De nem ez az első kiszolgáltatottság Izrael életében. Az első Asszíria támadása volt bő száz évvel korábban, amikor az északi országrész elvesz, és akkor is kitelepítettek sokakat Izraelből. És íme, most Ezsdrás, majd később Nehémiás arról beszél, hogy Isten kezében van a történelem, és arra indítja az új világbirodalmat, a perzsa uralkodót, Círus királyt, hogy engedélyt adjon ahhoz, hogy megépítsék a templomot, és hogy helyreállítsák a Nabukadnecar csapatai által okozott sebeket, a teljes jeruzsálemi pusztulást, hogy építsenek. Látjuk ebben az igében, hogy ez egykor sem volt könnyű. Mindig voltak olyanok, akik bevádolták az építőket, hamis rágalmatokat fogalmaztak meg. Bár nagyon kedvesnek és kellemetnesnek tűnik, ahogy ajánlkoznak: építsük együtt, mi már itt lakunk hetven éve ezen a földön, hadd segítsünk nektek.

Talán ma érthetetlen szemmel olvassuk és érthetetlen füllel halljuk azt, hogy a visszatérők vezetője, Zerubbábel visszautasítja az ajánlatot. Nem építhettek velünk együtt, erre nincs lehetőség! Nem azért, mert gyűlölünk titeket, hanem azért, mert nem ugyanaz az Istenünk. Hiába mondjátok, hogy ti is ugyanazt az Istent tisztelitek, ti nem az élő Urat tisztelitek. Ti összekeveritek az isteneket. Ti elutasítjátok Isten mindenhatóságát. Ti elutasítjátok azt, hogy Istennek szükséges az engesztelő áldozat, gúny tárgyává teszitek újra és újra az engesztelést. Ti nem tartjátok meg Isten törvényét, és nincs kizárólagos Istenimádat a szívetekben – és így nem lehet templomot építeni. Félszívűen, kétszívűen nem lehet együtt szolgálni. Ekkor pedig megindul a rágalmazás, megindul a cselszóvás, hogy megakadályozzák a munkát.

Miért szükséges, hogy elkészüljön a templom és a várfalak? Azért, mert a templom jelentette az ószövetségi ember életének a közepét. Ma úgy fogalmazhatnánk meg, hogy életünknek a közepében Isten áll. Talán azért van annyi zavarodottság ebben a világban, hétköznapjainkban, mert életünknek nincsen középpontja. Mindig sodródunk innen oda és onnan ide. Jól értette Isten Igéjéből az egykori visszatérő sokaság, hogy lelki központozás nélkül nincsen új élet. Ma így mondom: Jézus Krisztus nélkül nincsen új élet. Nem lehet állandóan sodródni, ide vagy oda állni. Jézus Krisztus nélkül nincsen élet. Hiszem, hogy minden tekintetben ez lehetne a megoldása a mi társadalmunknak, a világunknak, hétköznapjainknak. A Krisztusba vetett bizalom és a krisztusi bizalomból fakadó élet, amelyet egyedül Isten adhat meg. Ennek pedig van egy színtere, van egy biztonságos falak mögötti élete. Úgy, mint egykor talán Prázsmárban a vész idején, amikor bevonult a falu lakossága a 275 kis kamrába, és ott élték az életüket. Látjuk azt is – bár a mi templomunk soha nem ilyen szándékkal épült –, hogy e templom falai is vastagok. Jelentik azt a fajta biztonságot, amely szeretne megővni bennünket a világ nemcsak minden zajától, hanem minden történéseitől, hogy egyedül Istenre koncentrálhassunk. Hogy belsőleg elszakadjunk, és a mi Urunk elé borulhassunk. Hogy elszakadjunk mentől, ami idegen Isten szemében. Ezért kell felépítenie Ezsdrás korában Zerubbábelnek, Ezsdrásnak és Nehémiásnak a templomot és a várfalakat. E nélkül nincsen biztonságos élet.

Ne mondjátok, kedves testvérek, hogy az Újszövetség gyülekezete nem épített: kerítéseket, falakat, azokat a védőbástyákat, amelyekkel szűrte, védte, óvta a gyülekezet közösségét. Azt mondták például, hogy paráznák és bálványimádók nem lehetnek a gyülekezet tagjai. Az elhatárolódás mindig része volt a tiszta és tisztátalan világnak, és a legnagyobb veszély éppen abban jelentkezett, hogy ezek a falak szivacszerűvé váltak, és minden átszűrődött rajta. Akkor számunkra az izoláció lenne az egyetlen út? Bezárni mindent, berendezkedni itt a templom falain belül, és élni az életünket? Azt gondolom, hogy nem. Isten Igéje ugyanis nem erről beszél. A falak védelmet adnak, a kerítések megővnek. Ilyen

Prázmár erődtemplom

kerítés volt az Ószövetségben lelki értelem-ben: a törvény. A bűneset történetében azt olvassuk, hogy „szakít a jó és gonosz tudásának fájáról”. Ez egész egyszerűen azt jelenti, hogy a magam kezébe veszem az életemet. Majd én eldöntöm azt, hogy mit tegyek! Lásuk be, hogy ilyen a kamaszkor: Majd én megmondom, hogy mit tegyek! Ilyen a bűnös ember is. És Isten azt mondja: Nem! Nem te leszel az erkölcsi maximuma ennek a világnak! Gondold végig – én belegondoltam –, ha én lennék ennek a világnak az erkölcsi maximuma, akkor hova jutna a világ! Isten pedig azt mondja: Az én szavam az erkölcsi maximum. Ott van a tíz íge, a Tízparancsolat, azért, hogy megvédjen, hogy megóvjon.

Rákosrendezőnél van egy vasúti átjáró, ahol rengeteg sínpár van, előtte meg egy sorompó, amelyre ki van írva, hogy „tíz percen túl is zárva tartható max. 35 percig”. Gyökössy Bandi bácsi egyszer ment éppen valahova, egyszer csak egy motoros hátulról kihajtott, és mindenkit megelőzve át akart menni a síneken. Majdnem elütötte a vonat. A sorompó nem azért volt ott, hogy akadályozza az előremenetelét, hanem azért, hogy megvédje.

Az izoláció, a befelé fordulás lenne az út? Nem. Azt hiszem, hogy ez szubkultúra lenne. A tegnapi napon egy ifjúsági találkozón vettünk részt, pomázi fiatalokkal mentünk Vádra. Ezen a találkozón bekéredzkedtem a legnagyobb csoportjába, a 18 pluszosok csoportjába, és hallgattam a beszélgetésüket. A beszélgetésük ráterelődött arra a kérdésre, hogy milyen egyházban élnének szívesen. Beszélgettek, beszélgettek, de valahogy csak egy vágyon haladt: ez az ének és zene volt, hogy ők milyen énekeket és zenét szeretnének a református egyházban, hogyan gondolkoznak ezzel kapcsolatban. Nagyon bölcsök voltak. Nem azt mondták, hogy vegyük le az orgonákat a karzatokról, vigyük ki a templomokból, hanem valamilyen konfúzz állapotot szerettek volna. Aztán a beszélgetés végén én is beleszóltam, és megkérdeztem, hogy csak ebben a kérdésben várnátok az egyház útmutatását és változását? Esetleg párkapcsolati kérdésekről nem gondolkodtok, amelyben megszólalhatna az evan-

gélium üzenete? Nem vették szarkasztikusnak, én sem annak szántam, csak azt szerettem volna, hogy egy kicsit másról is gondolkodjanak.

A napokban meg találkoztunk egy ismerősünkkel, két alkalommal is. Egyszer azt láttuk, hogy egy régi ismerősünk egy hatalmas kórus előtt, ahol dobbal, gitárral, mindenféle hangszerrel nagyon hangosan dicsérték az Istent, ott áll, jobbra-balra emelgeti a kezét, vezeti a nagy gospel-kórust, és mindenki olyan boldog és vidám. Mondja a feleségem, hogy te, ez az Ági! Mondom, ne viccelj! Ő ilyen nem szokott csinálni! De, az Ági az! Másnap pedig már itt láttuk az úrasztala körül, Johann Sebastian Bachot, meg WALTERT énekelt a Praetorius kamarakórusral itt a templomban, a cseh-morva testvérek 16. századi intruitusait cseh nyelven, az eperjesi graduálból pedig a legősibb református énekeinket. És azt mondja az ember az egyikre, hogy ez pünkösdistá, a másikra meg azt, hogy ez meg katolikus... Azt gondolom – ez a szubkultúra.

De ugyanilyen szubkultúra lenne a bezárkózásból az is, hogyha farizeusok lennénk. A farizeusok pontosan ezt tették. Jól körülbástyázták a Tízparancsolatot a maguk védelme érdekében, és még hozzátettek 613-at, biztos, ami biztos. 10 + 613 – ez megment. Akkor mi a megoldás? Testvérek, a megoldást az Újszövetségben olvassuk, János evangéliuma 10. részében, amikor azt mondja Jézus, hogy „én vagyok az ajtó”. Mert nemcsak nagy és erős falakra van szükség, hanem ajtóra. Jézus elmondja, hogy mi az ajtó célja. Rögzíti azt, hogy én vagyok az, akin keresztül megtartatik az élet. Aki átme-gy az ajtón, az megtartatik – ezt mondja Jézus. Másutt így fogalmaz a mi Urunk: „Én vagyok az út, az igazság és az élet, senki sem

A várfalakban 275 kis lakószoba van.

Mert nagy és sokat ígérő kapu nyílt előttem, de sok az ellenfél is. A kolossébeliekhez írott levélben azt olvassuk, hogy az a kérése az apostolnak, hogy nyíljon ki az ajtó, hogy beszéljük Krisztus titkát. A várfalak ajtó nélkül, ajtószárnyak nélkül nem érnek semmit. Az ajtó jelenti a kapcsolatot a világ számára. Az ajtó, Jézus jelenti a megtartatást a világ számára. Csak és kizárólag Ő.

Aki ismeri az Erdélyi Egyházkerület liturgiáját, tudják, hogy van benne egy bűnbánati imádság, Kálvin János imádsága, amely úgy kezdődik, hogy Urunk, Jézus Krisztus, itt vagyunk az angyalok és üdvözült seregek közösségében – Veled. És akkor azt gondoljuk, hogy mi, akik itt vagyunk az istentiszteleten, már a mennyben vagyunk. Nem. Nem ezt jelenti. Csak Jézuson keresztül! Az itteni gyülekezet csak úgy lehet részese a mostani mennyei istentiszteletnek, ha Jézus az ajtó. És csak úgy áradhat a mennyei istentiszteletnek szentlelkes igéje hozzánk, ha Jézus az ajtó. Ha nem, akkor itt vagyunk, együtt vagyunk, egybegyűltünk, jól éreztük magunkat, de nem történik semmi.

Íme, milyen jó, hogy van nyitott ajtó! Mindenkiné van nyitott ajtó! Senki sincsen kizárva! János a mennyei jelenésekről írott könyvének 4. részében azt mondja: „Ezek után látam, hogy íme, nyitva van egy ajtó a mennyben, és az előbbi hang, amelyet olyannak hallottam, mint egy trombitáét, beszél velem, és így szól: „Jöjj fel ide, és megmutatom neked azokat, amiknek meg kell történniük.”

Az ajtó most nyitva van. Az ajtó azért van nyitva, hogy azon bejárunk, és utána majd hazamenjünk (kimenjünk). Az az íge, hogy „aki az ajtón keresztül bejár és kijár, az legelőre talál” nem azt jelenti, hogy az üdvösségbe bejárunk, meg kijárunk, hanem azt, hogy bejövünk Istenhez, és odamegyünk a szeretteinkhez. Először a családdhoz menj! A szomszédjaidhoz! A településedhez! A hozzánk érkező vendégekhez, idegenekhez! Ezt jelenti a bejár-kijár. Ahol szükséges bejönni, hogy valamit magunkkal vigyünk, hogy valamit elmondjunk, hogy valamit az Isten a szívünkre helyezzen!

De, testvérek, a Szentírás arról is nagyon őszintén beszél, hogy az ajtó bezárul. Most a kegyelem idejét éljük, de elmondja Isten Igéje, hogy az ajtó bezárul.

meget az Atyához, csakis énáltalam”. Ez pedig a misszió az útja. Ez a nyitott ajtó az útja, amely nem bezárkózottságot jelent, hanem azt jelenti, hogy van ajtó, amin keresztül mindenki bejöhét. Jézus ennél merészebb és bátrabb, és azt mondja: Aki nem az ajtón keresztül jön, az tolvaj, az rabló. Ez van az ígében. De az ajtó rajta keresztül megtart. És csak ez tart meg!

Azt olvassuk az Igében, hogy amikor Pál apostol az ajtó céljáról beszél, azt mondja, hogy ez a misszió az útja. Olvassuk, hogy amikor az efézusi vénekhez szól, megjegyzi:

Két igét hadd hozzak ide, az egyik egy történet, a másik egy konkrét ige.

Az ige Nőé napjaiból való, amikor van egy ember, akit Isten arra a feladatra hívott el, hogy készítse el a bárkát. És Nőé Isten útmutatása szerint elkészíti a bárkát. A méretezés Istentől van. Ezen a bárkán van egy ajtó. Ha hazamentek, olvassátok el Nőé történetét, mert azt olvassuk, hogy az özönvíz előtt Isten csukta be az ajtót, nem Nőé: „Az Úr pedig bezárta Nőé után az ajtót”.

Egy újszövetségi történet pedig egy lakodalomba hív mindannyiunkat. A menyasszony barátnői, őt balgát említi a szentíró és őt bölcsét, megérkeznek a lakodalomba, de késik a vőlegény, és mindenki elalszik. Még az okosak is. Majd jön az ébresztő: Jön a vőlegény! Ébresztő! És akkor a balgák észreveszik, hogy kifogyott a lámpásukból az olaj. Kérik az okosakat, akiknek még van, hogy adjanak egy kicsit az olajukból, hogy ők is tudjanak világítani. Ők azt mondják, hogy nem tudunk adni, mert akkor a miénk is elfogy. Utasítják őket éjszaka, hogy menjenek a kereskedőkhöz, verjék fel őket, és majd kapnak tőlük olajat. Mikor pedig megjött a vőlegény, akik készek voltak, bementek a menyegzőre, és bezárták utánuk az ajtót.

Mi az, amit nem adhatsz át a te mécsesedből senkinek? Ágoston azt mondja, hogy: a hited. A hited az, amiből nem tudsz kölcsönözni. És ezért teszi fel az Újszövetségben a kérdést Jézus Krisztus, hogy amikor visszajön, vajon talál-e hitet ezen a földön? Jézus ezért beszél az ajtóról, amely nélkülözhetetlen minden biztonságához, de azt is elmondja, hogy nem csak azt akarja, hogy biztonságunk legyen, hanem hogy bővüljünk, és hogy éljünk. Nem gondolom, hogy ez kizárólag azt jelentené, hogy Isten valamifajta anyagi bőséget és gazdagságot ígérne (azt is adhat valakinek, adjon az Isten!), hanem ez a fajta bőség és ez a fajta gazdagság inkább arról beszél, amit a mennyország jelent számomra. Amit nem tudok elképzelni, hogy mennyire színes, mennyire kreatív, mennyire dinamikus, mennyire lüktető, mennyire élet lesz az, nem pedig pihenés, nem pedig hátradőlés, hanem valami olyan, ami mindennél több, és minden-nél nagyobb. Amit Isten készített az Őt szeretők számára. Ámen.

Nilyas Zoltán esperes

„Ezért mondom nektek: ne aggódjatok” (Mt 6,25)

AZ AGGODALOM ELLENSZERE Máté 6,25-33

Van egy betegség, ami megkeseríti az ember mindennapjait. Sőt bizonyos szinten nemcsak a sajátját, hanem a körülötte élőkét. Természetesen, nem az ősz elején gyakori náthára, vagy torokgyulladásra gondolok. A lélek egyik betegségéről van szó: az aggodalmaskodásról.

Bevallom őszintén – csak hogy megnyugtassam a kedves testvéreket –, aggodalmaskodó embernek születtem, mindig tudok találni okot arra, hogy valamiért vagy valakiért aggódni tudjak. Isten azonban szeretne változtatni ebben: sokszor rá is koppintott az Ige által az orromra. Azonban úgy gondolom – és ezt is csak azért mondom, hogy segítsek –, nem én vagyok az egyetlen, aki időnként aggódni szokott. Biztos van közöttünk olyan, aki már aggódott a mindennapokért, hogy ki tudja-e fizetni az összes számlát, biztosítani tudja-e szükségleteit családjának, vagy aggódott amiatt, hogy gyermekeire milyen jövő vár, nem éri-e őket bántalmazás, baj, egyre agresszívabbá váló világunkban. Aggódtunk talán már a magunk, vagy szeretteink egészségéért is, vagy egyszerűen csak a bizonytalan jövőért: mi lesz velünk majd holnap?

Pedig ha most kicsit nagyító alá vesszük az aggodalmaskodást, mi magunk is megállapíthatjuk, az aggodás egyáltalán nem egészséges. Sok rossz testi tünetet is okoz. Fájhat miatta a fejünk, vagy a gyomrunk összeugrik, vagy akár a bőrünkre megy, sőt akár még komolyabb betegségeket is okozhat, ha folyamatosan aggodással töltjük a mindennapjainkat. Az aggodás még a szépségnek is árt. Arcunk lenyomata a múltóknak, és nem mindegy, hogy milyen ráncok mélyülnek el a bőrünkön, miről beszélnek majd vonásaink negyven év felett.

Mindannyian átéltük már, hogy a körülöttnk élők megnyugtató szavakkal segítenek, ha panaszkodunk: Ne aggódj már annyit! – szokták mondani. Ettől persze rögtön nem aggódunk. Vagy: Ne félj, mert ha félsz, az önmagát beteljesítő jóslat – ez is milyen megnyugtató. Sőt azt is hallhatjuk, hogy aggodalmidnak csak 10%-a válik igazán valóra – hű de jó, gondolhatjuk – lehet, hogy pont ez esik abba a 10%-ba?

A jó hír az, hogy Isten első helyen áll azok között, akik bennünket nagyon jól ismernek. Sőt, igazából Ő ismer a legjobban. Ő tudja leginkább, mi minden foglalkoztat minket, mi jár a fejünkben, milyenek is vagyunk szívünk mélyén. Ő tudja, hogy szoktunk aggódni, sőt kétségbe esni és nemcsak tudja ezt, de igazán segíteni is szeretne nekünk.

Jézus őszintén megmondja: az aggodalmaskodás nem jó. A pogányok aggodalmaskodnak, vagyis a hitetlenek. Kemény szavak ezek, de világosak: az Úr nem akarja, hogy életünkben helyet adjunk az aggodalmaskodásnak, a szorongásnak, a félelemnek. Nem véletlen, hogy a Bibliában a számunkra leggyakrabban elhangzó üzenet – bár én nem számoltam meg, állítólag 365-szor, vagyis az év minden napjára szól egy – így hangzik: Ne félj! Ne félj, ne aggódj! Ezt mutatja az is, hogy Jézus, amikor a Hegyi beszéd során az őt hallgatókhoz szólt, egy egész hosszú beszédet mondott arról, hogy mi mindenért **nem** kéne aggódni.

Megnyugtató már az is, hogy a régiek ugyanúgy aggódtak ruha, kinézet, táplálkozás vagy a holnapi nap miatt, mint mi, csak ők nem converse cipőt hordtak és farmert, hanem sarut és vászonruhát. A szívük ugyanolyan volt. Csak a körülmények változtak, az ember ugyanolyan maradt. Isten úgy segít, hogy nemcsak arra kér, hogy ne féljünk, ne aggódjunk, hanem egészen a gyökerekig megy, hogy az aggodalmaskodás megszűnjön bennünk, hogy igazi változást érjen el.

Mielőtt erre részleteiben is kitérnék, hadd mondjak el egy gondolatot, ami nekem nagyon sokat segített. Így hangzik ez a gondolat: **Ha ugyanannyi energiát fektetnél az Isten iránti bizalmad erősítésére, mint az aggodalmaskodásra, akkor neked lenne a legerősebb hited a világon. Mert az aggodalmaskodás felemészti az erődöt, a bizalom erősödése pedig szárnyakat ad.**

Kimondtam hát a kulcsszót aggodalom ellen. Hadd mondjam még egyszer: bizalom. Gondolkodjunk el egy kicsit azon: kiben szoktunk bízni? Tudjuk jól, hogy sok minden megy az életünkben bizalmi alapon. Például bízunk az orvosunkban, amikor megesszük az

orvosságot. A mozdonyvezetőben, amikor felülünk a vonatra. A reklámban, amikor megvesszük a fogkrémet. A barátunkban, amikor rábízunk a titkunkat. Általában abban bízunk, akiről tudjuk, vagy feltételezzük, hogy nem csap be minket, akiről tudjuk, hogy hűséges, akiről tudjuk, hogy jól akar nekünk.

Igen, valóban igaz, hogy életünk folyamán meg kell tanulnunk bízni dolgokban és emberekben. Ezen felül meg kell tanulnunk olyanná válni, akiben mások megbíznak, és ebben még az is helyet kap, hogy olykor csalódunk dolgokban, vagy emberekben, sőt még önmagunkban is, de hadd mondjam el: de a legnagyobb feladat és mindezek alapja mégis az, hogy földi életünk során megtanuljunk Istenben igazán bízni. Feltétlenül bízni. Ez talán a legfontosabb, amire a Biblia meg szeretne bennünket tanítani: bízunk meg valakiben, akit nem látunk, de akiről mégis sejtjük, érezzük, hogy létezik. Akiről bizonyosságot tesz ez a könyv. Egyáltalán nem könnyű feladat ez, azért is kell egy életen át tanulnunk, kicsit olyan, mint bekötött szemmel végigmenni egy akadálypályán. Sokszor talán bizonytalanul lépünk, de ha tudjuk, hogy Ő szeretettel, hangjával, szavával irányít és vezetget, akkor helyén lesz a következő lépés, és ha olykor meg is botlunk, Ő felsegít, és a célig vezet. Isten azt szeretné, ha megértenénk és megélnénk: Őbenne soha nem fogunk csalódnani. Ő nem csap be minket, Ő mindig őszinte marad. Ő azt adja mindig, amire igazán szükségünk van. Magához emel, az Ő erőterébe, hogy megtanítsa igazán bízni.

Minél jobban megismerjük Igéje által Istent, annál kevésbé fogunk a hétköznapi aggodni dolgokért, önmagukért, másokért. Ez az aggodalmaskodás legnagyobb ellenszere. Gyógyszer, szérum – naponta háromszor is bevehető az aggodás ellen: **Bizalom Isten jelenlétében, bizalom Isten szeretetében, bizalom Isten hűségében.**

Mert minden aggodalom gyökere az, hogy ha baj van, vagy valami új dolog ér minket, akkor csak magunkra merünk tekinteni. Csak a látható körülményekre. És elfeledkezünk arról, Aki ott van láthatatlanul is jelen, hogy nekünk a legjobbat adja. Ebben kicsit áldozatok is vagyunk. Mert sajnos a mai kornak az az egyik nagy csapdája, hogy sokkal inkább azt akarják velünk elhitetni, hogy csak magadban bíz. A pénztárcádban. A sikered-

ben. A karrieredben bíz. És feledkezz meg erről a csodálatos, titokzatos láthatatlan erőteréről, melyben Isten van jelen.

Hogy is van ez a hétköznapi aggodni? Ha megvan, ha létezik az aggodalmaskodás betegségére a gyógyszer, vagyis bizalom Istenben, akkor ezután mi a teendő? **Élni kell vele.** Az orvosságot sem elég nézegetni. Meg kell enni ahhoz, hogy segíteni tudjon. Még a modern pszichológia is nagy súlyt fektet arra, hogy el kell mondanunk, ami bánt, ki kell önteni a szívünket, ha valami nyomasztja. Talk to me – Akarsz beszélni róla? –, nem véletlen, mert valóban sokkal károsabb, ha magunkban rágódunk.

Ugye akiben emberileg bízni tudunk, azt közel engedjük magunkhoz. Akiben bízunk, azzal **beszélgetni** szeretnénk? Annak el merjük mondani a titkainkat, annak fontos lesz a véleménye, fontosak lesznek a gondolatai. Istennek mindig elmondhatod, ami bánt. Ami miatt aggodunk, amivel nem tudunk magunkban megbirkózni. Neki kiönthetjük a szívünket. Vele beszélgethetünk.

Erre mondja Jézus nekünk, ne aggodjunk – hanem helyette: „*Keressétek először az Ő országát és igazságát és ezek mind ráadásul megadnak nektek.*” Olyan jó, hogy Istent lehet keresni, hívni! Próbáljuk ki ezt legnagyobb aggodalmaink közepette is! Szóljunk meg Őt! Ő valóságosan jelen van, még ha nem is látjuk, és hallja a hangunkat. Mindig ez legyen az első helyen, amikor úgy érezzük, baj van! Neki elmondhatjuk félelmeinket, titkainkat.

Sőt nemcsak meghallgat bármikor, hanem **válaszol** is. Milyen beszélgetés lenne, ha csak egyik fél beszélne, a másik pedig nem mondana semmit. Megrendítő, hogy sokszor, nagyon sokszor volt úgy, hogy amin éjjel gondolkodtam, tépelődtem, reggel az áhítaton, vagy a Mai Igében ott volt a válasz. Olyan jó, ha őszinte kereső hittel kinyitjuk a Bibliánkat, ha nyitott szívvel hallgatjuk az igehirdetéseket, akkor megérkezik a válasz is. A beszélgetéshez két fél kell, és Ő így és itt tud nekünk választ adni.

Össze sem tudnám számolni, hogy életem során hány és hány imámat hallgatta már meg az Úr. Van egy kis füzetem, abba szoktam beleírni (sajnos nem mindig és mindent, és ezért el is felejték belőle sokat), hogy mit kértem és milyen választ kaptam. Olyan jó néha kinyitni és visszaolvasgatni! Mennyi gyógyulás! Mennyi váratlan segítség! Jó erre néha visszaemlékezni.

Persze ehhez az is hozzátartozik, hogy Isten nem mindig azt adta, nem mindig pont úgy adta, vagy nem mindig azonnal, ahogyan kértem. Szerintem még az igazán jó barát, a jó szülő sem mindig pont azt adja, amit mi abban a pillanatban kérünk. Vagy pont abban a pillanatban. Akkor gyermekeink születésnapját mindig hekkkel korábban meg-

kellene tartani. Meg kell tanulni várni, ez is a mi javunkat szolgálja. Utólag látjuk, az Úr jobban tudta, hogy kell felelni kéréseimre.

Visszatekintve mindig látom, túl sok dolog miatt aggódtam. Túl sok energiát fektettem aggodásba, emiatt persze magamba roskadtam, ahelyett, hogy abban a pillanatban másokkal együtt tudtam volna örülni az életemnek. „... *keressétek először az ő országát és igazságát, és ezek is mind ráadásul megadnak nektek*” – mondja Jézus aggodalmaskodásainkra. Mintha azt mondaná: maradj Isten erőterében. Merd elhinni, hogy hall, lát téged, hogy fontos vagy neki. Ne a láthatókra tekints, hanem a láthatatlanokra, túl a láthatók ideig-óráig valók, a láthatatlanok azonban örökkévalók. Keressétek először az Ő országát és igazságát, és ezek is mind ráadásul megadnak nektek.

Van még egy nagyon fontos dolog, amit meg kell tanulnunk aggodalmaink kezelésében: Isten nem fogja erőszakkal elvenni tőlünk aggodalmainkat. Nekünk kell letenni azokat az Úr lába elé. S így élhetjük át azt a csodálatosa titkot, folyamatot, hogy nem mindig a körülmények, a kinézetünk, az adottságaink, az anyagi helyzetünk, vagy más dolgok változnak – amik miatt aggodni szoktunk –, hanem a rá adott válaszuk. **A hozzáállásunk.** S lassan azt is átélhetjük így, hogy aggodás helyett elkezdünk odafigyelni másokra, akik talán ugyanúgy aggodnak, szoronganak, mint ahogy mi tettük. Elégedett emberek leszünk. Ahogy Pál apostol írta a börtönből, ahová igazságtalanul vetették: tudok szükkölni és tudok bővítködni, és megtanultam, hogy minden körülmény között elégedett ember legyek.

Mert ez Isten igazi válasza a mi aggodalmainkra: nem mindig a körülményeink változnak, hanem a körülményeink között mi magunk kezdünk változni. A gondolkodás módunk. A hozzáállásunk. Ez ám az igazi csoda. Elkezdjük megérteni, amit a filippiekhez írt levélből már biztosan ismerünk: „*Semmiért se aggódjatok, hanem imádságban és könyörgésben mindenkor hálaadással tárjátok fel kéréseiteket Isten előtt*”. És ez azt jelenti, hogy teljesen spontánul ki tudjuk mondani Istennek: köszönöm. Köszönöm, hogy meghallgattál. Köszönöm, hogy megadtad Uram. Köszönöm, hogy megmutattad aggodásomra, hogy felesleges volt. Hogy megint nem bíztam Benned eléggé, Te mindent elrendeztél. Köszönöm, hogy segítesz abban, hogy jobban tudjak ezután bízni Benned.

Ha ezt megéljük, akkor valóban éltünk a gyógymóddal, a szérummal az aggodás ellen, és valóban átéltünk valami fantasztikus dolgot, személyesen a hitünkben. Megnyugszik a szívünk és ami miatt tegnap még gormorgórcsünk volt, vagy feszültek voltunk, az ma már a hitünk megerősödését szolgálta, mert – ahogy a megkezdett ige a filippiekhez folytatódik – „*Isten békessége, amely minden értelmet meghalad, meg fogja őrizni szíveteket és gondolataitokat Krisztus Jézusban*” (Fil 4,4). A Mennyei Atya gyermekeinek bizonyoságtévő élete ilyen a hétköznapi életben.

Ámen!

Sebestényné Jáger Orsolya lelkipásztor ■

„...ragadd meg az örök életet, amelyre elhívtátl...” (1Tim 6,12)

MERRE TÁRT AZ ÉLETED?

**BÓDIS MIKLÓS HÁTSZEGI LEKIPÁSZTOR
EVANGÉLIZÁCIÓJA POMÁZON
2016. május 31. – június 3.**

**KINEK AZ ASZTALÁHOZ
ÜLSZ LE?
1Kor 10,1-11. 21**

Drága testvérek, az evangélizációs hét utolsó estéjéhez érkezünk. Ma este arról szeretnék beszélni, hogy mi a titka a győzelmes keresztyén életnek. Nagyon igaz az ének, amelyik úgy fejeződik be, hogy „Győztes leszek, csak légy, Uram, velem”. A Názáreti Jézus nélkül nincs győzelem a keresztyén életben. Ha nem vagy részese annak a győzelemnek, amely a kereszten végeztetett el éretted, és amelyet az Úr Jézus Krisztus nem tartott meg magának, hanem dicsőségét megosztotta az Őt követőkkel, akkor szépen lassan le fog győzni téged a bűn és a világ, le fog győzni az ördög. Erre mondja Jézus, hogy az erejét vesztett só nem jó sem mire, az emberek kidobják és eltapossák. Ezért nem mindegy, hogy hogyan tovább! Nem mindegy, hogy az életünket hogyan éljük le, hogy milyen döntéseket hozunk.

Észrevették-e a testvérek, hogy mi hiányzik a „Hiszek egy”-ből? Előttünk van egy emberi élet: fogantaték, születék, szenvedek, meghalok, eltemetteték. Mi hiányzik belőle? Az, hogy hogyan élt! A mi fejfánkra is fel fognak vénsni két számot, a két szám között lesz egy vonal, de ez a kis vonal a leglényegesebb. Megszületni és meghalni egy egyszeri esemény, de közöttük mit csináltunk? Mi maradt utánunk?

A ma esti igehirdetés programjában ennek az igének a folytatása volt feltüntetve, mert amikor készültem erre az utolsó szolgálatra, akkor még nem tudtam, hogy ugyanerről az igéről egy korábbi szolgálatomat a gyülekezeti újságban leközölték. Itt kaptam meg a két újságszámot. Arról szólt – és innen szeretném most folytatni –, hogy nem lehetsz részese az ördög asztalának is, meg az Isten asztalának is. Nem ihatsz az Úr poharából is, meg az ördögök poharából is, mert akinek az asztala mellé leül, avval kerül szomszédosba. Nem mindegy, hogy kívül vagy közösségben!

Pál azt mondja, hogy amit a pogányok áldoznak, azt nem az Istennek áldozzák. Testvérek, egy dolgot jól jegyezzünk meg: Ha az Istennek nem adod oda magadat, nem adod oda a szívedet, az egész életedet, Ő nem fogad

el tőled semmit. Utálatos az Isten előtt minden, amit adsz. Utálatos az Isten előtt minden, amit csinálsz, amit eddig tettél. Semmit nem ér. Istennek nem a dolgaidd kellene. Ha Istennek odaadtad az életedet, akkor az Isten elfogadja a háládat, de aki nem adta oda magát, aki nem tért meg, akinek nincs új szíve, nem fogadta el Krisztust, az ne adjon neki semmit! Neki nem kell, mert Ővé a földön minden! Isten azt kéri, hogy aszerint élj, ahogy Ő parancsolja neked.

Bódis Miklós lelkipásztor

Amíg az igazságnak az egyik oldalát mondjuk – hogy egyedül Krisztus az Üdvözítő –, addig nincs semmi baj. Amikor azonban az igazságnak a másik oldalát is elmondjuk – az egyedül Krisztusnak szentelt életéről –, na, ott kezdődnek a problémák.

Berekszállásán az evangélizációs hét első estéjén adtam át az életemet Jézusnak, a feleségem küszködött négy napig, csütörtök reggelig, aztán csütörtök reggel ragyogó arccal jött ki az asszonykórból ebédelni, és én tudtam, hogy nem fogok hazamenni felemás igában. Lesz szolgálatsám a misszióban és az életemben. Igen ám, de pénteken, indulás előtt elfogott a félelem. Tudtam, hogy hova megyek haza. Tudtam, hogy egyetlen megtért ember nincs a gyülekezetemben. Tudtam, hogy oda megyek haza, ahol évente minden családban 250 liter hór terem, és azt meg is isszák. Tudtam, hogy ha ide hazamegyek, és

elmondom az evangéliumot, mi fog történni. És ezzel a félelmemmel bementem Pap Laci bácsihoz: Laci bácsi, mi lesz most, ha hazamegyek? És Laci bácsi újra megtanított engem arra, amivel az első este kezdtem a szolgálatot: Nem emberekben kell bízni, emberekre építeni, hanem Isten Igéjére.

Kinyitotta a napi áhítatoskönyvet (nekem is ajándékozta ott és akkor), megkereste a napi igét: Nézzük meg, mit mond Isten! Az ige arról szólt, hogy amikor Naámán meggyógyult a Jordánban, az a nagy problémája, hogy most hazamegy Szíriába, és be kell majd mennie a Rimmón templomába. Naámán a király jobb keze, a hadsereg parancsnoka, és a király, amikor bemegy a Rimmón templomába, akkor rá kell támaszkodjon a hadvezére karjára, nehogy véletlenül elesen az oltár előtt, és kinevessék. És amikor bekíséri a királyt a templomba, akkor a hadvezérnek is meg kell hajolnia Rimmón szobra előtt. Ötven évig a Rimmón templomába járt – mégis megmaradt a lepra. Tudja, hogy ki gyógyította meg: a zsidók Istene! A kérdés az, hogy ezután bemehet-e a Rimmón templomába? Naámán kérdésében érződik, hogy Szíriában mi fog történni. Visszamenni azzal, hogy őt Izrael Istene gyógyította meg, egyet jelent azzal, hogy egy órán belül a nyújtóasztalon lesz. Elizeus mégis csak egyetlen dolgot mond neki: „Menj el békével!” (2Kir 5,19) Benned már ott él Isten Szentlelke, ezért a Szentlélek megmondja majd, mit kell tenned. Jézus is azt mondja, hogy amikor majd zsinagógák, királyok elé visznek, és számot kell adni a világgal, ne gondolkodj, hogy mit fogtok mondani! Mert nem ti lesztek azok, akik szóltok, hanem a Szentlélek abban az órában meg fogja nektek mondani azt, amit mondani kell.

Ahogy Naámán elindult, ezzel az igével én is elindultam haza. S alig érek haza a parókiaira, jön egy férfi, és mondja, hogy lelkész úr, meghalt valaki a faluban, amíg maguk odavoltak, és holnap van a temetés. Tessék készülni a temetésre! A faluban, ahol szolgáltam, temetések után mindig nagy halotti torokat rendeztek. Az asszonyok gyorsan bevetettek, egy nap alatt három kemence óriási házikenyeret megsütöttek. Olyan összetartás volt a faluban, hogy fél napon belül összeadtak ötven tyúkot megpucolva tyúkhúslevesnek, meg minden családban ott a bor, nem volt gond két napon belül négyszáz ember ellátásáról gondoskodni. Így rendeztek a temetés utánra nagy halotti tort, ahova száz ember eljött sírni, háromszáz meg inni. A legborzasztóbb az, hogy a megtérésemig ezeket a torokat én nyitottam meg imádsággal. Felálltam a főasztaltól, elmondtam egy imádságot, és azzal kezdődött a halotti tor.

A temetés után most is felmentem a Kultúrházba, és ahogy a Bibliámmal beléptem, és megláttam a félhomályban azt a négyszáz embert az asztal körül ülni, Isten Szentlelke az ajtóban azt súgta: Miklós, a Rimmón templomában vagy. A kérdés az, hogy most mit csinálsz. Odamentem az asztalhoz, a gyülekezet felállt, várta, hogy kezdődjék minden a forgatókönyv szerint, én azonban azt mondtam: Emberek, üljetek le! Mondani akarok valamit. Elmondtam, hogy

én a múlt héten találkoztam Valakivel, Aki megbocsátotta a bűneimet, felvette nyomorult, halálba menő életemet. Azt mondtam: Nézzétek, valahányszor gyászoltok, valahányszor sírtok, valahányszor bajban vagytok és szükségetek van az Istenre, én jövök a Bibliámmal, az Igével – Krisztussal. De tőlem többet soha ne várjátok el azt, hogy a Bibliát letegyem borosüveges asztalra. Ezt többet nem fogom megtenni! Ezért arra kérek benneteket, hogy most válaszoljatok: engem, az én Istenemmel, a Bibliával, vagy pedig a bört. Pár órával később feljött két beszélgető presbiter, verni kezdték az asztalt, hogy ők nem ezért hívtak lelkészt, levágják a gabonaképmet, amit nekem pluszba fizettek. (A lelkésznek ugyanis nem volt kötelező a torba menés, ezért minden család négy kiló gabonát adott egy évben.) Mondtam: Presbiter barátaim, nem érdekel, hogy mit csinálnak. Én, amit elmondtam, ahhoz tartom magamat.

Választottak. A döntés az volt, hogy nekünk össze kellett csomagolnunk, feltettük a dolgainkat egy teherautóra, és Isten elvitt bennünket oda, ahol a búzamezők meg voltak már érve az aratásra. Ők maradtak az istenükkel. Mondjam a következményét? Évente heten májcirózisban, körülbelül ugyanennyien szívinfarktusban, agyvérzésben haltak meg, és szinte 2-3 évenként egy-egy kötél általi halál, fenn a padláson. Választottak istent. Az egyik Isten megáll, a másik isten tönkretesz.

Testvéreim, lehet választani istent! Én azt láttam, hogy amíg nincsen teljes odaszánás az élő Istennek, ameddig ez a kétfelé való sántikálás van, hogy igen, templomba is, kocsmába is, istentiszteletra is, tokaji borra is, bibliaóra is, bioenergiához is, ehhez is, ahhoz is, addig ezek az ördögi ökümenék vannak. Nem tudod, mi van veled, se azt, hogy mi van a családdal, és azt se tudod, hogy van-e hited, vagy nincs, van-e üdvösséged,

vagy nincs. Nem is lehet tudni, amíg az életedet oda nem szárod teljesen az Istennek. Isten azt mondja: Ti kételkedtek, avagy nem tudjátok, hogy a világgal való barátság, ellenségeskedés az Istennek?

A kolozsvári teológia az egyedüli kifejezetten magyar intézmény volt már a kommunizmus idején is, nagyon jó tanárai voltak és vannak. Amit emberileg meg lehetett tenni, azt ők megtették. Egy a probléma, hogy hitet egyetlen egyetem sem adhat. A hit ugyanis az Isten ajándéka. Vagy megalázod magad és kéred, vagy ha nem, akkor nincs.

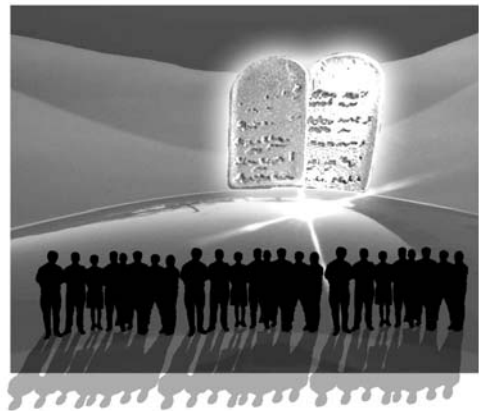
A teológián elkezdtek tanítani a héber ábécét. Elcsodálkoztam magamon, hogy az első év végén én már héberből fordítottam. Aztán második évben elkezdtek a görögöt tanítani, és fordítani kezdtük az Újszövetséget. Nagyon jól emlékszem még arra, hogy az első évben amit héberből először meg kellett tanulni, az a Tízparancsolat volt. Amikor elkezdtem tanulni, feltűnt nekem egy érdekes dolog. Az első parancsolatot elmondom héberül:

Vajedabbér Elohim ét kal-haddəvarím há`elle, lémór: **Ánóchi Adonáj**, Elo`hechá, aser hócé`tichá mé`erec Mic`rajim, mibbét avádím. **Ló-jihje** ləchá elohím achérím al-pánáj.

Tudom, hogy nem értettetek meg belőle semmit, de nem vettetek észre benne valamit? Olyan, mint egy vers. Olyan, mint például Vajdának a Húsz év múlva című verse: „Mint a Montblanc csúcán a jég, / Minek nem árt se nap, se szél, / Csöndes szívem, többé nem ég; / Nem bántja újabb szenvedély. / Körültem csillagmiriád / Versenyt kacérkodik, ragyog, / Fejemre szórja sugarát; / Azért még föl nem olvadok.” – írja Vajda, mert szerelmes volt. A Tízparancsolat sem egyéb, mint egy szerelmes vers.

Azzal kezdődik, hogy Isten elmondja, hogy ki Ő: „Majd szólta Isten ezeket a szavakat, mondván: **Én vagyok az Örökkévaló, a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptom földjéből, (a) szolgaság házából.**” – Kincset adtam érted, hogy szabad legyél. Kihoztalak téged Micrajim földjéről, a sötétség házából. És azt mondja Isten, egyetlen dolgot kérek tőled: „**Ne legyen(ek) neked más istene(i)d énelöttem.**” Mondjátok már meg, mi ebben a nehéz? Ja, hogy egy bálványimádó világban élünk? Az a te bűnöd.

Testvérek, a kétfelé való sántikálásról beszéltek, amin nincs az Isten áldása. Isten azt mondja, hogy egyedül én vagyok a te Urad! Én az életemet adtam érted! Egyetlen kérése van Istennek ebben a szerelmes versben: Neked ne legyen idegen istened rajtam kívül! Ami utána jön a Tízparancsolatban, minden a te védelmedre van, ami a héberben így kezdődik, hogy „ló”. Ló tircách! (ne ölj!), ló tináf! (ne törj házasságot!), ló-taaszə lləchá`feszəl! (ne készíts magadnak szobrot!). Ezt a teológián már nem mondták el, Richard Wurmbrand tanított meg erre, hogy a „ló” a héberben nem csak azt jelenti, hogy „ne!”,

hanem azt is jelenti, hogy „csak az Övé”. Ló tignóv! (ne lopj!) – mert te Hozzám tartozol! Ló tináf! (ne paráználkodj!) – mert te az Enyém vagy! Mindegyik „ló” azt jelenti, hogy azért ne tedd, mert te az Enyém vagy! Hozzám tartozol!

Nézzétek meg, Hóseásnak el kell vennie a parázna asszonyt, hogy ez kiábrázolja Izrael hűtlenségét, és a Gómeről született Jezeerel után születik még két gyerek, az egyiknek a neve Ló-Ruhámá (nincs kegyelem), a másiké Ló-Ammi (nem népem). Isten azt mondja, hogy nem vagytok a népem, és nincsen kegyelem, de a második fejezet már azzal kezdődik, hogy eljön az idő, amikor megtérnek Hozzám, és lesz kegyelem, nem szakad magva Izraelnek. És azt fogják mondani rólatok, hogy ti az Isten népe vagytok.

Mi az, ami így kiváltja az Isten haragját?

A mai igénk, az 1Korinthus 10. fejezetének címe az, hogy „A pusztai vándorlás intő példája”. Azt mondja Pál: „Nem szeretném, ha nem tudnátok, testvéreim, hogy atyánk mindnyájan a felhő alatt voltak”. Mindnyájan megkeresztelkedtek Mózesre, és mindnyájan ugyanazt a lelki eledelt ették, és lelki italt itták. Testvérek, ezen a héten mi is a kegyelem felhője alatt voltunk. Volt ez a héten olyan este, amikor Bódis Miklós azt mondta volna Isten Igéjéről: neked van kegyelem, neked nincs? Te jöhetsz, te nem? Mindegyikünk jöhet, testvérek! Minden bűnös megtérhet! Mindannyiunkért meghalt Krisztus a kereszten! Nem tett különbséget! Mit mond az ige? „Az a kőszikla pedig (amiből a víz folyt) a Krisztus volt.” Jézus adta magát a héten nekünk.

És az ige azt mondja tovább: „De többségükben nem lelte kedvét az Isten, úgyhogy elhullottak a pusztában.” Miért? Azért: „hogy ne kívánjunk gonosz dolgokat, amint ők kívántak. Bálványimádók se legyetek, mint

közülük némelyek, amint meg van írva: „Leült a nép enni, inni, és felkelt játszani.” Ez bálványimádás? Igen, az! „De ne is paráználkodjunk, mint ahogy közülük némelyek paráználkodtak”. „Az Urat se kísértjük”, „De ne is zúgolódjatok”. Potyogtak a fácánhúsok, esett a mézespogácsa a pusztaban, ott volt a tiszta víz, ők meg állandóan zúgolódtak: nem elég, nem jó. Micsoda jókat ettünk Egyiptomban! Nézem, hogy miket: tököt, hagymát, fokhagymát, uborkát. Hogy mit láttak ezekben olyan jót, hogy úgy vágyakoztak utána? Hogyha Isten nem csukja össze a Vörös-tengert, a bolond fejükkel még vissza is mentek volna.

Itt van leírva az, hogy mit csináltak, és miért vesztek el azok, akik meg voltak keresztelve. Azok, akik ugyanazt a lelki eledelt ették és ugyanazt a lelki italt itták – csak nem ragaszkodtak a Főhöz. Jézus Krisztus azt mondja: aki mindvégig kitart, az fog üdvözülni.

Van egy történet, amely arról beszél, hogy az ördög vádolja az Istent, és azt mondja, hogy milyen Isten vagy? Nem látod, hogy a Te gyermekeid mindig hozzám jönnek Tőled? Egyszer Nálad, egyszer nálam. És Isten azt mondja: De nagy gaz vagy te, ördög! Pontosan fordítva van. Tőled jönnek Hozzá! Mert kifosztod őket, mert megalázod, tönkreteszed őket, és Én ne legyek irtalmas hozzájuk? Ne fogadjam el őket? Ne segítek rajtuk? Drága testvérek, ez a szégyenünk, hogy tancolunk: egyszer itt, egyszer ott. Isten azt akarja, hogy csak az Övé legyen. Isten féltékenyen szerető Isten, és nem elégszik meg azzal, hogy te a másé is vagy. Nem elégszik meg fél szívvel, azt várja el, amit akármelyik asszony elvár a férjével szemben, hogy a férje csak az övé legyen. Ez egy egészséges, természetes elvárás. Szövetségben, házasságban, csak az enyém legyen. Isten is ezt akarja. Az Övé vagy?

Az én lelkési szolgálatomban akkor állt be nagy változás, amikor *Cseri Kálmán* egyik könyvében azt olvastam, hogy kétféle pap volt az ószövetségi Izraelben. Az egyik papról azt írja a Biblia, hogy az **Úr házában szolgált**, a másíkról meg azt, hogy az **Úrnak szolgált**. Te kinek szolgálsz? Az Úr házában, vagy az Úrnak szolgálsz? Mert nem mindegy.

Lótnak mi volt a problémája? Miért jutott Lót élete Sodomába? Isten megszólítja Ábrahámot, a nagybátyját, és Ábrahám engedelmeskedik az Istennek. Kijön az ő földjéről, a rokonsága közül, és rábizza magát az Istenre. Elindul egy olyan földre jövőt építeni, hazát teremteni, amit soha nem látott addig. És azt írja a Biblia, hogy Lót is vele megy. És azt látjuk, hogy ettől kezdve amit Ábrahám csinál, azt csinálja Lót is. Ha Ábrahám felkel, Lót is felkel. Ha Ábrahám elindul, Lót is elindul. Egy dolgot nem tesz Lót, amit Ábrahám tesz: Ábrahám kudarcainál, örömeinél, sikereinél, bánatainál mindenhol épít oltárt. Még a bukásánál is Egyiptomban, emlékeztesse csak Egyiptom határában a kőhalom, hogy miket csinált, amikor levette a tekintetét az Istenről. Lótról viszont sehol nem olvassuk, hogy oltárt épített volna az Istennek, és áldozatot mutatott volna be. Ábrahámnak Isten-

nel volt kapcsolata, Lótnak egy emberrel volt kapcsolata. Lót a példa arra, hogy le lehet utánozni hívők viselkedését, szavajárását, imádkozói formulákat lehet mondani, kapcsolatban lehet valaki a lelkipástorral, a gyülekezettel, a kérdés az, hogy kapcsolatban van-e az Istennel.

Nézzétek meg, hogy eljön egy pillanat, amikor el kell válnia a kettőnek. Az idős nagybácsi azt mondja a fiatal unokaöccsnek: Megengedem, válassz te először, merre akarsz menni! Lót széjjelnézett, és azt látja, hogy Sodoma környéke gyönyörű füves, gazdag, zöld terület. Az már a nem Istenre figyelés következménye, hogy nem tudja, hogy ott, a Sziddim-völgyi csatában (az öt király a négy király ellen) a menekülő királyok szurokforrásokba estek. Már alulról égett Sodoma, meg Gomora. Persze, hogy szép volt a fű, ha fűtve volt alulról! Csak ez nem látszott kívülről. Lót meglátta a gyönyörű legelőt, és választott: Sodoma, meg környéke. Hozott egy döntést a szeme után.

Ábrahám nem nézett fel. Istenre figyelt. Ő annak alapján döntött mindig, hogy Isten mit mond. Most azt mondta: „*Emeld föl tekintetedet, és nézz szét arról a helyről, ahol vagy!*” Neked adom Kánaán földjét, mely tejjel és mézzel folyó föld. Két évvel ezelőtt Izraelben megértettem, hogy miért rendelték el a kövezés általi halált. Azért, mert egész Izrael földje tele van kővel. Ha Izraelben van valami, akkor kő, meg bogáncs az van. Ezért nem kellett régen Palesztina senkinek. Úgy hívták: a senki földje. Még a kecske sem él meg rajta, nemhogy tejjel és mézzel folyó föld. Aztán láttam a csodát: Letelepszik egy zsidó, és három év múlva elkezd teremni az ananász, a narancs, a datolya, és édenkert lesz Izrael. Miért? Mert Isten azt mondja Ábrahámnak: tejjel és mézzel folyó föld!

Ha felnézett volna Ábrahám, akkor azt mondta volna: A kutyának se kell ez a föld! De ő hitt! Ő nem azt nézte, amit látott, nem a szeme után ment, hanem azután ment, amit neki az Isten megígért. Ezt jelenti az áldás: amikor csak az Övé vagy.

A Bibliám végén be van írva az, hogy a lányaim mit írjanak a sírfámra, ha lesz. Egy

ige a Bibliából, amit nagyon szeretek: „*Aki szereti a szív tisztaságát, annak barátja a király!*”. Szereted a szíved tisztaságát? Vágysz a szíved tisztaságára? Hogy ne kelljen rejtegetni a bűnt?

Bálám nem tudta megátkozni Izraelt. Azt mondja: Hogyan átkozhatnám meg azt, akit az Isten megáldott? Eddig mindenkiel működött, akin megcsináltam, azon fogott az átok. De Izraelen nem! Izraelhez nem lehet hozzányúlni! Izrael vagy? Bálám nem tudja megátkozni, de megtanítja Bálákot, hogy hogyan csálja tőrbe Izraelt. Azt mondja neki: Húzzátok fel a Moáb mezején a szórakozó sátrakat! Húzzátok fel nagy sátrakat, csináljatok ünnepeket, és hívjátok meg Izrael fiait a ti ünnepeitekre, és legyen az, amit *Bódás János* ír az egyik versében, ez a címe: „Táncol az egyház”. Mert az Ige hirdetésében megbukott, ezért aztán tenni kell valamit, hogy az embereket összegyűjtse. Felépíti Moáb sátrait. Először csak ólalkodni fognak Izrael fiai, vágyakozni, aztán lesz egy Zimri nevű férfi, aki megfog egy Kozbi nevű nőt (4Móz 25,6-15), és miközben Izrael vénei ott sírnak a kijelentés sátra előtt, ő fényes nappal, Izrael szeme látára beviszi a sátrába. De akkor odamegy Fineás, és mindkettejüket átdöfi egy lándzsával, hogy az ítélet eltávozzon Izraelről.

Isten az Igéjében azt mondja, egy dolgot meg kell hogy értsél: Te nem lehetsz többé részese az ördög asztalának is, meg az Isten asztalának is. Nem ihasz az Úrnak a poharából is, meg az ördögnek a poharából is. Minden embernek el kell döntenie az életében, hogy kinek szolgál. Újra mondom, hogy aki nem döntött, az is döntött. Marad a régi életénél, és elveszik.

Aki pedig már döntött, annak végezetül szeretnék elmondani egy olyan történetet, ami fenn van a YouTube-on. Van egy sorozat, aminek az a címe, hogy „Az Atya szeretete”. Ebben az egyik film egy amerikai versenyzőről szól, aki a barcelonai olimpián futásban indult, és verseny közben bokáinszalag-szakadást szenvedett. Néhány akadályt még átugrik, de aztán látszik a fájdalom az arcán, nem bírja már, roskadozik, a többiek már mind befutottak a célba,

és amikor letérel, történik valami. A nézők közül egy férfi leugrik a versenypályára, a budy guardok azonnal rohannak, hogy rávessék magukat, kiált valamit és int, hogy nem akar rosszat, odamegy a néger fiú mellé, lenéz rá, a fiú felnéz, a két tekintet találkozik. A közeli mikrofon veszi, hogy mit beszélnek. A férfi azt mondja a versenyzőnek, hogy nézz rám. A fiú fájdalmas arccal felnéz – az apja volt. Ránéz a fiúra. Tudja, hogy mi kínlás van benne, mennyi lemondás, mennyi önmegtartóztatás és mennyi fegyelem, hogy fusson. Azt mondja a fiúnak: Fogd meg a nyakamat, együtt menni fog! És a nagy néger fiú belekapaszkodik a kis apjába. Az egyik lába a levegőben lóg, és az apjára támaszkodva elindul a cél felé. Ebben a pillanatban feláll az egész stadion. Már senkit nem érdekelt, hogy ki

nyerte meg a versenyt, mindenkit csak az érdekelt, hogy a sérült fiú vajon bejut-e a célba.

Mert Isten azt mondja, hogy látványosságává váltunk az angyaloknak. Látványosságává váltunk ennek a világnak. Nézik, vajon bejutunk-e a célba, vagy elbukunk az úton. Be fogunk jutni a célba, vagy elbukunk? Ezt nézik az angyalok ma este, és ezt nézi a világ. Igen, be fogunk émi a célba, de egyetlen egy módon: Valaki nekünk ma este azt mondja, hogy nézz rám, fogd meg a nyakamat, kapaszkodj belém, együtt menni fog. És ha belekapaszkodsz az Atya nyakába, ha belekapaszkodsz az Ő kegyelmébe (elég neked az Ő kegyelme), ha teljesen rá mered bízni magadat az Ő szeretetére, akkor be fogsz érkező a célba. Ragaszkodjatok Őhozzá! Mert ha nem ragaszkodsz Hozzá, olyan sodrásra jön ezután a világnak, hogy elsodor. Az marad meg, aki mindvégig kitart.

Tartson meg téged az Úr, bármilyen áron, szorosan maga mellett. Ne felejtse el, hogy amikor a legnagyobbak a próbák, akkor van legközelebb hozzád! Amikor úgy érzed, hogy a legtávolabb van tőled, akkor van a legközelebb melletted, és mindig igen biztos segítség a nyomorúságban. És ha belekapaszkodsz, ha megöleled az Ő nyakát, te is meg fogsz érkező a célhoz. Ámen!

JOHN STOTT

HOGYAN LEHETEK IGAZI KERESZTYÉN?

Valószínűleg a tudatlanság a legnagyobb ellensége manapság a keresztyén hitnek. Korunk egyik súlyos bűne az, hogy az emberek egyszerűen semmit sem tesznek azért, hogy tiszta látást nyerjenek a keresztyénséget illetően. Százan és százan elvetik a keresztyénséget anélkül, hogy némi világos fogalmuk lenne arról, hogy mi is egyáltalán a keresztyénség, és nagyon sokan keresztyénné lennének, ha tudnák a módját. Ennek az írásnak az a célja, hogy egyszerűen körvonalazza a keresztyénné-válás folyamatát azok kedvéért, akik azt tudni szeretnék.

I. Az alapvető probléma

A keresztyénség Isten megoldása az ember legnagyobb problémájára. Természetesen lehetetlen megérteni a megoldást, nem is beszélve annak elfogadásáról, ha nem vagyunk tisztában a probléma természetével. Itt kell tehát kezdenünk.

Hadd beszéljen a Biblia helyettünk. „*És ez az az üzenet, amelyet tőle hallottunk és hirdetünk néktek, hogy az Isten világosság és nincsen őbenne semmi sötétség. Ha azt mondjuk, hogy közösségünk van vele, és sötétségben járunk, hazudunk és nem az igazságot cselekedünk*” (1Ján 1,5. 6). Igaz, hogy ezt a verset János apostol egy már keresztyénekhez intézett levelében írta. Mindazáltal az ember alapvető problémájára világosan rámutat. Ezt a problémát három egyszerű tény-megállapításban foglalhatjuk össze.

Először: az emberek „sötétségben járnak”. Vagyis – mellőzve a hasonlatot – minden ember bűnös. A bűn nem valami kellemes téma, de nem hunyhatunk szemet egy olyan tény fölött, melyet a Biblia kijelent és a gyakorlat bizonyít. Az önzés és a többi bűn sötétsége beáryékolja egész életünket.

Másodszor: „az Isten világossága”. Az emberrel ellentétben őbenne nincsen semmi sötétség. Ő teljesen tiszta és feddhetetlen.

Harmadszor: miként a világosság és a sötétség nem tűri meg egymást, éppúgy Isten és a bűn sem. Ez a logikus következtetés. Ő „*hozzáférhetetlen világosságban lakozik*” (1Tím 6,16). Ahogy a világosság elűzi a sötétséget, éppúgy a bűnös sem maradhat meg Isten szent jelenlétében. A bűnösnek nem lehet közössége övele, amíg bűnétől meg nem tisztul. Amint Habakuk próféta mondta sok évvel ezelőtt: „*Tisztábbak szemeid, hogysem nézhetéd a gonoszt*” (Hab 1,13).

II. A keresztyén megoldás

Hadd válaszoljon újból a Biblia saját szavaival. „*Igaz beszéd ez és teljes elfogadásra méltó, hogy Krisztus Jézus azért jött*

e világra, hogy megtartsa a bűnösöket” (1Tím 1,15). Az Úr Jézus Krisztus azért jött le a földre, hogy megoldja az ember alapvető problémáját. Lejött, hogy az emberiség Megváltója legyen. „*Értünk, emberekért és megváltásunkért szállt alá a mennyből*”, és ezt a megváltást kereszthalála által véghezvitte. Igen, földrejövételének fő célja nem az volt, hogy éljen, hanem hogy meghaljon. A keresztrávetette árnyékát életpályájára egészen a kezdettől fogva, bár akkor „*nem jött még el az ő órája*” (Ján 7,30). Később „*eltökélte magát, hogy Jeruzsálembé megy*” (Luk 9,51), nagyon jól tudva azt, hogy ott a halál vár rá. Számos alkalommal Jézus világosan ki is jelentette ezt. Elárulása éjszakáján, amikor a felső szobában megtörte a kenyert és vette a poharat, nemcsak megővendőlte halálát, hanem meg is magyarázta annak célját. „*Ez az én vérem, az új szövetségnek vére, amely sokakért kiontatik bűnőknek bocsánatára*” (Mt 26,28).

Mi az összefüggés az ő halála és bűneink bocsánata között? Nem a keresztre feszítés okozta szörnyű fizikai fájdalom, nem is az a lelki gyötrelme, hogy barátai mind elhagyták és ellenségei csúfot üztek belőle, mutatják meg, hogy mit jelentett a keresz, hanem a három keserű óráig tartó lelki gyötrelme. Déli 12 órától délután 3-ig sötétség borult a tájra. Ez a sötétség csupán külső, megkapó szimbóluma volt bűneinknek, melyek mintegy elárasztották Megváltónk lelkét. „*Mindnyájan, mint juhok eltelyvedtünk, kiki az ő útjára tértünk; de az Úr mindnyájunk vétkét őreá veté*” (Ézs 53,6). Pál még tovább vitte ezt a témát ezekben az egyszerű, de lenyűgöző szavakban: „*Azt, aki bünt nem ismert, bűnne tette értünk*” (2Kor 5,21). De még ez sem minden. Amint Ézsaiás próféta megővendőlte: „*megsebesítettett bűneinkért, megrontatott a mi vétkeinkért, békességünknek büntetése rajta van, és az ő sebeivel gyógyulánk meg*” (Ézs 53,5). Nemcsak bűneinket hordozta tehát, hanem bűneink büntetését is. Nos, ahogy láttuk, ez a büntetés – Isten szentségének elkerülhetetlen következménye – halál, vagyis Istentől való elválasztottság (Róm 6,23).

Istennek, aki a világosság, és akiben nincsen semmi sötétség, nem lehetett közössége a sötétséggel még akkor sem, amikor az az ő drága, egyszülött Fiát vette körül – miattunk. Így, mivel tisztábbak szemei, hogyszem nézhetné a gonoszt, elfordította arcát, és Jézus keserves elhagyatottságában felkiáltott: „*Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?*”

Miután elhordozta bűneinket az ő testében a keresztfán (1Pét 2,24), újból felkiáltott, de most már nem kétségbeesésében, hanem győzelemmel: „*Elvégeztetett!*” (Ján 19,30). A megváltás munkája befejezést nyert. Mintegy megerősítve Jézus szavainak igazságát, Isten erre ezt a drámai választ adta: „*És a templom kárpitja fölétől aljág ketté hasada*” (Mk 15,39). Félretaszította az útból azt a vastag függönyt, amely évszázadokon át szimbóluma volt annak a válaszfalnak, amelyet a bűn emelt Isten és a bűnös között. Isten igazságossága kielégítést nyert. Krisztus teljesen magára vette az egész világ bűneinek büntetését, és így a menny kapuja megnyílt mindenkinél, aki benne hisz.

„Bűnünk árát megfizetni senki sem tudta,
Csak ő nyithatta meg a mennyet,
hogy bemenjünk oda.”

A végső, döntő bizonyítéka annak, hogy Krisztus áldozatával valóban eltörölte a bűnököt és hogy Istent kielégítette, az, hogy Isten feltámasztotta őt a halálból és jobbához emelte. A Szentírásban így olvassuk: „*Úle a Felségnek jobbára a magasságban*”, ami mintegy kifejezője annak, hogy most megnyugodott a tökéletesen elvégzett munka után. A kereszten teljes, tökéletes, elégséges áldozatot, elégtételt mutatott be az egész világ bűneiért. Az alapvető probléma az ember bűne, amire Krisztus halála a keresztyén megoldás. A keresztyénség ezért elsősorban a „*békeltetésnek ígéje*” Pál apostol szavai szerint (2Kor 5,19). Ez evangélium, vagyis örömhír arról, hogy mit tett Isten Krisztus által azért, hogy elvegye bűneinket.

III. Mit kell tennem?

Hogy Krisztus elvégezte munkáját, az biztos. De vannak, akik gondolkodás nélkül úgy vélik, hogy kereszthalála által minden emberre automatikusan érvényes a bűnbocsánat. Isten megoldása a bűn alapvető problémájára azonban nem gépies, személytelen. Nem kényszeríti rá az üdvösséget arra, aki nem akarja. Ő kínálja nekem a megváltást, de nem kényszeríti rá, hogy elfogadjam azt. A saját erőfeszítésünkkel sohasem érhetjük el; ha akarjuk az üdvösséget, Istentől kell elnyernünk. De hogyan?

Egész közvetlenül és személyesen, ha azt akarom, hogy Krisztus halála javamra szolgáljon, három egyszerű lépést kell megtennem, melyek közül az első kettő előkészítő, a harmadik pedig már annyira végleges, hogy annak megtétele keresztyénné tesz. Vizsgáljuk meg nagyon figyelmesen ezeket a lépéseket, és keressük

ki az említett bibliaverseket!

1) El kell ismerem, hogy Isten előtt tehetetlen, segítségre szoruló bűnös vagyok.

A Róma 3,22-23-ban ez az egyértelmű kijelentés áll: „*Nincs különbség, mert mindnyájan vétkeztek, és szűkölködnek az Isten dicsősége nélkül*”. Kivétel nélkül minden ember bűnös. A bűnösség mértékében lehet ugyan két ember között különbség, de ami a bűnösség tényét illeti, nincs különbség. Ez a megállapítás rám is vonatkozik. Gondolatban, szóban és tettben folytonosan engedetlen voltam Isten parancsaival szemben, nem ütöttem meg azt a mértéket, amelyet kellett volna. Következésképpen száműztem Isten jelenlétéből, ahogy ezt Ézsaiás világosan megmondja: „*Vétkeitek választanak el titeket Istentektől, és bűneitek fedezték el orcáját tielőtletek*” (Ézs 59,2). Ráadásul képtelen vagyok orvosolni a helyzetet. Jócselekedeteim által soha de soha nem nyerhetem meg Isten kegyelmét. Reménytelen, tehetetlen bűnös vagyok. Megváltóra van szükségem, aki visszavisz Istenhez.

2) Hinnem kell, hogy Jézus Krisztus

azért halt meg a keresztfán, hogy Megváltóm legyen, az, akire – amint az előbb megvallottam – olyan nagy szükségem van.

„*Isten Fia ... szeretett engem és önmagát adta érettem*” (Gal 2,20). A tulajdon testében hordta az én bűneimet. Bűnné lett érettem, sőt mi több, önként vállalta bűneim büntetését, melyet én érdemeltem volna meg. Az én bűneimért szenvedett, az én vétkeim miatt ejtették rajta a sebeket. Minden versnél világosabb az 1Péter 3,18, amely szerint Krisztus, az ártatlan szenvedett az általam elkövetett bűnökért, azért, hogy engem Istenhez visszavigyen.

3) Krisztushoz kell jönnöm, és kérem kell személyes részemét abból, amit Üdvözítőnk mindenkiért elvégzett.

Azért halt meg, hogy a világ Megváltója legyen; kérem kell őt, hogy legyen az én Megváltóm is.

Minden ember bűnét elvette; kérem kell őt, hogy vegye el az enyémet is.

Azért szenvedett, hogy mindenkit visszavigyen Istenhez; kérem kell, hogy vigyen vissza engem is.

Hogy mit kell tennem, azt Krisztus pontosan megmagyarázza a Jelenések Könyve 3,20-ban: „*Ímé az ajtó előtt állok és zörgetek; ha valaki meghallja az én szótát és megnyitja az ajtót, bemegyek ahhoz*.” A ház az életem képe. Krisztus az ajtón kívül áll. Nem akar tolnakodni. Nem használ faltörő kost.

TÖRVÉNY ÉS HIT

Törvény és hit: két ellentét. Két nagy ellentét. Sohasem lehet egymással összekapcsolni őket. Itt nem létezik „is-is”, hanem csupán „vagy-vagy”.

Az Újszövetségben a Zsid 11. része olyan férfiakat mutat be nekünk, akik Ábél-tól kezdve az egész Ószövetségen keresztül úgy váltak Isten embereivé, hogy hit által megragadtattak és hittel megtöltettek. Bátran és erővel cselekedtek hit által. Ugyanez az Újszövetség másrészt mégis azt mondja el nekünk, hogy a törvény mellest jött be (becsúszott – Csia ford. Róm 5,20). Ez egyértelműen azt jelenti, hogy Isten, amikor Ábrahámmal elindította üdvtörténetét, nem akarta a törvényt. Az csak akkor jött be mellest, amikor Izráel népe meg gondolatlanságában szólt, hogy Istentől nemcsak elfogad mindent, hanem kész is megtenni mindent, amit neki parancsol. Izráel nem akart függeni az egyedül kötelező és ajándékozó Istentől, a maga részéről tenni akart valamit. Így lett számára Isten követelő Istenné.

Így alakultak az ellentétek:

- a törvény követel – a hit elfogad;
- a törvény felvázolja azt, amit az embernek teljesítenie kell, de amire mégsem

képes – a hitet az ragadja meg, amit Isten tett és tesz;

- a hit azt ragadja meg, ami isteni – a törvény megreked a lehetetlenben;

- a törvény egyedül hagy – a hit bevezet az Istennel és a Fiával való közösségbe;

- a törvény betű és öl – a hit Krisztus életteljességébe állít;

- a törvény szolgaságba visz – a hit elvisz a szabadságra;

- a törvény sötétségben hagy – a hit világossággá tesz minket az Úrban;

- a törvény nem ad erőt – a hittel együtt jár az isteni képesség és az isteni erő;

- a törvény segítség nélkül hagy emberi mivoltunkban, mert nem tud újat teremteni – a hit istenivé tesz;

- a törvény az ember figyelmét mindig csak magára az emberre irányítja – a hit fölemeli a tekintetet a Feltámadottra, és annak arcán az Isten dicsőségét szemléli.

A hit minden reménység megvalósítása, megleveníti Isten egész dicsőségét az ember szívében.

Úgy tűnik, ez eldönt a törvénnyel és törvényeskedéssel kapcsolatos minden kérdést.

(Részlet Martin Schacke: *Törvény és hit* című könyvéből.) ■

Türelmesen vár addig, amíg ki nem nyitom az ajtót. Akkor bejön mint Megváltóm, akire – amint megvallottam – szükségem van, és azonnal meg fogom tapasztalni, hogy kibékültem Istennel és élvezni fogom a vele való közösséget, amelyre teremtettem.

IV. Néhány lehiggasztó gondolat

Mielőtt megtennénk ezt a lépést, nagyon bölcsen tesszük, ha megállunk, és komolyan mérlegeljük annak jelentőségét. Maga az Úr Jézus következetesen elriasztotta az ő követésétől azokat, akiket csupán a változó érzelmeim indítottak arra, hogy követőinek sorába lépjenek. Nyomatékosan hangsúlyozta, hogy ne kezdjenek hozzá az építkezéshez addig, amíg a költségvetést ki nem dolgozták. Mi is, mielőtt elfogadnánk őt, gondoljuk meg jól, hogy mivel jár ez a lépés. Gazdag kártyolást találunk Krisztusban, de nekünk is kell egy bizonyos árat fizetnünk. Mit kíván tőlem Krisztus a megtéréskor és azután?

1) Meg kell bánnom bűneimet.

„Térjete meg, és higgyetek” – mondta Jézus (Mk 1,15). A Krisztust elfogadó hitet kell hogy kísérje a bűnbánat, mely visszautasítja a bűnt. A bűnbánat nem azt jelenti csupán, hogy sajnáljuk a múltat. A sajnálkozás nem elég – megtérésre, visszafordulásra van szükség. Ez azt jelenti, hogy határozottan háttal fordítok mindannak, ami eddigi életemben helytelen volt, és engedem, hogy Krisztus azokat mindörökre kivesse életemből. Magamtól erre képtelen vagyok. Engednem kell, hogy ő tegye meg. Ha a bűnbánatom őszinte, akkor magától jön az a gondolat, hogy a helyrehozható vétkeimet jóvátegyem, pl. a lopott pénzt, vagyont vagy időt visszaszolgáltassam, bocsánatot kérjek attól, akit megbántottam,

vagy ha hamis híreket terjesztettem másokról, azokat visszavonjam, és így tovább.

2) Teljesen át kell adnom magam Krisztusnak.

Ő Megváltóm és Uram akar lenni. Birtokába akarja venni a házamat, és uralkodni akar abban, úgyhogy máától kezdve szava számomra törvény legyen. Tanácsot fogok kérni tőle, mielőtt bármilyen dologban döntenék, állhatatosan imádkozom életpályámért, és mindent megteszek azért, hogy kis és nagy dolgokban felfedezem az ő akarátát, és engedelmeskedjem annak. Sohasem fogom elfelejteni, amit az önmegtagadásról és az ő követéséről mondott (Mk 8,34).

3) Meg kell vallanom Krisztust az emberek előtt.

Tudatában vagyok annak, hogy nem lehet titkos tanítvány. Ha ma megnyitom előtte az ajtót, akkor azt elmondom valakinek. Azután nem szégyellem azt, hogy életem által megmutassam, hogy keresztyén vagyok, és ha megkérdeneznek efelől, akkor nyíltan vallást teszek róla. Tisztában vagyok azzal, hogy így elveszíthetem régi barátaimat, és sokan kigúnyolnak majd, de Krisztus azt mondta, hogy nem szabad őt szégyellnem (Mt 10,32, 33; Mk 8,38). Kiváltság lesz érte szenvedni (Csel 5,41).

V. Imádság

Most már láttuk, mit jelent keresztyénnek lenni, és hogy mivel jár a keresztyénség. A tét világosan előttünk van. Igaz, hogy Krisztus magas követelményeket állít, de a jutalom sem megvetendő ám! Semmi ezen a világon nem ér fel azzal a mély, belső megnyugvással, mely Jézus Krisztus ismeretéből adódik számomra (Fil 3,8). Azután ott van a kereszt. Még ha veszteséggel járna is az ő követése, szeretete – mely kereszthalálában megnyilvánult – olyan nagy, hogy nem tudok elszakadni tőle.

Ha az olvasó világosan megértette, hogy mit végzett el Krisztus a kereszten, és figyelmesen tanulmányozta Krisztus követésének feltételeit, akkor nincs semmi gát, amely elválaszthatná attól, hogy keresztyén legyen. Ebben az esetben a legjobb, ha keres egy

csendes helyet, ahol zaklatás veszélye nélkül egyedül lehet, és elmond egy ehhez hasonló, hitből fakadó imát:

„Úr Jézus Krisztus! Alázattal bevallom, hogy vétkeztem gondolataimban, beszédemben és tetteimben. Beismerem, hogy szándékosan helytelenül cselekedtem, és hogy bűneim elválasztottak engem szent közelségedtől. Képtelen vagyok bármit is felhozni mentiségemre.

Határozottan hiszem, hogy Te a kereszten az én bűneimért haltál meg, testedben hordoztad azokat, és hogy helyettem elszenvetted az azokért járó ítéletet.

Mérlegeltem, hogy mivel jár a Te követésed. Őszintén megtérek Hozzád, és elfordulok bűneimtől. Kész vagyok átadni magam Neked, mint Uramnak és Mesteremnek. Segíts, hogy ne szégyelljelek Téged.

Igy most Hozzád jövök. Hiszem, hogy sokáig türelmesen az ajtón kívül álltál és zörgetél. Most kinyitom az ajtót. Jöjj be, Úr Jézus, légy Megváltóm és Uram örökké, Ámen.”

VI. Néhány befejező javaslat

Végül hadd adjak néhány tanácsadó szót azok számára, akik őszintén és alázatosan visszhangozták ezt az imát, és elfogadták az Úr Jézus Krisztust:

1) Mondd el *még ma* valakinek, hogy mi történt veled!

2) Ne legyen semmi kétség afelől, hogy az Úr Jézus bejött az életedbe! Ne aggódj, hogyha nem érzed még a változást! Ne a te ingadozó érzésvilágod, hanem az ő biztos ígérete legyen bizonyosságod alapja! Olvasd el a Jelenések Könyve 3,20 versét, és János 6,37 versét! Megígérte, hogy bemegy, ha elfogadod őt, és elfogad téged, ha hozzá mégy. Higgy a Szavában! Sohasem fogja megszegni azt.

3) Csatlakozz egy keresztyén közösséghez! Isten nem akarja, hogy egyedül járjuk a keresztyén életutat. A vasárnapi istentiszteleten való részvétel keresztyén kötelesség.

4) Tartsd fenn és erősítsd új barátságodat Krisztussal! Legyen naponta időd, reggel és este, csendes bibliaolvasásra! Meglátod, hogy majd te is nélkülözhetetlennek fogod ezt találni.

5) Mihelyst „lábra álltál”, kezdj el imádkozni, hogy valaki mást is Krisztushoz vezethess! Nem élvezheted az evangélium monopóliumát!

(Az Evangéliumi Kiadó kiadványa) ■

Mit tanít a Biblia az ún. predestinációról? Bár helyesebb, ha azt mondjuk, kegyelmi kiválasztás, mert ez a biblikus kifejezés.

Két gyakori tévedés terjedt el ezzel kapcsolatban.

Az egyik az, hogy minden előre meg van írva, ami történik velünk. Amikor ezt hallom, meg szoktam kérdezni, hogy hol van megírva. Van aki meglepődik, van aki kapásból válaszolja: Hát a csillagokban! Magától értetődik, nem? Nos, nem ez a predestináció. Ez a fatalizmus. A sorshit. Az iszlámot, a muszlimok vallását jellemzi ez, melyben Allah mindenkinek a sorsát minden részleteiben elrendeli, amely ellen nem lehet tenni semmit, az úgy is fog történni. A Biblia ilyenről nem beszél, a mi Istenünk nem ilyen.

A másik gyakori tévedés az, hogy a kálvini predestináció lényege az lenne, hogy

Isten minden egyes emberről előre eldöntötte, hogy üdvözül, vagy elkárhozik. Éppen ezért teljesen mindegy, hogyan él, hogy hisz, vagy nem hisz; akiről Ő eldöntötte, hogy üdvözül, az üdvözülni fog, akiről pedig eldöntötte, hogy elkárhozik, ha megfeszül, akkor sem üdvözülhet, akkor sem fog hinni. Kálvin nem tanított ilyet, ez sincs benne a Bibliában. De a legtöbben, amikor hallják ezt a szót, hogy predestináció, vagy az egyikre, vagy a másikra, vagy a kettőnek a keverékére gondolnak, és nagy érdeklődést tettetve kérdezik, hogy vajon mit is tanít erről a Biblia.

Maga az a szó, amit latinul predestinációnak mondanak, görögül (mivel az Újszövetséget görögül írták) így hangzik: *prohoridzó*. Ez a szó mindössze ötször fordul elő az Újszövetségben, ebből háromszor az efézusi levélben. A legklasszikusabb hely az Efézus 1:5: „Eleve elhatározván, hogy minket a maga fiaivá fogad Jézus Krisztus által az Ő akaratának jó kedve szerint”. Tehát Isten eleve elhatározta, hogy minket fiaivá fogad Jézus Krisztus által. Lényegében ugyanez, de még egy kicsit világosabban benne van a Róma 3:25-ben: „Akit – ti. Jézust – az Isten eleve rendelt engesztelő áldozatul, hit által, az ő vértében, hogy megmutassa az ő igazságát az elkövetett bűnök elnézése miatt”. Tehát eleve

elrendelte – Jézust, arra hogy általa üdvösségünk legyen. Nem minket rendelt el eleve. Mind a két ige arról szól, hogy Isten eleve úgy döntött, hogy Jézus által üdvözít minket.

Csak így érthető a Jelenések 13:8, ahol meg azt olvassuk, hogy „a Bárány megfeszítetett a világ alapítása előtt”. Még nem volt teremtett világ, és Jézus már meghalt. Ez hogy lehet? Úgy, hogy Isten elhatározásai, egyáltalán Isten maga, az időn kívül létezik. Isten létében nincs idő. Nincs előbb és később. Ezért értelmetlen kérdés az, amit a predestinációval kapcsolatban mindig föltesznek, hogy vajon Isten a bűneset előtt, vagy a bűneset után döntött úgy, hogy az embernek lehetősége lesz a szabadulásra. Mert ha a bűneset előtt, akkor már eleve bekalkulálta, hogy az ember el fog bukni. Ha a bűneset után, akkor meg nem tudta Isten, hogy mi fog bekövetkezni? De nincs értelme a kérdésnek, mert Isten előtt nincs előbb és utóbb, korábban és később. Ő az egész történelmet egyben látja. Ezt mi – én legalábbis – nem tudom elképzelni; a mi értelmünk csak a tér és idő kockáján belül tud mozogni és valamit megérteni. Azt, hogy Isten egyben látja az egész történelmet, mert Ő öröktől fogva mindörökké létezik (ezt sem tudjuk fölfogni, mit jelent), és ami ez alatt történik, azt Ő mind egyszerre látja – ezt mi megérteni nem tudjuk. Isten az időn kívül van, tehát eleve nincs értelme annak a fordításnak, hogy eleve, mert ez azt jelenti, hogy valami előtt, mindenek előtt. De nem mindenek előtt volt, hanem megtörtént. Mikor? Erre nincs válasz, mert az időn kívül történt meg. Ezt nem árt, ha tudjuk, mert egy-két bibliai igazságot jobban meg fogunk érteni.

Nincs tehát értelme annak a kérdésnek, hogy a bűneset előtt vagy után. Isten úgy döntött, hogy van lehetősége az embernek hozzá visszatérni. Erről szól az Efézus 1:5, hogy eleve elhatározta, minket a maga fiaivá fogad Jézus Krisztus által. A Róma 3:25 is azt mondja, hogy eleve elrendelte Jézust, hogy segítsen rajtunk. Ennél többet nem mond a Biblia.

Na de ha ettől függ a mi üdvösségünk, akkor hol van az ember szabad akarata? Ez egy másik súlyos tévedés. Az emberek túlnyomó többsége azt hiszi, hogy nekünk van szabad akaratumk. Luther Márton nagy tanulmányának (amiből egy egész könyv lett) eredetileg az lett volna a címe, hogy „A szabad akarat”. És mi lett a címe végül? „A szolga akarat”. Mert miközben tanulmányozta a Bibliát, egyértelmű és világos lett a számára, hogy amikor Istentől elszakadtunk, elvesztettük a szabad akaratumkat. A bűnbeesett ember többé nem tud dönteni jó és rossz között.

Legfőljebb két rossz közül tudja választani a kisebbiket, ha elég tapasztalt és okos, de néha még az ilyen ember sem érzékeli. Volt szabad akarata, dönthetett volna az Isten által teremtett ember amellet, hogy enged Istennek, és nem eszik a jó és gonosz tudásának a fájáról, de úgy döntött, hogy engedetlen lett. Evett, ezzel elveszítette a szabad akaratát. Csak az újjászületett ember kapja vissza Istentől a döntés lehetőségét, hogy újra képes legyen Isten akarata szerint cselekedni.

Nincsen tehát szabad akaratumk. A Róma 7-ben azt írja Pál, hogy „nem azt teszem, amit akarok, hanem azt, amit nem akarok”, majd elkezdi elmélkedni, hogy mi ennek az oka, magyarázata. Azt mondja, hogy „nem én cselekszem már ezt, hanem a bennem lakozó bűn”. Bennünk lakozik a bűn halálunk pillanatáig. Eljutottam oda, hogy nem jó, amit cselekszem, szeretném a jót tenni, ezt elhatározom, és utána mégis cselekszem a rosszat.

A kegyelmi kiválasztással, vagy ha tesszük, a predestinációval kapcsolatban a legtöbbit vitatott ige az, amelyikből a legvilágosabban kiderül, hogy miről van szó. A Filippi 2:12-13, ahol ezt olvassuk: „...félelemmel és rettegéssel vigyétek véghez a ti üdvösségeket; mert Isten az, aki munkálja bennetek mind az akarást, mind a megvalósítást az ő jó kedvéből.” „Félelemmel és rettegéssel vigyétek véghez a ti üdvösségeket”. Ez azt jelenti, hogy vegyem nagyon komolyan azt, ha én üdvözülni akarok, hogy amit ennek érdekében meg kell tennem, azt tegyem meg. A félelem és rettegés egy vallástörténeti szak kifejezés, azt jelenti, hogy vegyem nagyon komolyan azt, amit nekem meg kell tennem. Ezzel ellentétben viszont azzal folytatja, hogy „mert Isten az, aki munkálja bennetek” az akarást is és a megvalósítást is.

Hát akkor miért strapáljam magam minden erőmet összeszedve, ha úgyszólván Ő munkálja bennem az akarást is és a megvalósítást is? Itt van egymás mellett, amit így szoktak mondani, hogy Isten szuverenitása és az ember felelőssége. Ezek a Bibliában állandóan egymásnak feszülnek. Hol úgy beszél a Szentírás a mi üdvösségünkről, hogy mi vagyunk felelősek azért, hogy hiszünk-e az evangéliumnak és utána engedelmeskedünk-e Isten akaratának, hol úgy beszél róla, hogy Isten teszi lehetővé azt, hogy egyáltalán meghalljam az evangéliumot, komolyan vegyem, higgyek annak és engedelmeskedjek neki. Ezt a feszültséget nem lehet föloldani, de nem is kell.

Több ilyen feszültség, egymásnak látszólag ellentmondó igazság van a tudományokban is. Talán csak a legismertebbet említem,

amit mindenki tud: hogy ha egy fizikus a fényt úgy vizsgálja, hogy az részecskék terjedése, akkor bizonyítékokat fog találni arra, hogy a fény részecskék terjedése. De ha úgy vizsgálja, hogy a fénynek hullámtermészete van, akkor be tudja bizonyítani, hogy hullámtermészete van. Elméletileg azonban lehetetlen, hogy mind a kettő igaz legyen. Mert vagy részecskék terjedése, vagy hullámtermészet, mégis mind a kettőt be lehet bizonyítani. Az elmélet ezt kizárja, a tapasztalat ezt igazolja. Ugyanígy az elmélet kizárja azt, hogy Isten tette lehetővé, hogy én üdvözüljek, de nekem mindent meg kell tennem azért, hogy üdvözüljek. Hát ha Ő mindent megtett már érte, akkor én csak vegyem tudomásul, és örüljek neki! És mégis azt mondja, hogy tegyek meg mindent – félelemmel és rettegéssel.

Jézus mindent egészen egyszerűen és világosan tudott megfogalmazni. Nyilvános fellépésekor az első mondata így hangzott: „Térjetez meg, mert közel jött hozzátok az Isten országa” (Máté 3:2.) Nem lett volna elég azt mondani, hogy közel hoztam hozzátok az Isten országát? Mégis hogy parancsot kezd. Forduljatok meg, térjetez meg! Ez azt jelenti, hogy hátra arc, rossz irányba mentek! Én kinyitottam előttetek az atyai ház kapuját, be lehet jönni. Mind a kettő fontos, és hol az egyiket részletezi és hangsúlyozza, hol a másikat. Hol arról szól a Biblia, hogy mit tett értünk Isten, aki eleve elhatározta, hogy lehetővé teszi, hogy visszatáljunk hozzá, hol arról van szó, hogy ember, kapd már össze magadat, és vedd komolyan, amit Isten mond, mert el fogsz kárhozni. És mind a kettő igaz, és mind a kettőt komolyan kell venni. Isten szuverenitása és az ember felelőssége teljes súllyal esik latba a Biblia tanítása szerint.

Meg szokták kérdezni (de ez matematikailag lehetetlen, és nem érdemes erőltetni), hogy hány százalékban Isten munkája az, hogy üdvözülök, és hány százalékban az én felelősségem. Azt szokták válaszolni, hogy mind a kettő 100 százalék. No de kétszer 100 százalék az lehetetlen, de jól kifejezi, hogy a maga helyén mind kettőt nagyon komolyan kell venni. Még teológus koromban, úgy ötven éve *Joó Sándortól* hallottam egy igehirdetést a predestinációról. Ő mondta azt, hogy az Isten országa nyitott kapujára kívülről ki van írva, hogy „*Jöjjetek énhozzám mindnyájan*”, ám amikor belép valaki,

és visszanéz, akkor a kapu belső oldalán ezt látja felírva: Isten hozott ide is! És ez így igaz. Kívülről az hangzik, hogy „Gyertek!”, mert lehet jönni, mert nyitva van a kapu, de amikor beléptem, én tudom a legjobban, hogy ebben nekem semmi érdemem nincs. Ő szólított meg, ki tudja hányszor, Ő tette késszé a kemény szívemet, hogy engedjek neki, Ő hozott ide be. Mindenekelőtt Ő. Nem én is, meg Ő is, egészen Ő! És kívül mégis az a parancs volt érvényes, hogy „Gyertek!”.

Aki ezt a konzekvenciával együtt végiggondolja, annak sok minden érthetőbb lesz a kegyelmi kiválasztásból, és nem fogja szembeállítani, és kijátszani egymás ellen Isten szuverenitását és a mi felelősségünket. Néhány igével hadd szemléltessem azért, hogy mennyire egymás mellett szól erről a Biblia, és a maga helyén mennyire hangsúlyos külön-külön is, és együtt is ez a kettő.

Pál apostol első missziói útjáról írja Lukács, hogy valahol, ahol több hétig prédikált: „*A pogányok pedig ezeket hallván, örvendeztek, és magasztalták az Úr igéjét; és akik csak örök életre voltak kiválasztva, hittek*” (Ap.Csel. 13:48.) Itt az Isten szuverenitása a hangsúlyos. Akiket Ő kiválasztott az örök életre, hittek. A többiek nem hittek. De az nincs itt, hogy azok közül esetleg később némelyek még hitre jutottak. Ez egy alkalmat ír le, akiket Isten kiválasztott, azok hittek. Mintha minden az Isten kiválasztásán múlna.

De mit mond Jézus virágvasárnap? Mindenki ismeri az Ő gyönyörű képét, metaforáját. Sír Jeruzsálem fölött, és azt mondja: „*Jeruzsálem, Jeruzsálem! ... hány-szor akartam egybegyűjteni a te fiaidat, mint a kotlós a csibéit, de te nem akartad*” (Máté 23:37.) Hát ez hogy lehet? Jézus akar valamit, az ember nem akarja, és akkor nem sikerül? Ezek nyitott kérdések maradnak. Nyilván nem Jézus tehetlenségét szemlélteti ez az ige, hiszen Ő az oszlásnak indult halottat is föl tudta támasztani. Neki teljhatalma volt. De az üdvösség nem erőszak. Hívta Jeruzsálem népét, nem jöttek. Akkor kívül maradnak. „...*pusztán hagyatik a ti városotok*” – fejezi be Jézus. Az előbb az volt az igében,

hogy mindenki hisz, aki ki van választva, itt meg az van, hogy mivel nem akarják, hogy üdvözüljenek, ezért nem is lesz üdvösségük. Vagy az ilyen mondatokat is csak így értjük meg, a Lukács 22:22-ben, ahol Júdásról olvassuk ezt: Jézus mondja: „*az Emberfia jóllehet elmegy, ahogyan elvégeztetett, de jaj annak az embernek, aki által elárul-tatik.*” Tehát Jézus mindenképpen végigjárja a megváltás útját, mert ez elvégeztetett, neki meg kell hálnia. Akkor Júdás mért hibás? Miért bántjuk szegényt, hogy elárulta Jézust harminc ezüstpénzért? Mégis azt mondja, hogy jaj annak, aki elárulta. Nem vagy-vagy,

hanem mind a két igazság érvényesül a maga helyén. Egy örök isteni terv valósul meg nagypénteken, ugyanakkor egy piszkos emberi árulás, aljas indokból elkövetett följelentés szennyezte be Júdás életét. És egyik a másikat nem teszi erőtlenné.

A kegyelmi kiválasztás (a predestináció) tanítását – mármint amit a Biblia tanít róla – én röviden így tudnám összefoglalni: Isten lehetővé tette az üdvösséget a számunkra, éppen ezért higgyünk az evangéliumnak, mert akkor fogunk üdvözülni. Jézus kinyitotta az üdvösség kapuját, és azt mondja, hogy gyertek be. Valami módon én vagyok felelős azért, hogy belépek, vagy nem lépek. De ha beléptem, teljes bizonyossággal látom, hogy mindenestül neki köszönhetem. ✎

DORA RAPPARD IGEN ÉS NEM

Üdvösség és kárhozat közt csak egy lépés van

Csak egy lépés Jézus tőled, közel van, nincs messze Ő. Mire vársz még, mért nem jössz már, itt az alkalmas idő! Irgalommal szól intése, szívedig hat a kérés: Siess oda hú szívére, hisz csak egy lépés.

Csak egy lépés Jézus tőled, csak egy lépés magadból, Ki a bűnből s a világból, saját akaratodból! Menekülj a Golgotára, érted halt meg, reá nézz! Vigyen térdre bűnöd átka, ez az egy lépés!

Ez a lépés Jézusodhoz át a szűk kapun vezet, S rejtve, bizton vagy azonnal, ott maradj, ott jó neked! Cstüggj a szívére, járj övele, Őt kövesd, hogy megérkezz, És a mennynek dicsősége csak egy lépés lesz!

Azt hiszem, majd odaát értjük meg igazán, hogy miért nincs feszültség a két kijelentés között, és hogy mennyire egy igazság ez. Mindenesetre attól a tévedéstől óvakodjunk, hogy minden meg van írva, pláne a csillagokban, meg hogy Isten eleve kárhozatra rendelte az emberiség egy részét, és akármit csinál, akkor is üdvözíteni fogja a másik részét. Ilyenekről nem beszél a Biblia. Arról pedig kifejezetten ír a Biblia, hogy elveszítettük a szabad akaratomkat, Isten munkálja bennünk az akarást is – de Ő munkálja, mégpedig az Ő Igéje és Szentelke által –, úgyhogy az egésznek a vége az, hogy Igét kell hallgatni. Isten az Ige által szólít meg, az Igéből szerzek tudomást arról, hogy nyitva van az üdvösség kapuja, és ígehallgatás közben válok készséggé arra, hogy belépjek oda. Ez mind az Ő munkája, de nekem kell belépni.

Válaszok a kérdésekre

1. Amikor a fáraó szívét az Isten megkeményítette, akkor azt hogy magyarázzuk: megkeményíti, és utána megbünteti? Miért csinálja ezt? Egyébként nem lett volna kemény a szíve, ha Isten nem keményíti meg?

Világos, hogy azzal kezdődött a dolog, hogy amikor először volt Mózes a fáraónál, a fáraó rendkívül hetykén és büszkén azt mondta, hogy kicsoda az az Isten, akít te emlegetsz? Kicsoda az Úr, hogy én engedelmessékednek neki? Erre többször találunk példát. Hogyha valaki ilyen gőgösen szembeszegül Istennel, akkor – így szokták mondani – a bűne lesz a büntetése. Akkor olyan marad, és egyre inkább olyanná válik, ez lesz a büntetése. Egyébként a Sátánról is ezt tanítja a Biblia – ha nem is részletekbe menően –, hogy föllázadt Isten ellen, és az Ő helyére akart tolnakodni, éppen azért a lázadás lett a ter-

mészete. Akkor lázadj mindvégig, de nem viheted győzelemre a szándékodat, tervedet. Mert nem ülhetsz Isten helyére. Aki kemény Istennel szemben, az lehet, hogy egyre keményebb lesz büntetésekképpen. De ez sincs mindig így, mert sokszor egy nagyon kemény szívet Isten egyszer csak meglágyít, vagy összetör, és az is az Ő kegyelmének a munkája. Utólag elmondja, hogy áldásul volt nekem, hogy nagy nyomorúságba vitt, hogy összetörje a keménységemet.

Egyébként ez arra is figyelmeztet minket, hogy sokszor kimarad a mi Istenről alkotott képünkől, hogy Ő ítélő, igazságos és bünt gyűlölő Isten. Egyre inkább kialakul egy torzkép Istenről az emberekben, aki olyan,

mint egy jóságos nagypapa, aki – ahogy valaki mondta – félrenéz, mikor az unokája rosszat csinál. Isten nem néz félre! Ő látja a bűnt, csak Ő már megbüntette a bűnt – Jézuson. De aki Benne nem hisz, az ahhoz ragaszkodik, hogy maga szenvedje el az ítéletet.

Isten bünt ítélő, igazságos Isten. Isten szent Isten.

*

2. Amikor a főpapi imában, a János 17-ben Jézus számot ad az Atyának egész földi munkájáról (amely így kezdődik: „elvégeztem a munkát, amit rám bízál, hogy végezzem azt. És most dicsőíts meg engem, Atyám, te magadnál azzal a dicsőséggel, amely már az enyém volt tenálad öröktől fogva” – Jézus istensége mellett ez az egyik bibliai bizonyíték), akkor ott Júdásról is szó van. Azt mondja Jézus, hogy „Amíg az enyéimmel voltam a világon, én megtartottam őket a te nevedben, Atyám, akiket nekem adtál, megőriztem, és senki nem vett el közülük, csak a veszedelem fia...” Miért? „...hogy az írás beteljesüljön.” Itt is van valami írás, ami mögött egy örök isteni terv áll. És a Fiú meghajol az Atya akarata előtt; nem firtatja, hogy miért. Ha az Atya így rendelkezett, így legyen!

Én a magam számára ezt tartom helyes magatartásnak azokkal a bibliai igazságokkal kapcsolatban, amiket nem tudok megérteni, vagy nem azonnal értem. Így van megírva – én meghajlok előtte. Hol van az megírva, hogy mi mindent megérthetünk? Az nincs megírva. Viszont az meg van írva, hogy „a titkok az Úréi, a mi Istenünkéi, a kinyilatkoztatott dolgok pedig miénk és a mi fiainkké” (V.Móz. 29:29). Vannak titkok, melyek előtt meg kell hajolni, ilyen a Júdás probléma is. Mert ha Jézus előre tudta, miért választotta ki? Akkor esetleg megkímélhette volna Júdást az örök kárhozattól – de ez a mi spekulációnk. Jézus pedig azt mondja, az Atya így döntött, ámen! Így legyen! Ő biztosan értette, miért, én nem értem.

(Bibliamagyarázati tanfolyam – Budapest, Torockó tér – 2010. március 31.) ■

A MEGIGAZULÁS REFORMÁTORI MAGYARÁZATA

A megigazulás reformátori magyarázata a következő hét pontban summázható:

1. Minden embernek meg kell állnia Isten ítélőszéke előtt, és számot kell adnia magáról Istennek. Ettől az egyház nem óvhatja meg.
2. Természeténél fogva és cselekedeteiben minden ember bűnös, fellázad Isten törvénye ellen, és ezért Istennek csakis a haragjára és az elutasítására számíthat.
3. A megigazulás azt jelenti, hogy Isten felmentő ítéletet mond a bűnösről, őt mint igazat ismeri el, és fiúként fogadja el.

4. A megigazulás a kegyelemből fakad, nem pedig emberi erőfeszítésből vagy kezdeményezésre.

5. A megigazulás Krisztus helyettesítő igazságán és kiontott vérének, nem pedig tulajdon érdemünkön alapul.

6. A megigazulás eszköze itt és most nem más, mint a Jézus Krisztusba vetett hit.

7. A hit gyümölcsei, valóságának bizonyítékai a kinyilvánított bűnbánatban és a jótét életben látszanak meg.

(James I. Packer: A megújulás teológiája c. könyvből) ■

BÓDÁS JÁNOS

TÁNCOL AZ EGYHÁZ

Nem kell az Ige, sem a hit, de mert adni kell valamit, átadjuk a helyet a táncnak. S áll a bál, ünnepel a hús, a protestáns és a katolikus. Táncban virrad meg a vasárnap.

Táncol az egyház. Ördögöt ördöggel üzne. Ó a balga! A testnek kedvez, hízeleg, mert lelkeken már nincs hatalma.

Szentség helyett paráznság, hit helyett szenvedély lobog. Bor az Ige, primás a pap s a báltermek a templomok.

Táncol az egyház. Ennyi nép a templomokba kéne,– de „Isten dicsőségére” megy, hát ki szólhatna ellene?

Azzal kapcsolatban, hogy Magyarországon a reformáció miként járult hozzá a nemzet, illetve a nemzettudat erősítéséhez, jeles elődeink és kortársaink már mindent elmondtak. Most csupán néhány történelmi adalék, illetve összefüggés felvázolására vállalkoznék. Ezúttal nem térek ki a református egyház Erdélyben játszott nemzet- és kultúramegtartó tevékenységére, amely természetesen elválaszthatatlan része a hazai reformáció értéktérítő és megőrző munkájának, mivel ez, miként az unitáriusok szerepe is, külön előadást érdemel.

Tudjuk, hogy a 16. század végére Magyarország lakosságának túlnyomó többsége protestánsná vált. Ez a terjeszkedés nem volt zökkenőmentes, de a lutheránusok és a kálvinisták részéről lényegében nem járt együtt erőszakos eszközök alkalmazásával. Habsburg uralkodóinknak a római egyházhoz fűződő erős elkötelezettsége nagyban befolyásolta a protestantizmus magyarországi helyzetét és nagy szerepet játszott abban, hogy a protestáns egyházak akarva-akaratlanul a nemzetinek tekinthető eszmevilágot erősítő tényezőkké váltak.

A török hódoltság alatti országrészek felszabadítása után I. Lipót meghódított területként kezelte a Magyar Királyságot. Nem túlzás kijelenteni, hogy intézkedéseivel túlmel minden határon. A felszabadított földek jelen-

tős részével saját, többnyire nem magyar híveit jutalmazta. A török ellen helytálló magyar végvári katonaság zömét elbocsátotta, helyükbe a magyarok adójából fizetett német katonaságot telepített. Mindezt azzal tetézte, hogy drasztikus intézkedéseket léptetett életbe a katolikus egyház pozícióinak visszaszerzése érdekében.

1673 februárjában I. Lipót, a Magyar Királyság alkotmányát semmibe véve, az ország teljhatalmú kormányzójává nevezte ki Johann Caspar Ampringent, a Német Lovagrend nagymesterét. A protestánsokkal szembeni vallási türelmetlenség ezután odáig fajult, hogy szeptemberben Szelepcsényi György esztergomi érsek elnökletével rendkívüli bíróságot állítottak fel Pozsonyban. A bíróság először harminchárom evangélikus lelkészt, majd 1674 tavaszára már mintegy hétszáz evangélikus és református prédikátort és tanítót idézett maga elé. Az ellenük felhozott vád felségsértés és hazaárulás volt. Az idézésre háromszáznál többen jelentek meg, többségükben evangélikus lelkészek és tanítók.

Széchenyi György győri püspök ez idő tájt jelentette ki: „Magyarországban az evangélikusoknak olyan kötelet fontunk, melyet ha nyakokba ránthatunk, az evangélikus vallás soha többé lábra nem áll”. A beidézetek fejére három vádpontot olvastak: „gyalázták a valást, részt vettek a rebellióban és cimboráltak a törökkel.” Legkeményebb vádlójuk Kol-

lonics Lipót bécsújhelyi püspök, a magyar királyi kamara elnöke volt.

Payr Sándor írta *A magyar protestáns gályarabok* című tanulmányában (Budapest, 1927): „A vádlottak Szelepcsényi előtt mindig azt sürgették, hogy ne általánosságban ítéljenek el 700 lelkészt, hanem állapítsák meg név szerint, ki, mikor, hol és miben vétkezett? De erre nem került a sor, egyenként ki sem hallgatták őket, hanem kimondták a halálos ítéletet jelenlevőkre és távolmaradottakra egyaránt.” A halálbüntetéstől a vádlottak csak úgy menekülhettek meg, ha áttértek a katolikus vallásra vagy írásban lemondtak egyházi szolgálataikról. Sokan ezt az utat választották, csak hogy megmentse az életüket, de 67 prédikátor kitarzott hite mellett és nem adott reverzálást.

Már a perbe fogottak bátor védőjével, Séllyei István pápai református püspökkel szembeni eljárás is felháborító volt. A bírák öt és négy társát Berencs várába zártatták, egy szikla-üregbe. Bilincsekbe verve a legnehezebb munkát végezték téli hidegben, majd nem ruhátlanul. Olyanok voltak már, mint a

csontváz. A várparancsnok is megszánta őket, de Kollonics azt írta neki: „Ne törődj velük, lesz még annyi föld a berencsi határban, ahova el lehet őket temetni”.

Annak érzékeltetésére, hogy miféle bánásmódban volt része a gályarabságra ítélt, hitűkhöz ragaszkodó, ártatlan embereknek, álljon itt egy rövid emlékeztető. Negyvenkét prédikátort, akiket a berencsi, a lipótvári és a komáromi várbörtönök sem törtek meg, nápolyi gályarabságba küldtek. A megbilincselte prédikátorokat nehéz hegyi utakon keresztül hajtották Triesztig. A bilincs, a sziklás, hegyes út véresre törte a lábukat, és akadt, aki már útközben belehalt a megpróbáltatásokba. A túlélők csak a bécsi holland követ áldozatos munkájának és a hollandok összefogásának köszönhették kiszabadulásukat. 1676 februárjában Ruyter holland admirális a hajóhadával ment értük Nápolyba, mire a nápolyi alkirály elrendelte a gályarabok szabadon bocsátását. Ruyter tengernagy sok diadala közül ezt tartotta a legnagyobbnak.

A pozsonyi vértörvényszékek áldatlan tevékenysége miatt a protestánsok elveszítették csaknem valamennyi püspöküket,

lelkészüket és tanítójukat, majd elveszítették templomaikat és iskoláikat is. A felvidéki evangélikusok számára különösen nagy csapás volt az eperjesi evangélikus kollégium elvétele, majd a debreceni vérengzéseivel is hírhedtté vált Antonio Caraffa császári tábornok vértörvényszékének megtorló munkája 1687-ben. Huszonnégy megkínzott és kivégzett áldozata közül húsz evangélikus volt.

Az elképzettön súlyos ítéletekkel főként a protestánsokat és a rendeket igyekeztek megfélemlíteni. 1687-ben e sokakat megbénító félelem légkörében hívták össze azt az országgyűlést, amely úgymond önként és dalolva mondott le a szabad királyválasztás jogáról, és mondta ki a Habsburg-ház örökös fiági trónöröklését.

Mindezek alapján is elmondható, hogy Lipót császár, akinek seregei a XI. Ince pápa kezdeményezésére létrejött Szent Liga más hadaival szövetségben eredményesen szorították ki Magyarországról a törököket, egyidejűleg kétfrontos küzdelmet folytatott a magyarság és a protestantizmus ellen. Ezzel a magatartással tulajdonképpen kikényszerítette, hogy a reformáció hívei és a nemzet, ez a két megalázott és megtépázott tényező közelebb kerüljön egymáshoz. Nem véletlen, hogy az evangélikus Thököly Imre és a katolikus, ám a protestánsok sérelmeit is orvosolni kész II. Rákóczi Ferenc zászlai alatt nagy számban harcoltak lutheránusok és kálvinisták. A felvidéki szabad királyi városok evangélikus polgárai és a lutheránus nemesség már 1703 nyarán üdvözölték a fejedelem hadba szállását.

Persze túlzás lenne azt állítani, hogy a protestánsok nagy részének nemzeti elkötelezettsége kizárólag a Habsburg abszolutizmus áldatlan tevékenységének köszönhető, hiszen a reformátorok már addig is előszeretettel használták a nép nyelvét, iskoláiknak kiváló, felkészült tanárokat adtak és korszerű oktatási rendszerek kidolgozásával megújították a képzést. És a képlet azért sem volt ilyen egyszerű, mert szabadságharcainkat elsősorban nem vallási szempontok motívták (lásd a katolikus vallásúak részvételét), hanem az a szellemiség, ami Rákóczi zászlain fogalmazódott meg: Cum Deo pro Patria et Libertate. Ugyanakkor látható, hogy a nemzetet birodalmi tartományként kezelő, az evangélikusok és a reformátusok vallásgyakorlását súlyosan korlátozó császári-királyi magatartással szembeni fellépésre a protestáns, például a felvidéki és erdélyi közösség időről időre nagy készséget mutattak.

A 18. században, amikor az ellenreformáció legdurvább formái már eltűnedeztek és a vallási türelem jelei felerősödtek, a módszerek is kifinomultabbak lettek. Megmutatkozott ez a katolikus szellemű bécsi udvar és a magyarországi protestáns egyházak kulturális és oktatási tevékenységében, különös tekintettel a történelemoktatásra, hiszen mindkét fél fölmérte a történelemszemlélet és a nemzettudat közötti szoros összefüggést. Vannak kutatók, akik ezzel kapcsolatban a protestáns és a katolikus felekezetek közötti, a történeti hagyományokért folytatott tudományos küzdelemről beszélnek. Okkal és

Michiel de Ruyter

joggal. Ebben a küzdelemben a bécsi udvar irányító szerepet játszott, szem előtt tartva a maga birodalmi érdekeit.

Jóval többről volt itt szó annál, mint amit Comenius, a „nemzetek tanítója” korábban megfogalmazott. Nevezetesen, hogy „a történelem tanulása gyönyörködteti az érzelmeket, izgatja a képzeletet, ékesíti, bővíti a műveltséget, gazdagítja a nyelvet, élesíti a dolgokról alkotott ítéletet, és észrevétlenül fejleszti az okosságot.” Többről volt szó annyiban, hogy az új szemlélet alakítását sanda birodalmi szándékok befolyásolták. A magyar testőrséget is tartó, „jóságos” Mária Terézia uralkodása idején az udvar részéről rendkívüli módon felértékelődött a magyar nemzettudat átforgalmazásának igénye. Jól tükrözi ezt Kollár Ádám, a királynő bizalmát élvező, cenzori feladatokat is ellátó, amúgy nagy tudású történetíró tevékenysége.

Ki is volt ez a Kollár Ádám? Róla azért érdemes hangsúlyosan szólni, mert kenyéradó gazdát, a Habsburgokat kiszolgáló munkássága hatásosan szemlélteti a bécsi udvar magyarokkal kapcsolatos valódi törekvéseit. Dümmerth Dezső történész az *Írástudók küzdelmei* című kötetében (Budapest, 1987) külön fejezetet szentelt Kollár Ádám működésének. Ebben idézte Kollárnak a királynőhöz intézett, Bessenyei György egyik művét ajánló sorait: „A szerző... egyike honfitársaimnak, és évek óta jól ismerem... Mi, magyarok, nemzeti karakterünk szerint, igen kevésbé tudunk hízelegni. Az irigység, az önzés, a féktelen becsvágy és a túlságos szabadságra való erős hajlandóság – ezek a mi nemzeti hibáink.”

Vagyis Kollár Ádám a királynő előtt magyarnak vallotta magát, és ezzel hitelesítette a magyarok nevében gyakorolt önkritikát. Érdemes figyelni erre a körmönfont magatartásra. Korábban, 1763-ban ugyanis egy forráskiadásának apró betűs jegyzetében, meglehetősen elrejtve, a szláv népekről szóló egyik mondatát így kezdte: „Ha valaki, miként én is, szlovák nemzetiségű...”, és a többi. Dümmerth szerint Kollár tehát „szlovák volt, s mint ilyen: magyarországi, de nem magyar, hanem egy tágabb körű hazának fia, aki a magyar állam keretei között születve, sorsközösséget vállalt a magyarsággal”.

Nos, az idegen származással semmi baj nincs, különösen a többnemzetiségű Magyarországon. Rengeteg olyan példát említhetnénk, amikor idegen származású honfitársaink sorsközösséget vállaltak a magyarsággal. Kollár esetében azonban feltehetjük a kérdést: vajon miféle sorsközösséget vállalhatott a magyarsággal az a művelt udvaronc, aki magas szinten szolgálta a bécsi udvar magyarelles, a magyarokat a birodalmi érdekeknek alárendelő törekvéseit? Az ő esetében ugyanis erről beszélhetünk. Csóka J. Lajos levéltáros, bencés szerzetes *Mária Terézia iskolareformja és Kollár Ádám* című könyvében (Pannonhalma, 1936), valamint több tanulmányában feltárta Kollár Ádám névtelen, titkos működését a Mária Terézia által felállított államtanács mellett. Kollárt, aki – Bessenyeitől eltérően – nagyon nem kedvelte a magyar nemességet, itt magyar szakértőként foglalkoztatták, s ebben a minőségében közreműködött olyan kamarai ügyekben, amelyek magyar nemesi birtokokat juttattak a király (vagyis a Habsburgok) kezére.

Kollárnak a magyarok iránti valódi érzelmeit tükrözik azok a jegyzetei, amelyeket Oláh Miklós esztergomi érsek 1536-ban készült, *Hungaria* című művének egyik, a Magyarországon lakó népekről szóló részéhez fűzött az 1763-as második kiadás alkalmával. Kollár cáfolta Oláh Miklós állítását, miszerint Magyarország különféle népei jó egyetértésben élnek, majd ezt írta:

„A szláv népek: szlovákok, lengyelek, rutének, csehek, morvák, horvátok, dalmaták, szlavónok, szerbek... az ország legnagyobb részét körülveszik; ezért Európának ez a része ismét azt az arculatot mutatja, mint a magyarok bejövetele előtt... Mert északról délre, elszórva, a szláv népek visszatértek magába az ország belsejébe, és minden vidéken elterjedtek... Magyarországnak legkisebb része az, melyet a magyarok bírnak... és félt, hogy maga a nyelv is eltűnik azon a módon, mint a kunok nyelve is elenyészett.”

Kollár a magyarországi szlávok közül gyűjtötte maga köré azokat a fiatalokat, akiket támogatásra méltónak talált. Közelebbi munkatársai főként szlovákok voltak. Mária Terézia uralkodása és Wenzel A. E. Kaunitz kancellársága alatt Kollárt kinevezték a kamarai levéltár élére, majd sor került az államtanács és a császári titkos levéltár felállítására.

Mint említettük, a birodalmi politika felismerte a történettudományban rejlő lehetőségeket. Ennek következtében a levéltár gondosan kiválasztott, még véletlenül sem magyar származású őrei és a levéltári forrásokhoz hozzáféréssel rendelkező, megbízható történetkutatók egyértelműen az abszolutista uralkodói érdekeket szolgálva tevékenykedtek. És nem csak magyar vonatkozásban. Walter Pillich osztrák történetíró bécsi levéltári adatok alapján tette közzé, hogy 1771-ben „Kollár Ádám és Benczúr József Rosenthal udvari levéltárossal együtt arra kapott megbízást, hogy keressenek történeti érveket Lengyelország felosztására vonatkozóan. Megbízásuknak meg is feleltek, s munkájukkal 1772 áprilisában készültek el.”

Kollár Ádám mögé olyan neves tudós is felsorakozott, mint August Ludwig Schlözer, német történész, a göttingeni egyetem professzora, aki az ELTE Finnugor Tanszékének internetes oldala szerint „A nemzetközi és a magyarországi finnugrisztikára is jó hatást gyakorolt meggyőző tudásával, realizmusával, józanságával.”

Kollár Ádám

Schlözer 1771-ben, Hallében megjelent Allgemeine nordische Geschichte című munkájában (Kollár említett jegyzeteire hivatkozva) felvázolta a magyarok pusztulásának eszméjét. Tette ezt abban az esztendőben, amikor Kollárék titokban történeti érveket gyűjtöttek a lengyelek elnyomásához. A tetszetős elmélet (Schlözer munkája nyomán) Johann Gottfried von Herder német költőt és filozófust is megragadta. 1791-ben, az Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit [Gondolatok az emberiség történetének filozófiájához] című művének IV. kötetében megjelent a magyarok kipusztulásáról szóló megállapítás, illetve jóslat, amely így hangzott:

„A magyarok, mint az ország lakosainak legcsekélyebb része, most szlávok, németek, románok és más népek közé vannak beékelve, s századok multán talán nyelvüket is alig lehet felfedezni.”

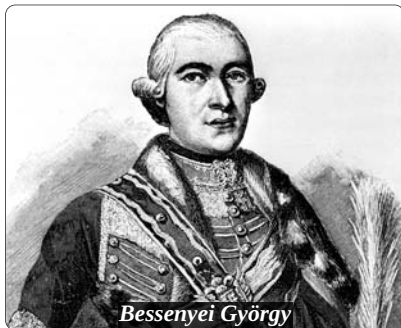
Ez volt az úgynevezett herderi jóslat, amely nagy port vert fel a magyarok körében. Csak hosszú idő elteltével derült ki, hogy ennek a jóslatnak Kollár Ádám volt a szellemi atyja. Az a Kollár Ádám, akit a jóhiszemű Bessenyei még 1778-ban is a pártfogójának tartott, hiszen őt kérte meg, hogy az első magyar tudós társaságra vonatkozó kérelmet eljuttassa a királynőhöz. Dümmerth szavaival: „Bessenyei jobb elintézés céljából pártfogójának: Kollár Ádámnak adta oda a kérvényt, s ez volt az ügy veszte. Kollár nem a Bessenyeit személy szerint kedvelő királynőnek, hanem szándékos rosszindulattal II. Józsefnek kezére játszotta a kérvényt, akinek nemzetellenes nézeteit már jól ismerte. S valóban, a magyar tudós társaság ügye ezzel fél évszázadra elbukott.”

Bessenyei ekkor már évek óta nem volt tagja a testőrségnek (1773-ban kilépett). A magyar protestánsok bécsi ügyvivőjeként tevékenykedett Bécsben, és a tudós társaság megalapításának kudarca után is a csá-

szárvárosban akart maradni. Ennek érdekében áttért a katolikus vallásra (ezt a lépését később megbánta), ami feltehetően megkönnyítette számára, hogy állást kapjon. A királynő udvari könyvtárosa, majd egy német nyelvű lap szerkesztője lett. Mária Terézia halála (1780) után két évvel II. József megvonta az évjáradékát, ezért kénytelen volt visszavonulni birtokaira.

Bessenyeit tartjuk a magyar felvilágosodás első, kimagasló alakjának, aki erős alapokat épített az új utakat kereső magyar irodalom számára. A császári rendőrség figyelte a tevékenységét, a cenzúra pedig rendre megakadályozta műveinek megjelentetését. 1804-től már nem írt, de kéziratos művei szerencsére fennmaradtak. Felfogásáról sokat elárul ez a tőle származó, ma is megszívlelendő gondolat: „Minden nemzet a maga nyelvén lett tudós, de idegenen sohasem.”

Herdernek és persze Kollárnak is köszönhető, hogy sokan megrázták magukat, és a magyar nyelv használatának, megújításának, a magyar kultúra nevezetes intézményeinek ügye előtérbe került. A 19. században a mai értelemben vett nemzet és nemzettudat alapjait már lerakták (nemcsak a magyarság vonatkozásában), s ebben a protestantizmus szerepe vitathatatlan. Miként a reformkor politikai küzdelmeiben és az 1848-as szabadságharc kiobbantásában is. A Habsburg ellenes hazafias mozgalom és küzdelem szellemi vezetői között ott találjuk

Bessenyei György

az evangélikus Kossuthot és Petőfit, valamint azokat a márciusi ifjakat, akiknek nagy része, Kossuthhoz hasonlóan, az eperjesi evangélikus kollégium falai között sajátította el a nemzet iránti elkötelezettség és áldozatkészség nagyszerű és tiszteletre méltó képességét.

Magyarországon ma az emberek nemzeti identitása, nemzettudata erősebb, mint sok más népé Európában. A magyaroknak ez a vonása ugyanis kiállta a történelem által támasztott kemény próbákat, s mondjon bárki bármit, a nehéz időköt követően is megmaradt, függetlenül a vallási hovatartozástól. Mondhatjuk, hogy ez az egyik közös szellemi kincsünk. A másik a keresztyén-keresztyén hitvilághoz kötődő öntudat, amely az ökumené jegyében jó ideje összekapcsolja történelmi egyházainkat. Legyünk büszkéek ezekre az örökségekre.

(Az előadás elhangzott Berekfürdőn, 2016. szeptember 17-én a Médiaműhelyben) ■

ÁPRILY LAJOS HAZA

Egy életben kétszer vesztettem el.
Nincs, nincs. Bús sorsot értem és kietlent.
Hová vezetsz utam? Egy hang felel:
Keress magadnak elveszithetlent.

*

TÜRMEZEI ERZSÉBET MÁRCIUSI ÁLOM

Álmodom egy fényes,
nagy magyar királyról.
Jönne, hol a nap kél,
fényes csodatájról.
Jönne hóparipán,
erős mentőkézzel.
Igazság sarjadna,
merre lova lépdel.
És amerre jáma:
Segítségét senki
hiába nem várna.
És ahová térne,
égi áldás térme:
Igazi jót senki
hiába nem kérne.
Édes, szép hazánkban
békesség honolna.
Milyen szép is lenne!
Milyen jó is volna!

Nem is lehetetlen.
Nem is olyan álom.
Hiszen él egy Király,
fényes csodatájon.
Fényes égi tájról
hozzánk le is szállott.
Hozott segítséget,
hozott igazságot,
ragyogó örömet,
boldog békességet!
Csudaorvosságot
annak, kit seb éget.
Hódoló szívünk bár
mind elébe vinnénk,
hatalmában bíznánk,
erejében hinnénk!
Amíg minden magyar
nem hajt neki tétet,
az én édes hazám,
tudom, fel nem ébred.
Erős, mentő kezét
megragadva kérem:
„Édes Uram Jézus!
Mentsd meg az én vérelem!”

A REFORMÁCIÓ TALAJA MAGYARORSZÁGON

TÖRTÉNELMI HÁTTÉR

I. rész

„Az Úr csodásan működik, / De útja rejtve van. / Tenger takarja lábnyomát, / Szelek szárnyán suhan. / Mint titkos bánya mélyiben / Formálja terveit, / De biztos kézzel hozza fel, / Mi most még rejtve itt.” – énekeljük templomainkban, és igaz. Én a magam életében is többször átéltem Istennek ezt a csodáját.

Többször ért olyan csapás, amelyről azt hittem, hogy mindent összetört, mindent lerombolt az életemben, mindennek vége, aztán csak jóval később tudtam meg, hogy mennyivel kedvezőtlenebbül alakult volna további sorsom, ha akkor az a csapás nem ért volna. Csak néhányat kiragadva: ilyen volt a fiatakoromban átélt súlyos betegségem, a lelkipásztori állásomról való kényszerű lemondásom, az egész életemre nyomorékká tevő balesetem. Akkor úgy tűnt, hogy Isten ezekkel tönkretette az életemet, de ma már tudom, hogy ha többek között ezek a csapások is nem sújtanak nagyon kegyetlenül, akkor most nem írnám ezeket a sorokat, és nem tudnám még most, az úgynevezett „szépkoromban” is szolgálni az én csodálatosan gondviselő Uramat.

Ez a pillanatnyilag talán érthetetlen, csodálatos gondviselés nemcsak egy-egy ember életében, hanem egy nemzet életében is ugyanúgy fellelhető. A magyar nemzet életében is. Nemzetünk legnagyobb tragédiájaként tartjuk számon az úgynevezett mohácsi vészt, amely egyrészt valóban alapjaiban rázta meg a magyar nemzet sorsát, sok szenvedést zúdítva ránk a következő évszázadokban, mind a mai napig éreztetve hatását, de azt is tudomásul kell vennünk, hogy ha ez a tragédia, illetve egy egész tragédiasorozat nem sújtotta volna akkor hazánkat – ezt most, a reformáció ötszázadik évfordulójához közeledve különösen meg kell gondolnunk –, akkor ma legalább annyira kevés protestáns templom állna Magyarországon, mint például Spanyolországban, Portugáliában, Franciaországban, Belgiumban vagy Ausztriában, hogy csak a legismertebbeket említsen. Hogy mennyire áll egymással egyensúlyban a mohácsi csata után bekövetkezett sok szenvedés és annak máig kiható súlyos következménye, meg a reformáció gyors elterjedése Magyarországon, annak megítélését bizzuk Istenre!

Azt is tudomásul kell vennünk, és pedig nagyon mély nemzeti alázattal és bűnbánattal,

hogy nem egyedül a mohácsi csata indította el a nemzeti tragédiák sorozatát, hanem azt mi magyarok indítottuk el azzal, hogy semmibe vettük a második nagy parancsolatot, embertársaink szeretetét. Szerették a magyar nemesek a földjükön nekik dolgozó magyar parasztokat? Nagy merészség volna azt állítani, hogy igen. Nem szerették, csak kizsákmányolták. Míg maguk dőzsöltek, a nekik dolgozó jobbágyaikat nyomorúságos körülmények között tartották. Felebarátjának tekintette egyik magyar nemes a másik magyar nemes? Ezt is nagy tévedés volna állítani. Nem felebarátjának, inkább ellenségének tekintette, akit ki kell túrni a birtokából. Testvéreinek tekintették királyi családjaink tagjai a testvéreiket. Nehéz volna azt állítani, hiszen a magyar történelem tele van testvérháborúval, trónviszályal. Hittestvéreinek tekintette Európában az egyik keresztyén ember a másik keresztyén embert, az egyik keresztyén nemzet a másik keresztyén nemzetet? Nagy felelőtlenség lenne ezt mondani, amikor tudjuk, hogy a „pogány” török a „legkatolikusabb” francia király kérésére indult el a „szuperkatolikus” osztrák császár ellen Bécs felé a francia királytól bérelt háromszáz ágyúval. Nem ő tehet róla, hogy Mohácsnál a magyarok útját állták, legalábbis egy ideig. A teljesség érdekében meg kell mondanunk, hogy ezek a bűnök nemcsak bennünket, magyarokat terhelnek,

hiszen a magyar parasztlázadás előtt és meg után is, Európa szerte fellángoltak parasztlázadások éppen a felebaráti szeretet parancsát lábbal tipró keresztyén országokban, de azt alázatos bűnbánattal kell elismernünk, hogy ebben mi is részt vettünk.

Most pedig nézzük meg tényekben, hogy Isten hogyan készítette elő a reformáció talaját Magyarországon!

A Hunyadiak kora

A törökök a XV. században már erősen kezdtek mozgolódní. Mondhatnánk így népies kifejezéssel: Nem fértek a bőrükbe. Az egyre erősödő török hatalom terjeszkedni kívánt, és pedig Európa felé. Végzetes hiba volt, hogy a törököknek ezt a nemkívánatos óhaját Európa nem vette komolyan, és nem koppintott idejében a nagyravágyó török szultánok orrára. Sajnos később is csak koppintgatott, de nem törődött vele, vagy talán fel sem ismerte azt a veszélyt, amely léteben fenyegette Európát és a keresztyénséget. Pedig 1456-ban a török már Nándorfehérvár (a mai Belgrád) falai alatt táborozott. Ez a vár a Duna hadászati legfontosabb pontján állt. A török sereg II. Mohamed szultán vezetésével, hatalmas túlerővel körülzárta és ostrom alá vette a várat. A védők helyzete reménytelennek tűnt, de július 21-én Hunyadi János felmentő serege megtámadta az ostromló törököket, és két napos küzdelem után felmentette a várat. Hunyadi győzelme hosszú időre megállította a törökök előnyomulását. Sajnos a győztes hadvezér néhány nap múlva pestisben meghalt.

Mátyás király uralkodása alatt a török nem mert nagyobb hadműveletbe kezdeni. Mátyás felismerte, hogy a magyar nemesi felkelésnek lejárt az ideje. A töröknek jól kiképzett, állandó hadserege volt. Azzal szembeállítani fegyelmetlen, a hadvezetésben járatlan nemeseket és a harcban járatlan parasztokat, öngyilkossággal lett volna egyenlő. Ezért Mátyás nem is támaszkodott erre az elavult hadászati rendszerre, neki saját hadserege volt. A török pedig várta a kedvező alkalmat, ami nem is váratt magára sokáig. A magyar nemesek megelégtették Mátyás keménykezű uralkodását, és halála után nem kellett nekik többé magyar király, sokkal inkább jól érezték magukat a tehetetlenségéről jól ismert cseh király uralma alatt, akit

II. Ulászló néven 1490-ben magyar királlyá választottak abban a reményben – és ebben nem is csalódtak –, hogy majd ők fognak uralkodni helyette. A tehetetlen uralkodó alatt tovább romlott a parasztság helyzete, és az lett volna csoda, ha az Európa szerte fellángoló parasztlázadások mintájára (és nyilván hatására) nem tört volna ki nálunk is egy parasztlázadás.

Parasztlázadás

Sajnos a keresztyén Európa más országokban sem bánt keresztyén módon a paraszttal. A történelem folyamán hol itt, hol ott fel-lázadtak az elkeseredett jobbágyok, de a túlerőben levő főurak előbb vagy utóbb mindenütt levették ezeket a megmozdulásokat, és sajnos kegyetlenül megtorolták. Franciaországban már 1358-ban, Angliában pedig 1381-ben is úgy érezték a parasztok, hogy betelt a pohár, és elkeseredésükben fegyvert fogtak elnyomók ellen. Az 1514. évi magyarországi parasztlázadást megelőzően Erdélyben már 1437-ben is volt egy kitérés kísérlet, de az erőviszonyokat tekintve mindegyik a parasztság még nagyobb megnyomortásával végződött. Magyarországon a tehetetlen, magyarul sem tudó II. Ulászló – ő volt az úgynevezett „dobzse király”, mert mindent ráhagyott a főurakra, mivel meg sem értette, mit mondanak, állandóan csak azt ismételtette: jó (csehül dobzse) – nyilvánvaló, hogy nem tudta megvédeni a jobbágyokat földesuraik önkényeskedése ellen. Ezután tudunk még néhány németországi parasztfelkelésről az 1520-as évek táján, sőt Horvátországban még 1573-ban is volt egy parasztmegmozdulás, de a nemesek mindegyiket levették.

Bakócz Tamás érsek átérzte a török veszélyt, és keresztes hadjáratot hirdetett a hazánkhoz már nagyon közel járó oszmán hadak ellen. Kapisztrán János lelkesítő prédikációinak a hatására a parasztok, akik főuraikkal ellentétben szerették és féltették hazájukat, tömegesen gyűltek zászlaja alá 1514-ben. Ezt viszont a földesurak nem nézték jó szemmel. Őket az nem izgatta, hogy a török nemsokára lesöpri a térképről Magyarországot, ők kizárólag attól félték, hogy ha jobbágyaik elmennek védeni a hazát – hogy esetleg ők is velük mehetnének, az eszükbe sem jutott –, akkor hiába küldik ki a jobbágytelkekre adószedőiket, amíg a férfiak harcolnak, addig az adószedők onnan üres kézzel térnek vissza. Úgy próbálták jobbágyaikat visszakényszeríteni, hogy otthon maradt családtagjaikat, akik a férfiak helyett is húzták az igát, kegyetlen sanyargatásokkal próbálták rávenni, hogy hívják haza a hadba vonult férfiakat. Azok, a táborban értesülve róla, hogy mi történik otthon a családjukkal, valóban haza is mentek, de a fegyvereiket is magukkal vitték, vadállati kegyetlenséggel dúlták végig a főurak birtokait, és sebzett vadként gyilkolták, akit elértek.

Albrecht Dürer:
Parasztember a feleségével

A keresztes hadnak Dózsa György székely lovaskapitány volt a fővezére. Ő Nándorfehérvárnál tüntette ki magát, amikor párviadalban legyőzött egy török vitézt. Ezért a király címet adományozott neki, Bakócz Tamás pedig az általa meghirdetett keresztes had fővezérévé nevezte ki. Az otthonról kapott hírek halatára feldühödött parasztnak földesuraik ellen fordulása érthető, talán még el sem ítéhető, de ennek ellenére nagyon szerencsétlen lépés volt. Ennek a negyvenezer főnyi seregnek a török veszélytől kellett volna megmentenie az országot, a végeredmény viszont az lett, hogy elpusztult az egész „keresztes had”, és elpusztult annak a nemességnek egy jó része is, amelynek nemsokára akármennyire kellett volna, de végül szintén a török ellen kellett volna vonulnia. Az tény, hogy a

fővezér a fellázadt parasztok élére állt, és nem akadályozta meg őket jogos sérelmeik kegyetlen megtorlásában. Hogy tehetett volna-e mást, vagy egyáltalában akart-e mást tenni, azt nehéz volna megítélni. Nem tudhatjuk, hogy vissza tudta volna-e fogni a feldühödött tömeget. Az kétségtelen, hogy amire megbízást kapott, annak árulójává lett. Az viszont kétséges, hogy megakadályozhatta-e a tragédiát. Ezért a történelem csak egyet tehet: nyitva hagyja a kérdést. Az biztos, hogy azzal nem vált nemzeti hőssé, hogy egy, a keresztyénség védelmére összegyűlt hadsereggel saját hazáját dúlta végig.

A negyvenezer főnyi „keresztes had” végigdúlva a földesurak birtokait és gyilkolva, akit elért, Szeged, majd annak sikertelen ostroma után Temesvár ellen vonult, és ostrom alá vette a várat. Szapolyai János erdélyi vajda sietett a vár felmentésére, sőtverte Dózsa seregét, és a vezéreket válogatott kínzásokkal kivégezték. Az elkeseredett lázadókhöz hasonlóan azok legyőzői sem tanúsítottak éppen keresztyén szelidséget.

Török veszedelem

Ulászló, hogy Lajos fiának biztosítsa a trónt, kétéves korában Fehérváron magyar királlyá, majd egy évvel később Prágában cseh királlyá koronáztatta. Apja halála után – bár nagyrészt már azalatt is – helyette egy főúri csoport kormányzott. II. Lajost léhaságra nevelték. Nem tudta felfogni a mindjobban fenyegető török veszedelmet. A köznemesség átérzte ennek a felelősségét, és az 1524. évi országgyűlésen nyíltan kikelt a főurak ellen. Werbőczy írásban felsorolta a Mátyás halála óta az országot ért veszteségeket, de 1525-ben mind a rákosi, majd a hatvani országgyűlésen hiába sürgették a bajok orvoslását.

A török csak hat évized múlva próbálkozott újra Nándorfehérvár ostromával, de ekkor már sikerrel. A szendrői bég 1521. július 3-án 15 000 főnyi sereggel indult a vár ellen. Ez a

sereg augusztus elejére 170 000 főre duzzadt, a 700 főnyi védő sereg pedig ekkorra már ugyancsak megfogyatkozott. Felmentő sereget most senki sem küldött, a keresztyén Európa mással, belső marakodással volt elfoglalva. Semmi értelme nem volt a további ellenállásnak, a védők feladták a várat. Ekkor már a magyarok is kezdték megéreznii a helyzet komolyságát. Az 1522. november 11-én kezdődő nürnbergi birodalmi gyűlésen a magyar kövek 20 000 gyalogost és 4000 lovasat kértek a török elleni hadjárat megerősítésére. A birodalmi gyűlés 4000 gyalogost megajánlott, de az sem érkezett meg soha. Az 1522. április 24-én kezdődő budai országgyűlés nem a török elleni felkészülésről, hanem a parasztháború óta elsőként jobbágyok visszaadásáról és a lutheránusok jószágvesztéséről intézkedett.

A török szultán adómentességet és vagyonbiztonságot ígért a horvátoknak, ha átengedik a török portyázókat. 1525 végén pedig a Madridban raboskodó I. Ferenc francia király Frangepán horvát főurat Szulejmán szultánhoz küldte azzal a kéréssel, hogy a törökök indításnak támadást a Habsburgok ellen. Frangepán 1526 tavaszán visszaérkezett a szultán beleegező válaszával. 1526 júliusában a magyar király segítséget kért V. Károly német-római császártól, valamint VIII. Henrik angol és III. János portugál királytól, Ferdinánd osztrák főhercegtől, sőt még VII. Kelemen pápától is. Ezután II. Lajos érthetetlenül kapkodni kezdett. Szapolyai János erdélyi vajdának július 26-a és 28-a között ellentétes parancsokat küldött: hol azt, hogy csatlakozzék hozzá, hol azt, hogy maradjon helyben. Szapolyai végül augusztus 16-án elindult, hogy csatlakozzék a király seregéhez. Augusztus 16-án a királyi táborban megtartott haditanács Tomori Pál kalocsai érseket nevezte ki a sereg fővezérévé. Tomori régebben katonatiszt volt, ha jól tudom, főhadnagyi rangban. Ez az intézkedés körülbelül annyit volt, mintha egy kórházban a portást bíznák meg egy szívműtét elvégzésével. Lehet, hogy Tomori jól tudott vívni és kisebb egységeket támadásra vezetni, de ezzel a tudásával még nagyon messze volt egy kiváló hadvezérnek vezetett török hadsereg elleni ütközet levezénylésétől. Igaza volt Kisfaludy Károlynak, amikor ezeket a keserű sorokat vetette papírra: „Tomori, büszke vezér! / Mért hagytad ott érseki széked? / Nem halt volna hazánk / díszbe, virágba veled.”

A mohácsi vész

A török szultánnak augusztus 29-én még esze ágában sem volt csatát kezdeni. Elrendelte csapatai letáborozását, és pedig olyan ügyesen, hogy a törökök mindenfelé magaslatocon helyezkedtek el, a magyarokat csaknem teljesen bekerítve. Nekik tehát a csata megkezdésekor lefelé kellett rohanniuk, míg a magyaroknak felük szemben felfelé, ami a magyar seregnek már eleve hatalmas hátrányt jelentett. A király határozatlan, egymásnak ellentmondó parancsai miatt Szapolyai 20 000 harcosával Szegednél letáborozott. Ma már nehéz lenne megítélni, hogy ő nem akart-e tovább menni azért, hogy lekéssen az ütközetről, vagy Tomori nem akarta bevárni.

Az tény, hogy 16-tól 28-ig Szapolyai seregnagy utat tett meg Tordától Szegedig, és pedig gyalog, mert akkor még nem teherautón szállították a „talpasokat”. Az is nagyon valószínű, hogy ennek a seregnek Szegednél pihenőt kellett tartania, mielőtt Mohács felé továbbindul, mert úgy nem lehet támadásba indítani a katonákat, hogy a fáradtságtól alig tudnak vánszorogni. Ugyanekkor a magyarok segítségére küldött cseh zsoldosok még csak Győrnél jártak. Ugyancsak nem érkeztek még meg a csata egyik vezérének megválasztott Frangepán Kristóf horvát csapatai sem. Tomorinak tehát semmiképpen nem lett volna szabad támadást kezdeményeznie, sőt egy ideig, Szapolyai, a csehek és Frangepán megérkezéséig mindenképpen ki kellett volna térnie az ütközet elől. A magyar sereg kétségbeejtően csekély volt. A király Budáról meghirdette az általános nemesi felkelést a Tolna melletti síkságra júniusban. Júliusban a tolnai síkon még egyetlen magyar harcos sem lézengett. A király 25 000 magyarral érkezett Mohácsra, a török pedig háromszor akkora haderővel. A magyar sereg akkor még főleg gyalogos parasztokból és kevés lovasságból állt a törökök erős lovasságával és 300 ágyújával szemben. A magyar hadászati gyakorlatban az ütkö-

zetet eldöntő ágyú akkor még fehér hollónak számított. A magyar sereget a húszéves „táncoló király” mellett – ahogy II. Lajost mulatózásai miatt csúfolták – egy érsek vezette, a török sereget egy sokat tapasztalt szultán mellett katonailag képzett, harcban edzett hadvezérek irányították. A harcba induló magyar nemesség nem ismerte a fegyelmet, a török hadseregben pedig minden képzeletet felülmúló vasfegyelem uralkodott, ami egy hadsereg alapvető követelménye.

1526. augusztus 29-én, egy rekkenően meleg nyári nap reggelén megtörtént az, amit a hadtörténet legfeljebb így jellemezhet: nonszensz – és mégis megtörtént. A csonka, még Szapolyai, a csehek és Frangepán megérkezésére váró magyar sereget a fővezér csatsorba állította, noha török még sehol sem volt a láthatáron. A magyarok álltak a tűző napon. Akin páncél volt, az úgy érezte magát, mintha egy felizzított kályhában ülne, akin nem volt ilyen hadi öltözet, annak a bőrét égette a napfény. Délután kezdtek szállingózni a török csapatok, de semmi jelt nem mutattak arra, hogy támadni akarnának, csak letáboroztak. Most ítélje meg, ki hogy tudja, ami ezután történt: Tomori, nem várva be az erősítést, ami legalább fele-fele arányra csökkentette volna a törökök fölényét, elrendelte a támadást a háromszor nagyobb létszámú, jól képzett és jól felszerelt török sereg aránylag pihent katonái ellen egy egész nap étlen-szomjan várakozó, hatalmas folyadék-vesztéséget szenvedett harcosaival. Mi történt?

Tomori és vezérlő társai valóban annyira képzetlenek voltak a hadvezetés terén, hogy egy ilyen öngyilkos támadást meg mertek kockáztatni, veszélybe sodorva 25 000 magyar harcos éltét? Annyira el voltak bízodva saját vitézségükben, hogy az erdélyi vajda és a horvát főúr nélkül akarták learatni a di-csőséget? Vagy az égető augusztusi napsugár teljesen elvette az eszüket? Más alternatíva nem létezik. Már maga az a tény, hogy délután négy óra tájban kezdtek egy hatalmas túlerőben levő ellenséges sereg ellen ütközetet, mutatja, hogy egyáltalában nem tudták felmérni az erőviszonyokat és a lehetőségeket. Talán azt hitték, hogy az estig hátralevő rövid időben egy csodálatos „Blitzkriegel” (villámháborúval – a szerk.) elsöprik a rettegett oszmán hadsereget? Blitzkrieg lett, az tény, csak nem úgy, ahogy ők gondolták.

A vezérek tanácsára a király, aki nyilván azt hitte, hogy ez is olyan lesz, mint egy táncmulatság a budai várban, megadta a jelt, felharsant a kürt, és a magyar lovasság támadásba lendült. Egészen biztos, hogy egy ekkora képtelenség a törököket is nagyon meglepte. A megtámadott török seregrészek hátrálni kezdtek, a magyarok pedig erre már a kezükben érezték a győzelmet. Természetesen első meglepetésükből a törökök is magukhoz tértek, és miközben ők is megmutatták, hogy tudnak valamit, állandóan – a magyarok nem tudták, hogy tervszerűen – hátráltak, aztán a török csapatok váratlanul szétnyíltak, és a „legkatolikusabb” francia királytól bérelt 300 ágyú elkezdte félelmetes golyóit a magyarokra zúdítani. A „Blitzkrieg” másfél óra alatt véget ért, 21 000 ma-

gyar halottat hagyva a csatatéren. Köztük voltak a vezérek is, a kis létszámú ütöképes lovasság meg rengeteg szegény magyar paraszt, akit hiába várt haza a családja az ország sorsát eldöntő háborúból. A magyar főnemesség közül a mohácsi csatatéren lelte halálát „Tomori büszke vezér”, Szapolyai György székesi ispán, Szalkai Sándor esztergomi érsek és nyolc másik püspök, 28 főúr és 500 nemes. 2000 harcos pedig fogságba esett. Őket a szultán másnap lefejeztette. Csak a lovasság egy része tudott megmenekülni.

Az utódoknak nem az ítékezés, csak a ténymegállapítás a feladatuk. Ezért az itt leír-

Than Mór: A mohácsi csata

takat átgondolva mély szomorúsággal te- gyük le a gyász virágait 21 000 magyar embernek és egy szerencsétlen sorsba zuhant országnak a sírhantjára, ugyanakkor mély alázattal és búnbánattal gondoljunk azokra, a szintén magyar emberekre, akik ezt a szörnyű tragédiát felelőtlen magatartásukkal előidézték! A mohácsi csatatérről pedig búcsúzzunk el Kisfaludy Károly gyönyörű so-raival: „Hős vértől pirosult gyásztér! /Sóhajtvá köszöntlek. / Nemzeti nagy létünk / Nagy temetője: Mohács.”

A király halála

Mi történt a királlyal? A csatatéren nem találták meg a holttestét. Sorsára vonatkozóan két történet látott napvilágot. Az első változat szerint a menekülő király lovával együtt belefulladt a megáradt Csele patakba. Ez a történet azért sántít, mert egy hosszú, forró nyár végén a patakok nem megáradni, hanem kiszáradni szoktak. Igaz ugyan, hogy ettől függetlenül a Duna partvidéke arrafelé eléggé mocsaras volt, különösen egy folyótor-kolatnál. A baleset tehát megtörténhetett volna, de akkor a lovat is meg kellett volna találni a király mellett, a királyt pedig lóról lebukott, nem szépen eltemetett helyzetben fekvé kellett volna megpillantaniok, és pedig azonnal, hiszen nyilván nem egyedül vágatott a lován, hanem a testőrei ragadták ki az ágyútűzből,

SOÓS LÁSZLÓ GÁLYARABJAINKHOZ

Emléketek előtt mélyen fejet hajtok,
Hitünk vértanúi, ti hős gályarabok!
Durva láncra fűzték, korbácsoltak szíjjal,
Evezőt húztatok sírva éjjel-nappal.

Evezőt húztatok a kegyetlen gályán.
A hú pástoroknak korbács csattant hátán.
Rablógylkosok közt szenvedtetek némán.
Egy világ indult meg szenvedésteek láttán.

Szenvedtetek szörnyű kínokat, de miért?
Ti nem gyilkosságért: Isten Igéjéért.
A borzalmas gályán azért bűnhődtetek,
Mert ti nem tagadtátok meg hiteteket.

Csak egy szó hiányzott, és megmaradt volna
Mindnyájatok meleg családi otthona,
De ti azt az egy szót ki nem mondhattátok,
Ezért szakadt rátok büntetés és átok.

Úgy, mint egy jószágot, aranyért eladtak,
A messzi Nápolyba rabként elhajtottak.
Gályákra láncolva éhezettek, vertek
Titeket, kik hívek maradni mertetek.

Rabságotok híre világot bejárta,
Mígnem kitört jogos felháborodásba.
Ruyter admirális Nápolyba hajózott,
S huszonhat rab láncra kezéről leomlott.

Emléketek előtt mélyen fejet hajtok,
Hitünk vértanúi, ti hős gályarabok!
Igehirdetés volt kínos könnyhullástok.
Imádkozom: Legyen áldott nyugovástok!

(Budakalász, 2016. október)

és a hozzá legközelebb álló kíséretével együtt menekült, tehát látták volna, hogy lebukik a lováról. Az pedig, ahogy Székely Bertalan a festményén ábrázolja, patyolat fehér lepedőben fekvő, a sáros mocsárban olyan tisztán, mintha tényleg egy táncmulatságból távozott volna, bármilyen csodálatos remekmű is, nem egyéb gyerekes meseábrázolásnál. Ez az elsőként elterjedt történet tehát valóban mese.

A második változat szerint jóval később egy szerzetessel megírták a csata történetét, de nem a szemtanú tapasztalata, hanem saját vagy mások fantáziája alapján. Eszerint a király és kísérete továbbment a Csele patakon a Duna partján egy onnét jó messze levő csárdáig, ahol éjjel megszálltak, megölték a királyt, majd a holttestét visszavitték a Csele patakhoz és annak ingoványos részében eltemették. Holttestét októberben találták meg. Arcáról már nem lehetett felismerni, de a fogairól felismerték. Testén három, cseh kardtól származó szúrás volt látható. Ez a történet azért sántít, mert az valószínű, hogy arcáról akkor már legalábbis nehéz lett volna felismerni, de abban az időben még nem vezettek a fogorvosok naplót betegeik fogairól, hasonló fogazata pedig bárkinek lehetett. Különbösen sem valószínű, hogy egy húszéves ifjúnak csak úgy ránézésre jól felismerhető rossz fogai lettek volna. Hogy pedig a szúrások milyen kardtól származnak, különösen egy több hónapja mocsárban fekvő hullán biztosan nem lehet megállapítani. Ebből a leírásból annyi lehet igaz, hogy a királyt valóban megölték, és a gyilkosságot cseh kísérőire akarják ráfogni. Nehezen képzelhető el, hogyha egy-két hűséges cseh még a csatába is elkísérte királyát, utána megmentés helyett megölte volna. Az viszont sajnos sokkal inkább elképzelhető, hogy a torzalkodó magyar főurak közül akadtak, akik a vesztes csatából úgy akartak maguknak nyereséget varázsolni, hogy üressé tették a magyar trónt. Ne felejtsük el, Szapolyai megérkezett ugyan, de a csata után, és 1526. november 5-én a székesfehérvári országgyűlés királlyá választotta. Ez természetesen lehet, hogy nem jelent semmit, de annál talán többet, hogy néhány hű cseh követője magyar testőrei között csak úgy egyszerűen meggyilkolja, aztán a csapat teljes egyetértésben visszaviszi a holttestet a Csele patakhoz, szembe a feltételezett török üldözőkkel. Ez még dajkamésének is gyenge.

A valóság egy harmadik változat lehet: A királyt kísérői a Csele patak partján megölték azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy megüriüljön a magyar trón, és a gyilkosságot bal-esetnek próbálták álcázni. Néhány hónappal később aztán „véletlenül” megtalálták a holttestet – ha ugyan tényleg a királyé volt az akkor már felismerhetetlen holttest. Tegyük le keresztény tisztelettel a gyász koszorúját a királynak egyáltalában nem alkalmas, tragikus végű ifjú sírjára, és zsákruhába öltözve, hamut szórva a fejünkre, mint ahogy ószövetségi őseink tették, tartsunk mély alázattal magyar bűnbánatot azok helyett, akik e tettükkel még tovább növelték a vesztes csata tragikus következményeit.

(Folytatjuk)

Soós László lelkipásztor

A REFORMÁCIÓ 500. ÉVFORDULÓJA ELÉ

„Mikor Urunk és Mesterünk azt mondta: »Térjete meg!« – azt akarta, hogy a hívek egész élete bűnbánatra térés legyen (Mt 4,17).”

A történelemkönyvekből tudjuk, hogy a reformáció 1517. október 31-én kezdődött, amikor Luther Márton kiszegelte a wittenbergi vártemplom kapujára 95 tételét.

Ám ez az emberi számítás, mert a reformáció nem Luther tettével kezdődött, hanem akkor, amikor Jézus bevonult az egyházba, amikor Jézus belépett Luther Márton életébe. A reformáció ura Jézus Krisztus, és az új, a reformált élet, a megtisztult élet csak ott és akkor formálódik, ahol és amikor Jézus belép a templomba és a családba, a szívekbe és a gyülekezetekbe. Ott és akkor kezdődhet és kezdődik reformáció, ahol jelen van Jézus, az egyház és az élet ura.

A századok folyamán akarva, akaratlanul megromlott az egyház. Ennek következménye a hangsúlyeltolódás: a lényegről a lényegtelenre. Az ókorban a jeruzsálemi templomban áldozati állatokat árultak, a középkori keresztény egyházban bűnbocsátó cédulákat. Kérdésünk: Jézus ma milyen egyházat találna? Hiszen az egyetemes keresztény Anyaszentegyház megosztottságban él. A keleti keresztények őrzik évezredek értékeit, de messze vannak az írásoktól. A protestáns egyházak megosztottsága pedig elkészt. A mindenhová beszűrődő erkölcsi szabadosság pedig szétveri a gyülekezetet és a családot; káromlást hoz a Megváltó nevére.

Egyedül sem a teológiai okoskodás, sem szervezeti ügyeskedés nem oldhatja meg dolgainkat. Csak egyedül: a reformátori helytállás: egyedül a Szentírás, egyedül Krisztus, egyedül a kegyelem, egyedül a hit, és egyedül az Isten dicsősége. Jézus azért jött a reformáció idején az egyházba, mert az egyház az Övé, mert a bűnben tévelygő ember is az Ő tulajdona.

Urunk, ma tőlünk, a reformáció egyházától és annak tagjaitól újra megkérdezi: Hová távolodtatok? Mivel van tele a szíved és az otthonod? Merre tolódtol el a hangsúly szívedben, a Szentlélek templomában? Mi vagy ki áll otthonod, életed, vágyad, terved középpontjában? Miként és mivé neveltétek gyermekeiteket és unokáitokat? Igazi református keresztényekké vagy kiábrándult világiakká? Mivé tettétek szerelmeitek szívét? Mivé tettétek Isten gyülekezetét?

Ám Jézus nemcsak önmarcangolásra, hanem valódi változásra hív! Nála meggyógyulunk, nála találjuk meg békességünket.

Néha-néha nagy fájdalmak csapatai vágtnak keresztül rajtunk, hol a bűn sebez, hol a bánat égeti szívünket, hol a gyász öltöztet feketébe, de nála meggyógyulhatunk.

Hitünk szerint a reformáció nem ért véget a 16. században, megújító lelkületét ma is tapasztaljuk, mi is megélhetjük. Ezért hívunk és várunk mindenkit gyülekezetünkbe; tapasztaljuk meg együtt a reformációt. Jézus Krisztus azonban az övéit nemcsak hívta, hanem jó hírének továbbadására el is küldte. Így bennünket, reformátusokat is misszióba küld: gyülekezetünk elvesztett juhahoz, elesettekhez, nyomorúságban lévőkhoz, örvendezőkhoz, keresőkhoz.

Gyülekezetünk presbitériuma így 2016. október 31. és 2017. október 31. közötti időszakra az alábbi alkalmakat szeretné – testvéreink segítségével – megszervezni.

Az első csoportba a gyülekezeti megújulást szolgáló terveink szerepelnek: szeretnénk minden pomázi reformátust otthonában meglátogatni, hogy az evangélium szívtől szívig érjen. „SOLA” szabadtéri evangelizáció 2017 májusában. Gyülekezeti „templomtúra” kirándulás Szatmár-Beregben. (2017. március; Beregdaróc, Csaroda, Nagyszeke-Resen, Márokpapi, Lónya, Csaroda, Sonkád, Túrricse, Csengersima, Csenger, Gyügye, Sonkád, Tákos). Gyermektábor a magyar nyelvű Biblia bölcsőjénél (Gönc, Vizsoly; 2017. július 10-15.).

A második csoportba azokat az alkalmakat szervezzük, melyek arról beszélnek, hogy mit adhat Pomáznak a reformátusság. A „miénk a tér - Hősök tere” program bemutatja településünk minden tagjának gyülekezetünket. Ekkor színes teológiai szimpóziummal; gyermekalkalmakkal, evangéliumi játszótérrel, bábszínházzal és egy tál meleg étellel várjuk a városunk minden gyermekét és felnőttjét. (2017. április 29-május 1.)

A harmadik csoportba a kulturális programok szerepelnek: havonta egy alkalommal a Pomázon élő reformátusok bevonásával önálló tudományos és kulturális alkalmat szervezünk. Először „Pápiasta hangszer az orgona?! (Kálvin)” címmel tekinthetünk templomunk hangszerébe a szó-szoros értelemben. 2017. szeptemberben „Örökségünk” kiállítás szervezünk. Októberben pedig Református Gálára készülünk. Reménységünk, hogy gyülekezeti színjátékos körünk is önálló darabban áll majd az emlékévk színpadára.

A negyedik csoportba pedig a sport rendezvényeket soroljuk. Célunk, hogy az 500 és 2017 számok és távok figyelembevételével mozgalmas, vidám és izgalmas sportnapot, futóversenyt szervezzünk.

Szóljon Isten Igéje! Hívjon megtérésre, megújulásra, és valódi boldog keresztény életre! Ez legyen a reformáció 500. születésnapjának pomázi-csobánkai „programja”! Minden szolgálatunkban egyedül Istené legyen a dicsőség!

Nyilas Zoltán esperes

KÖZÖTTÜNK SZOLGÁLNAK

ÚGY FUT, MINT AKI ELŐTT NEM BIZONYTALAN A CÉL

CSISZÁR KRISZTA HITOKTATÓ, KARNAGY

„De akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a saskecselyűk, futnak és nem lankadnak meg, járnak és nem fáradnak el!” Az Ézsaiás könyvéből származó bibliai idézet néhány héttel ezelőtt hangzott el templomunkban, akkor, amikor CSISZÁR KRISZTA átadta a Bibliát szüleinek. Csiszár Kriszta? Akinek a név még nem volna ismerős, vagy nem szokta volna meg, annak BÍRÓ KRISZTA. Igen, ő vezeti gyülekezetünk énekkarát és egyik hitoktatója.

Akik az Úrban bíznak... Krisztának ez volt a konfirmáció alkalmából kapott ígéje. Nem „véletlenül”, ugyanis maga választotta, ezzel kérte az áldást Pap Lászlóné nagytiszteletű asszonytól. Hogy mikortól is vezérli az életét? Nos, ez számára is homályba vész, talán egy kirándulás alkalmával.

Keresztelő Szűcs Ferenc szolgálataival

Kriszta nem beleszületett a hitbe, hanem fokozatosan kapta a kegyelmet. Megkeresztelték ugyan, ám ez akkor a családja számára nem jelentett többet formaságnál. Négyéves volt, amikor szenteste napján megfogta a szülei kezét és kérte, menjenek el a templomba, mert ő ott énekelni szeretne. Nem volt akadálya, miért is lett volna? És attól kezdve egyre többet járt a templomba. Egy utcában laktak Takácsék, így a nála néhány évvel idősebb Lillával együtt tartott az istentiszteletre. És ha ment ő, mentek a szülei is.

Édesapja református, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Lónyáról származott

Gyermekkarácsony
1993. december 24-én.

Csiszár Krisztina

Pomázra. Édesanyja katolikusnak született, de a református egyházhoz kötődött, annyira, hogy az idők során konfirmált is.

Kriszta pedig oszlopos tagja lett a gyermek-istentiszteletnek. Cseri Brigi, Suhajda Erzs, Malmos Attila, Kiss Kata, Sulyán Andi tartotta a foglalkozásokat, majd a konfirmációja után maga is oktatta már a kiskátésokat. Számára ez természetes volt, gyermekként, 13 évesen maga is bekapcsolódott a kicsik oktatásába.

Merre tovább? Természetes volt számára, hogy az akkoriban induló református középiskolák valamelyikében folytatja. Végül a szentendrei református gimnázium diákja lett, osztályfőnöke pedig Szakács Erzsébet tanárnő. És hogy mi legyen felnőttként? Több mindent forgatott magában, a színésznői pálya mellett a teológián át a pedagógiáig. Az első elképzelés fokozatosan kikopott, a teológiától – nem tagadja – a nyelvek irasztották el. Maradt – de nem kizárásos alapon, mert a hivatása – a pedagógia. Amikor kicsi lány korában egyedül volt, biztos, hogy tanítósdit játszott. Bizonyára szerepe volt ebben keresztanyjának, Borbély Anikó tanítónéknak is.

Az már természetes volt, hogy a református képzőbe, Nagykőrösre jelentkezett tanítói–hitoktatói szakpárra. Tanulmányainak éppen a felénél járt, amikor 2006-ban a presbitérium kérte, jöjjön haza hitoktatónak. Ő azonban akkor úgy érezte, ennek még nincs

itt az ideje, nincs még készen rá. Majd amikor megszerzi a diplomáját! Viszont azt vállalta, hogy a kátésok oktatásában részt vesz. Így aztán péntek délutánonként Nagykőrösről érkezve, éppen csak hogy letette a táskáját, és már indult is a KIE-házba.

Mind a négy évet Nagykőrösön járta végig, s élte a nappali tagozatos diákok életét: a felkészülés mellett jutott lehetőség a 24 órás kosárlabdameccs megszervezésére, tavaszközönlő gálára. Reggelenként pedig a diákok – köztük Kriszta – tartották az áhítatokat. Gyakorlatra Monorra került. Dr. Nagy István, a főiskola rektora, aki kezdetben az évfolyamvezetője volt, mindig figyelmeztette a diákjait, hogy a gyakorlati helyen éppen azt fogják találni, amit elképzelték, ám nem minden annyira ideális az életben...

Amikor végzett, már írhatta is az életrajzát: a Sashegyi Sándor Általános Iskolában tanító keresztanyja üzent, hogy megürült az egyik állás. Így került nyolc évvel ezelőtt Fekete Klári tanítónő és második osztálya mellé. Majd másfél hónap elteltével negyedikesekkel folytatta. Tünetmentesek voltak – emlékezik –, s azok ma is. Ebben a tanévben fognak érettségizni, de még mindig visszajárnak hozzá beszélgetni.

A hitoktatásra akkoriban még délutánonként volt lehetőség. Kriszta emlékei szerint nem volt könnyű mindig mindegyik gyereket az osztályban tartani, hiszen amed-

A család

dig kinn sütött a nap és a többiek rohangászhattak az udvaron, addig a hittanosoknak az osztályban kellett maradniuk. Ma már – tudjuk – más a helyzet, a hittan az órarend része. Évfolyamonként összevont osztályoknak tartja, ebben a tanévben elsősben 26 református gyerek van a keze alatt, 13 másodikos, 8 harmadikos, 12 negyedikes. A felsősöknek Máthé Zoltán lelkész tartja az órákat.

Nyolc éve diplomázott Kriszta, de ennyi idő már elég volt ahhoz, hogy kötelező továbbképzésen kelljen részt vennie. A Corvi-

Konfirmáció 2000. május 27-én.

nusra jelentkezett, közoktatási vezetői és pedagógus szakvizsgára. Ez azt jelenti, hogy vezetői ambíciói vannak? A jövő titka, mondja, miként alakul az élete, a képzettségén mindenesetre nem múljék... Közben pedig új szolgálatot is vállalt, a legkisebbek hitoktatását a Hétszínvirág Óvodában, és a konténer oviban.

Kriszta tehát gyülekezetünk hitoktatója – és a Psalmus Kórus kamagya.

A zeneiskolában furulyázott és fagoton tanult játszani *Buda Ádámtól* és *Blaskó Mihálytól*. Az igazi szerelme azonban az éneklés: már 1998-ban, vagyis 12 évesen a kórus tagja lett. A főiskola négy éve ugyan kimaradt számára, a hétfői próbákra nem tudott hazajönni, hanem a főiskolai kórust erősítette és bejárta *Hargita Péterhez* karvezetés órára. S ahányszor megpályázta, amyszor nyerte el a kántorképzői ösztöndíjat Pápára, Miskolcra, ahol harmóniumozást, orgonálást, énektanítást, karvezetést is tanult. Nem fejezte ugyan még be, de nem tett le róla, hogy kántoroklevelet szerez. Hiszen a gyakorlatban úgyis már 2001-től, vagyis 15 éve a csobánkai gyülekezet kántora *Blaskóné Tímár Eszterrel* felváltva.

De visszatérve Pomázra:

– Adok neked egy darabot – ajánlotta *Ásztai Katalin*, a kórus alapítója sok évvel ezelőtt. S mivel Kriszta nagyszerűen bevált, kapott má-

Takács Lillával

sikat is. Aztán újabbakat. S amikor *Ásztai Katalin* visszaadta a lelkét a Teremtőnek, már természetes volt, hogy Kriszta lett az utódja *Blaskó Eszterrel* együtt. Úgy érzi, mára sikerült kívánnia a karvezetéshez elengedhetetlen tekintélyt. A maguk örömeire énekelnek, s bár természetesen fontos a színvonal, mégsem ez az elsődleges szempont, sokkal inkább Isten dicsőítése. Ezt az örömet szeretnék átadni másoknak is, akár a templomunkban énekelnek, akár vendégként a katolikus testvéreinknél, akár Marosszentgyörgyön, Zilahon.

Ne higgyük azonban azt, hogy Krisztának

mindig csak a komoly dolgokon járnak a gondolatai. *Kodenka Magdi* tomatanámó vezette be a kézilabdázás örömeibe, s néhány évnyi játék után lett a Veszprém csapatának egyik vezérszurkolója. Több közvetlenségre vágyott azonban a játékosok részéről, ezért azóta átpártolt a Tatabányához...

Mostanában azonban a rally és az autószerelés felé kacsintgat... Nem véletlenül persze, hiszen a férjének, *Csiszár Lászlónak*, akivel néhány évnyi együttélés után a nyáron kötötte össze végképp az életét, ez a kedvenc szabadidős foglalatossága.

Az osztályfőnöke Kíssné Erdélyi Piroska volt

Kriszta tehát, ahogy olvashattuk, sokoldalú, sok minden érdekli, de ez így is van rendjén. A lényeg az, hogy életének alapja biztos: mint ahogy az a másik alapigéje is kifejezi: „*Én tehát úgy futok, mint aki előtt nem bizonytalan a cél...*” (1Kor 9,26).

Hardi Péter

A Biblia átadásakor

SEBESTÉNY-JÁGER ORSOLYA

FEHÉR SUBÁD

Csordultig telt a nyár.
Hű subád tágas ár a csillagoknak.
Viseld: fehér teher – Veled ragyogna,
ráncai mind a földig csorognak.

Hordod határtalan:
Tapadna tarlók takarta föld terád,
de Te nem adnád semmiért sosem
a súlyt, amellyel Isten áld:
fehér subád.

INNEN ÉS TÚL

Csak belélegzem a csöndet.
(beteg voltam, az gyötört meg).
Most nézem a felhők vonuló raját,
mint aki érzi: milyen lesz majd
Nálad, otthon, odaát.

ADJ!

Adj magadból, mint elomló kenyér.
Az éhező szíveknek falatnyit adj,
mint aki tudja, a dallam ismeretlen,
s Te mégis titkok ismerője vagy,

Már kortyoltad izeit a csöndnek,
és megérintett egy szelíd világ,
ma percek áldott ösvényén haladhatsz,
mint szélfúttá útján a nyárfaág.

A DALLAM

Szigetek magánya tágas öblökön,
partokhoz csapódó hullámverés,
amit adtál, még akkor is a legtöbb,
ha olykor azt merem hinni: ez még kevés.

Derű dicsérjen a viharok után,
és dicsérjen sok-sok láthatatlan angyal,
s a dallam, mit átlépve az időn,
trónusodig vittem el magammal.

ARANY ÚT

Azt hittem akkor, iszap, vagy sár,
pedig arany volt, amely égbe mutat:
Olykor a bűneink miatt elsírt könnyeink
kövezik fényesre ama keskeny utat.

Kedves keresztyén testvéreim! Ha megkérdeznék tőlünk, hogy szent, tökéletes és igaz emberek vagyunk-e, mit felelnénk? Nem arra gondolnánk-e rögtön, hogy ha ezt állítanám magamról, gőgösnek és felfuvalkodottnak, a valóságtól teljesen elrugaszkodottnak tartanának az emberek? Ezért azt mondjuk: Dehogyan vagyok én szent, tökéletes és igaz ember, hogy is lennék az! Csak az Isten szent, tökéletes és igaz, én nem! Az ige is azt mondja: „Nincs olyan szent, mint az ÚR, rajtad kívül senki sincsen” (1Sám 2,2). Én kegyelmezett bűnös ember vagyok.

Szentek és tökéletesek

A Szentírás azonban a megtért, az Isten kegyelméből új életre teremtett emberről azt mondja, hogy szent, tökéletes és igaz. Pál apostol például a korinthusiakat úgy köszönti, hogy ők a Krisztus Jézusban megszenteltek, elhívott szentek (1Kor 1,1-3). Hasonlóképpen az efézusiakat is így nevezi (Ef 1,1), majd úgy folytatja, hogy akik „polgártársai a szenteknek és háza népe Istennek.” (Ef 2,19). A kolossébeliekhez írott levelét mint Istennek szent és szeretett választottaihoz írja (Kol 3,12). A korinthusiaknak azt írja: „de megmosattatok, megszentelődtetek, és meg is igazultatok az Úr Jézus Krisztus nevében és a mi Istenünk Lelke által” (1Kor 6,11). A zsidókhöz írt levél szerzője pedig kijelenti, hogy „Isten akarata szentelt meg minket”, és hogy Jézus Krisztus „egyetlen áldozattal örökre tökéletessé tette a megszentelteket” (Zsid 10,10. 14), akik „fel vannak jegyezve a mennyekben, mindenek bírójához, Istenhez és a tökéletességre jutott igazak lelkeihez” (Zsid 12,23).

A sor hosszan folytatható, amit még csak egyetlen igével egészítünk ki, amely számomra most különösen fontosá vált: „**Akik tehát tökéletesek vagyunk, így gondolkozzunk, és ha valamit másképpen gondoltok, azt is kinyilatkoztatja majd Isten nektek; de amire eljutottunk, ahhoz ragaszkodjunk.**” (Fil 3,15)

A Szentírás bizonyossága szerint tehát Isten kiválaszt magának egyeseket, akiket megigazít, megszentel, tökéletessé tesz és gyermekévé fogad. Isten népe az Ő Jézus

Krisztusban megváltott, igaz, szent és tökéletes gyermekeinek gyülekezete. Isten nekik ajándékozott Jézus Krisztusban mindent, aki a maga dicsőségében részesíti őket, és ez nem csak egy jövőre vonatkozó ígéret, hanem már most a miénk. A kérdés az, mi akadályoz meg bennünket abban, hogy úgy gondolkozzunk, úgy gondoljunk magunkra, mint Isten népének tagjaira, mint akik szentek, tökéletesek és igazak vagyunk?

Ítélet alatt

Az általános felfogás szerint (magam is így gondolkodtam erről) földi életünk során sohasem lehetünk teljesen tökéletesek, szentek és igazak, hanem csak abban az értelemben, hogy ha valaki Istenhez tartozik, ez által megszentelődik, igazzá válik, de nem ténylegesen, hanem a Jézus Krisztus

tusban való elrejtettségben (hitben). Amikor Isten rám tekint, nem engem lát, a bűnöst, hanem Jézus Krisztust, „ő igaz, és igazzá teszi azt is, aki Jézusban hisz” (Róm 3,25-26). Tehát valójában Jézus Krisztus a szent és igaz, én azonban a bűneim miatt nem állhatok meg Isten előtt, csak ha Jézus betakar engem. Úgy tekintek magamra, mint bűnös emberre, akin kegyelmezett ugyan az Úr, bocsánatot kaptam a bűneimre, de ez nem tesz engem a valóságban igaz emberré. Igyekszem legyőzni a bűnt, törekszem arra, hogy jó legyek, és jó cselekedeteket tegyek, de hát, amíg testben élek, tudom, hogy sohasem leszek hibátlan. Szeretnék mindenben megfelelni Isten elvárásainak, engedelmesnek lenni, de mindez csak mint elérhetetlen vágy van a szí-

vemben, a valóság az, hogy nem tudok teljesíteni, túl magas számomra Isten mércéje. Hiszek Jézus Krisztusban, aki által reménységem van az üdvösségre; a megszentelődés pedig – ha elég állhatatos és kitartó leszek a szolgálatban – elvezet majd engem az igazi szentek közösségébe, „a tökéletességre jutott igazak lelkeihez”, Istenhez, az örök életre. Akkor majd Isten örökké tökéletessé tesz engem is, és minden ígérete beteljesedik rajtam.

A fenti gondolkodásban sok igazság van, de így egészben mégsem maga AZ igazság. Azt látjuk, hogy Isten igazságából nem sok minden látszik meg az életünkön. Nem tapasztaljuk magunkon Isten áldásait. Mivel Istenben nem lehet, tudom, hogy bennem van a hiba: a bűn uralja továbbra is az életemet. Ha nem is látványosan, de a gondolataimat, a szokásaimat, érzéseimet fogva tartja, és büntet gyötör. De hogy lehet ez? Két utat látok magam előtt. Az egyik, hogy eltitkolom kudarcaimat, és hangoztatom, hogy velem minden rendben van. Nem tartom magam képmutatónak, mert minden nap Isten elé viszem és leteszem bűneimet, de másnap kezdődik előlről minden. A másik út – ami még rosszabb –, hogy nem séggyellem bűnös életemet, mert hiszen mindenki bűn alá rekesztett, és Krisztus áldozatára hivatkozva megbocsátok magamnak – és megy minden tovább, mint addig.

Ez a test szerinti élet, amiről azonban az Ige azt mondja, hogy ha így élünk, ítélet alatt vagyunk és meg kell halnunk (Róm 8,13). Keresztyénségünk csak névleges, gondolkodásunk testies, ezért nem is tudjuk Istennek alávetni életünket (Róm 8,7). Becsapjuk magunkat, és keresztyénségünk nem más, mint önámítás, ami tulajdonképpen önmagunk megigazítása, felmentése a bűn büntetése alól, a változásra képtelenség csődjének mentegése, és beletörődés egy soha be nem vallott Lélek nélküli vallásosságra, még ha a lelkiismeretünk időnként figyelmeztet is, amit aztán igyekszünk gyorsan elhallgattatni: „Hisz” Jézus eleget tett minden bűnömért!” Megnyugtatójuk magunkat azzal, amit Jézus Krisztus tett értünk, de alig akad mondanivalónk arról, amit Jézus Krisztus tesz bennünk.

Névleges szentek?

Pál apostol az efézusiaknak írott levelében világosan fogalmaz: „**öltétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtett**” (Ef 4,24). Valóságos igazságban és szentségben, azaz az új ember nem névlegesen, hanem ténylegesen igaz és szent. Fontos hangsúlyoznunk, hogy itt az eredeti görög szövegben az *alétheja* (= valóság) szó szerepel, amelyet a Szentírás mindig Isten lényegével kapcsolatban használ, és változhatatlan, örök lelki valóságot jelent. Vagyis a valóságosan igaz

és szent ember Lélek szerint él, ha Isten Lelke lakik benne (Róm 8,9). Ez pedig azt is jelenti, hogy a bűn már nem uralkodhat rajta, mert a kegyelem, azaz Jézus Krisztus uralma alatt él (Róm 6,14).

Bármit is gondolunk Istenről, egy valamit biztosan tudnunk kell: Isten nem köt kompromisszumot a bűnrel! Pál apostol egy nagyon kemény kérdést intéz a galátákhoz és hozzánk: „*Ha pedig Krisztusban keresve megigazulást, magunk is bűnösnek bizonyulunk, akkor talán Krisztus a bűn szolgája?*” Meg is válaszolja a kérdést: „*Semmiképpen sem!*” (Gal 2,17) Azaz: hogy mondhatjuk magunkat igaznak (megigazultnak), ha egyébként még mindig bűnösöknek bizonyulunk? Akkor miért halt meg Krisztus? És miért halt meg Krisztus, ha még mi is azt tartjuk magunkról, hogy kegyelmezett bűnösök vagyunk? Bűnös hívő? Gondoljunk csak bele: hogy fér össze egymás mellett a bűn és a hit? Lehetséges-e, hogy két egymás mellett élő valóság létezzen: egyik a bűné, amely elválaszt Istentől, a másik a hité, amely összeköt Vele? Nem! A bűn és a hit egymást kizáró fogalmak.

Mi hiányzik tehát a keresztyén életünkből ahhoz, hogy valóban szentek, tökéletesek és igazak legyünk? Olyanok, akik valóban az Istennel, az Istennek élnek, akik nem maguknak élnek, hanem él bennük a Krisztus, és amíg testben élnek, az Isten Fiában való hitben

élnek (Gal 2,19-20)? Az Igében a válasz: **a HIT**. Ami gyenge, erőtlén, adott esetben hiányzik bennem, bennünk – az a hit. Van egy köztes állapot, amikor már nem választhatna el Istentől a bűn, mégsem vagyok összekötve Vele, vagy csak nagyon laza ez a kötelék. Sok keresztyént jellemez ez a helyzet. Vajon mi az oka ennek?

Hajótörés ellen: hit és jó lelkiismeret

Pál apostol Timóteushoz intézett első levelében így óvja szeretett tanítványát: „*Tartsd meg a hitet és a jó lelkiismeretet, amelyet egyesek elvetettek, és ezért hit dolgában hajótörést szenvedtek*”. Ezért azt a parancsot köti a lelkére: „*harcold meg a nemes harcot*” (1Tim 1,18-19). Mert csak a kipróbált, állhatatos, erős hit által lehetek

Isten hibátlan gyermeke, hogy megfáradva a hitetében, keresztyén életemet a bűn átka nélkül, tökéletes szentségben és igazságban éljem – a lelkiismeretem megőlése nélkül. A lelkiismeret Isten hangja bennem, a hit pedig az a vevőkészülék és erősítő, mely hallhatóvá teszi és felerősíti. Ha ezt a hangot elnémítom, megszakad az összeköttetés, és a hajóm irányíthatatlanná, irányvesztetté, az elemek játékszerévé válik, melynek vége: hajótörés.

A hit tehát életet ment, mi azonban inkább a magunk életmentő felszerelésében bízunk: a cselekedeteinkben. Pedig Isten Igéjéből „*tudjuk, hogy az ember nem a törvény cselekedetei alapján igazul meg, hanem a Krisztus Jézusba vetett hit által*” (Gal 2,16), ezt az igazságot azonban túl elméletinek tartjuk, és úgy gondoljuk, hogy a gyakorlati keresztyén életünket mégiscsak a törvényhez kell viszonyítanunk. Isten parancsolatainak, elvárásainak kell megfelelnünk. A kudarcaink alapvetően ebből az elgondolásból származnak: mert ahogy nem tudtuk Isten nélkül megtartani a törvényt, amikor bűnösök voltunk, ugyanúgy nem tudjuk Isten nélkül betölteni az új életünkben sem. Nem megy. Emlékeznünk kellene arra, hogyan kaptuk, és hogy mire kaptuk a hitet. Mert az ige szerint: „*amiképpen vették a Krisztus Jézust, az Urat, akképpen járjatok Őbenne*” (Kol 2,6 – Károli); ahogy tehát

Ki keresztyén?

1. Aki egygylett lett Krisztussal. A keresztyén szó valójában két másik szó – Krisztus és ember – összetételéből jött létre. Ha valaki egygylett lesz Krisztussal, egy szót – a keresztyént – alkot vele. A keresztyén te vagy Krisztussal együtt. A bűnös ember befogadja a Megváltót, és a Megváltó befogadja a bűnös embert. A keresztyén a „krisztusi ember”.

2. Aki újonnan született. Jézus beszélgetés közben így szólt Nikodémushoz: „*Ha valaki újonnan nem születik, nem láthatja meg az Isten országát*” (Jn 3,3). Jézus azt tanította, hogy a keresztyén egy olyan ember, aki újonnan született ember. Csak lelki születéssel lehet bekerülni Isten családjába, újonnan kell születnünk ...

3. Aki befogadta Krisztust, a Megváltót. Krisztus befogadása azt jelenti, hogy elhiszem, hogy Krisztus Isten büntelen Fia, és önként halt meg a bűneinkért, hogy megszabadítson a lelki halálból és az ítéletől, és örök életünk lehessen. Mindennél fontosabb kérdés, hogy döntöttél-e már, befogadtad-e Jézus Krisztust. ...

Ki nem keresztyén? ...

1. A testi születés nem tesz keresztyénné: „*nem vérből ... születek*”. János csak azt mondja, hogy nem földi szüleinktől leszünk keresztyének. A hívő édesanya és édesapa áldása nagy örökség, de nem tesz keresztyénné. A szülők nagy lökést adhatnak a helyes irányba, de nem tehetik gyerekeiket keresztyénné. ...

KI KERESZTYÉN?

2. A jócselekedetektől nem leszünk keresztyének: „*sem a testnek akaratából*”. Ma talán az a legnagyobb tévedés, hogy az üdvösség saját erőfeszítéseink gyümölcse. Ezek képzelik magukról, hogy keresztyének, mert megpróbálják betartani az arany szabályt, vagy mert rendes, erkölcsös életet élnek. Egyesek vallásos tevékenységükben vagy gyülekezeti tagságukban bíznak. Ezzel éles el-

lentében János apostol arra figyelmeztet, hogy az üdvösség nem a test akaratából jön. ...

Az ige üzenete világos és könnyen érthető ebben a kérdésben: „*Mert kegyelemből tartattatok meg, hit által, és ez nem töletek van, Isten ajándéka ez, nem cselekedetekből, hogy senki ne kérkedjék*” (Ef 2,8-9). Az üdvösséged nem valami, amit te teszel, hanem valaki, akit befogadsz. Az üdvösség Jézus Krisztus. ...

3. A vallási rendelkezések sem tesznek keresztyénné: „*sem a férfú indulatából*”. ... Ember nem tehet senkit keresztyénné, legyen bármilyen híres vagy hívő. Isten Igéjének elmentmond az a téves felfogás, hogy egy egyházi vezető egy vallásos aktsussal valakit keresztyénné tehet. Egyetlen egyházi szentség vagy rendelés – bármilyen fontos is legyen – sem bocsáthatja meg a bűnt.

D.L. Moody mondta egyszerűen: „Elismerem, hogy az üdvösségért érdemes mindent megtenni. Megéri, hogy az ember négykézláb megkerülje érte a Földet, hegyeket másszon meg, völgyeken vágjon keresztül, folyókön ússzon át, minden nehézséget magára vállaljon a megszerzése érdekében, de így nem kapjuk meg. Az üdvösség azé, aki hisz.” ...

A keresztyénség sokkal több néhány tanban való hitnél vagy bármilyen rendelés iránti engedelmességnél. A keresztyénség Krisztus befogadása.

(Részlet George Sweeting „Hogyan tovább?” című könyvéből)

kaptam a hitet, úgy kell járom is benne, meggyökerezve és tovább épülve Jézus Krisztusban.

Hogy is kaptam? Amikor Isten előtt összetört szívvel, őszinte bűnbánattal bűnösnek vallottam magamat, Ő feltétlen szeretetéből, Krisztus áldozatára tekintve, eltörölte a követelésével engem terhelő adóslevelet, amely engem vádolt, kegyelmet adott és felmentett engem. Isten Krisztus érdeméért igazzá nyilvánított, ezért többé nem állok ítélet alatt. Isten Krisztus Lelkét helyezte belém, és teljesen átfőrtáta régi bukott természetemet (Ef 2,1-3). A bűn miatt halott lelkemet meg-elevenítve hitre képes természetet adott, amin keresztül át tudom adni magamat Neki, Ő pedig át tudja adni magát nekem a Lélek által, és egy felbonthatatlan szeretetkapcsolat jön létre közöttünk (Róm 8,38-39), mely szeretet által ez az új belső ember képes hatalmasan megerősödni és megújulni napról napra. Ez az új ember bennem – akit Isten valóságos igazságban és szentségben teremtett – nem önmagában **szent, tökéletes és igaz**, hanem **a Krisztus életével való egygyé válás, a Vele való közös életem által.**

Isten üdvösségre való hitet adott, mely üdvösség „személyes kapcsolat az élő Istennel, és azzal, akiben Ő megmutatta magát, a Jézus Krisztussal” (Steinbach József). Ezt a helyreállított kapcsolatot a hit hozza működésbe és tartja fenn, melynek éltető forrása nem emberi bölcsesség, hanem Isten ereje (1Kor 2,5), és emiatt a lelki összekapcsolódás, egyesülés miatt van hit által az üdvösség. Elértük hitünk célját, lelkünk üdvösségét, de nem csak Krisztus halála által, hanem még inkább Krisztus életének befogadása által (Róm 5,10). Isteni természet részesei lettünk a hitünknek Isten erejével való összekötése által, és így meg tudjuk mutatni az igaz emberséget és a szeretetet (a jó lelkiismeretet) magunkban, mint valóságot (2Pt 1,4-5).

Hít és cselekedetek

A hit azt jelenti, hogy komolyan veszem Isten kijelentését. Komolyan veszem, elhiszem és teljesen alárendelem magamat Isten szavának, Igéjének. Hiszem és vallom, hogy abszolút bizalmam, azaz bizonyosságom van Isten ígéretei felől, és Isten láthatatlan mennyei valóságát teljes meggyőződéssel igaznak tartom (Zsid 11,1). Hiszem és vallom, hogy Isten valóban megoldást adott a bűn problémájára: Jézus Krisztusban nekem ajánlódott az Ő halálában és feltámadásában

való részesevé, a keresztséget (Róm 6,4), amely által megváltásomat kaptam, és erről soha nem feledkezem meg. Isten mindent nekem, nekünk ajándékoz (Róm 8,32).

Mi ez a minden? Üdvösség, hit, szentség, igazság, tökéletesség, áldások, képességek, bölcsesség, szeretet, szabadság, szabad akarat és még hosszan lehetne sorolni, mi minden jót. De hinnem kell – és ez a lényeg –, hogy mindezeket **az ajándékokat Isten Jézus Krisztusban adja!** Vele együtt adja, ezért csak olyan mértékben rendelkezem azokkal, „amennyi” Jézus Krisztus van bennem a Szentlélek által, a hit mértéke szerint, vagyis amilyen erővel meg tudom azokat ragadni a hitemmel. Így érthetem meg azt, amit egy testvérem a Bibliaolvasó körben mondott egyszer: **Annai jut be belőlünk Isten országába, amennyi Krisztus van a szívünkben.** (Be is vésstem a Bibliámba, mint egy nagyon fontos üzenetet, csak akkor még nem teljesen értettem.)

Tehát üdvösségem záloga (biztosítéka) Krisztus Lelke, de nem csak úgy általánosságban, hanem úgy, hogy az én megváltott életem Krisztusban, az Ő életében él, és az Ő minden ismeretet meghaladó szeretetében meggyökerezve és megalapozva **Krisztus lakik a szívemben hit által** (Ef 3,17-18). Hogyan terem ez gyümölcsöt keresztyén életünkben?

Pál apostol nem véletlenül int józan gon-

TÚRMEZEI ERZSÉBET SOLI DEO GLORIA

Ha újra csak Bábelt építenék, valamit magamnak és nem neked; terveim, vágyaim épülő tornyán hogyha villámgyors gondolatkezek munkálkodnának, ég felé növelnék... ha újra, újra csak Bábelt emelnék: Uram, Te mindet elszélesztheted. Széleszd el, kérlek, és álljon ott a vágyam tornya csonkán. A győztes énnek büszke zászlaja sose lebegjen ormán! Sose kacagjon, sose sírjon benne öröm zenéje, fájdalom jaja! Ó, amíg nincsen felépítve még, Szélessz el minden gondolatot, tervet, és ne engedd meg, hogy Bábelt emeljek!

Csak akaratod templomfalait építsem egyre tiszta, szent kövekkel... kristályos falak emelkedjete fel! Gloria... soli... Deo!

dolgozásra, hogy senki „ne gondolja többnek magát, mint amennyinek gondolnia kell” (Róm 12,3). Ne korlátozzuk Istent azzal, hogy túlértékeljük (vagy alulértékeljük) magunkat, mert „a mi alkalmasságunk az Istentől van”, nem a magunk erejéből – mondja Pál (2Kor 3,5). Ez pedig azt is jelenti, hogy a hit munkálása sem emberi erőfeszítés eredménye, de Isten alkalmassá tesz minket a szeretet által munkálkodó hit gyakorlatására (Gal 5,6).

Ízlelgessük egy kicsit Jézus szavait: „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők: aki én bennem marad, és én őbenne, az terem sok gyümölcsöt, mert nélkülük sem tudtok cselekedni” (Jn 15,5). Jézus nélkül még a tanítványok sem tudnak „gyümölcsöt teremni”. A népszerű magyarázat szerint a gyümölcs a jócselekedet, pedig itt a hitről van szó. A hit köt össze bennünket Jézussal: Ő cselekszik bennünk Szentelke által az Ő szándékai szerint. Nem arról beszél, hogy segítségül kell hívnom az Ő nevét, hogy segítsen megvalósítani az én elképzeléseimet, terveimet, hanem arról, hogy segítsen nekem megnyugodni az én akaratomtól, vágyaimtól, segítsen nekem kisebbé lennem, mert „Neki növekednie kell” (Jn 3,20), hogy átadhassam

Neki a cselekvés jogát, lehetőségét, a vezetést. Jézussal jární ezt jelenti. Mert Isten az, aki munkálja bennem mind az akarást, mind a cselekvést az Ő tetszésének megfelelően (Fil 2,13). Az én munkálásomnak a hitemre kell irányulnia (hit által van üdvösségem), mert Nélküle semmit sem tudok cselekedni.

Amikor Pál apostol a galata levélben a Lélek gyümölcseről ír, ami „szerelem, öröm, békesség, türelem, szívesesség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás” (Gal 5,22-23), akkor nem a mi cselekedeteinkről beszél, hanem a Szentlélek megnyilvánulásairól – bennünk, illetve általunk. Nem az által vagyunk szentek, mert ezeket cselekedjük, hanem azért tudjuk ezeket cselekedni, mert szentek vagyunk, azaz bennünk munkálkodik Krisztus Lelke. Mert a szentek nem a saját tetteik alapján szentek, hanem azért, mert hisznek Jézus Krisztusban. Akik pedig Krisztus Jézuséi, azokat a Lélek vezeti, azok Lélekben járnak: „Ha a Lélek által élünk, akkor élünk is a Lélek szerint” (Gal 5,25).

(Folytatjuk)

Puskás Attila

Isten királysága az a „terület”, ahol az ő uralmát elismerik, és az teljes mértékben megvalósul. Urunknak az az igénye, hogy az Ő királysága (országa) bennünk is jelen legyen.

Amikor Jézus Krisztus erővel és hatalommal hirdette a megtérést, sokszor elmondta: „*Ha pedig én Istennek Lelke által üzőm ki az ördögöket, akkor kétség nélkül elérkezett hozzátok az Isten országa.*” (Máté 12:28). „*És mondván: Betelt az idő, és elközelített az Istennek országa; térjete meg, és higgyetek az evangéliumban.*” (Márk 1:15). „*Ő pedig felemelvén szemeit az ő tanítványaira, monda: Boldogok vagytok ti szegények: mert tiétek az Isten országa.*” (Luk. 6:20) „*Megkérdezte pedig a farizeusoktól, mikor jó el az Isten országa, felele nékik és monda: Az Isten országa nem szemmel láthatólag jó el. Sem azt nem mondják: Ímé itt, vagy: Ímé amott van; mert ímé az Isten országa ti bennetek van.*” (Luk. 17:20-21)

Valóban bennünk van? Ha félve kimondjuk, hogy igen, milyen mértékben? (És akik mást tanítanak és cselekednek egyes bibliai részekről, mint mi, bennük más fajta Isten országa van? Nem lehet így, mert egy lélekkel itattattunk meg!) Pál apostol ezt állítja: „*Mert még végig nem állottatok ellent, tusakodván a bűn ellen.*” (Zsid. 12:4) Erre mindannyian rábólintunk, hogy sajnos így van. Nem teljes bennünk az Isten országlása. A baj az, hogy éppen mi állunk útjában Isten bennünk lévő teljes uralmának. Kívánjuk, tudjuk, hogy ez a helyes, imádkozzuk is: „*legyen meg a Te akaratod, mint a mennyben, úgy a földön is*”, és mégis jobban ragaszkodunk őseink hagyományához, egyes nagy tekintélyű tanítók véleményéhez, egyházaink egyes dogmáihoz, a tudomány felfedezéseihöz, a saját testi kívánságainkhoz, előítéleteinkhez, és lehetne még sorolni a bennünk maradt megváltoztalan területeket, melyek nincsenek Isten királysága alatt. Ezek mind a Sátán hídfőállásai, ahonnan a lábát megvetve harcol ellenünk. Ezért nincs békességünk, vagy ha van, az hamis békesség. Egyetlen földi egyházban sem lehetünk „biztonságban”, hanem csak Jézus Krisztus testében, ahol Ő a király, a megtértek és megváltottak seregében, élő kapcsolatban az Úrral. A földi testvéri közösség, vagyis a földi egyház szükséges színtere az életünknek, de személyes megtérés nélkül nincs üdvösségünk. Isten előtt csak a mennyei állampolgárság számít, ahova Jézus Krisztus az ajtó. A megtérés pedig nemcsak a világi életünkből való Istenhez fordulást jelenti, amikor behívjuk az életünkbe Jézus Krisztust, befogadjuk az Ő Szent Lelkét, hanem az ajtónyitás után engednünk kell, hogy Ő valóban Úrként legyen jelen a mi házunkban. Sajnos gyakran félreállítjuk, elhallgattatjuk, nem is veszünk róla tudomást.

A földi egyházban is folyamatos alázatban kell munkálkodnunk, készen arra, hogy Isten Szent Lelke helyreigazítsa. Ha erre nincs szükségünk, akkor azt mondtuk ki, hogy mi magunk vagy egyházunk tévedhetetlen, és csak mi vagyunk az igaz tanítás hirdetői. Isten maga váltott meg! És az Ő Szent Lelke munkálja ki bennünk (sokszor hosszú idő alatt) azt, hogy az Ő uralma a gyakorlatban is minél tel-

jesebben megvalósuljon bennünk. „*Félelemmel és rettegéssel vigyétek véghez a ti idvességteket*” (Filippi 2:12). Éppen bűneink belátása tisztít meg a bűntől, nem a folyamatos öngazolás. Péter apostol például elfogadta Pál intését, amikor apostoltársai előtt képmutató módon elkülönült a pogány keresztényektől, akikkel korábban együtt evett. Figyelmeztetnünk kell tehát egymást (még az apostol rangúakat is), ha közülünk valaki meglátásunk szerint nem az Igével összhangban cselekszik. A sorrend persze mindig az, hogy vegyük ki először a magunk szeméből a gerendát, hogy kivehessük testvérünk szeméből a szálkát. Ha Isten királyságára ügyelünk a lelkünkben, nincs miért megbotránkozni, vagy megsértődni mások valós vagy vélt bűnein, vagy a bennünket ért kritikán. Sértődni csak az ÉN tud. A sértődés nagysága pedig egyenes arányban nő az ÉN nagyságával. A hatalmasra nőtt ÉN-t a Sátán nyilai is biztosabban eltalálják. A bibliai tanács Keresztelő János szavaival ez: „*Néki növekednie kell, nekem pedig alább szállanom.*” (Ján. 3:30) Van-
nak súlyos sértések (és még több olyan, amit csak annak érzékelünk), de az egészséges személyiség nem tulajdonít neki túl nagy jelentőséget, megbocsát, mielőtt a nap lemenne. (A kapcsolat helyreállítása kicsit összetettebb folyamat ennél, mivel ehhez mindkét félre szükség van.) A gyakorlatban viszont azt tapasztaljuk, hogy szinte semmit sem lehet egymásnak elmondani, mert azonnal védekezést és sértődést vált ki, a jószándékú figyelmeztetés is. Tudjuk pedig, hogy a „kis” bűn is halálos bűnné lehet, ha az ember elzárkózik a bűnbánat elől. Ez a fajta túlérzékenység nem a Szent Lélek sajátja, hanem az ömberünké. Istenünk szelíden nevel rá, hogy az Ő igazságát, az Ő módszerével tudjuk képviselni. Mi ugyanis általában nem elégszünk meg a problémá szeretteljes, de határozott elmondásával, hanem ott van egy legtöbbször nem kont-

rollált szándék, hogy megszegényítsük, és azonnali belátásra bírjuk azt, aki szerintünk vétkezett. Ez sem a Szentlélek módszere. A Szentlélek nem a személyiségünkben szegényít meg, hanem csak a konkrét bűnben, ezért fel is emel, képessé és motiválttá tesz a megjobbulásra. Mindezek után nem az a megoldás, hogy jobb, ha nem szólunk senkinek semmit, mert úgysem tudjuk jól csinálni, és a másik ígyis-úgyis megsértődik, hanem fogadjuk meg az Ige tanácsát! „*Ha pedig a te atyádfia vétkezik ellened, menj el és dorgáld meg őt négy szem között.*” (Máté 18:15) Más helyen: „*Atyámfiai, hogyha valaki ti köztetek eltévelyedik az igazságtól, és megtéríti őt valaki, Tudja meg, hogy aki bűnöst térít meg az ő tévelygő útjáról, lelket ment meg a haláltól és sok bűnt elfedez.*” (Jakab 5:19-20)

Isten megparancsolja Áronnak, hogy így áldja meg Izraelt:

„*Áldjon meg tégedet az Úr, és őrizzen meg tégedet.*

Világosítsa meg az Úr az ő orcáját te rajtad, és könyörüljön te rajtad.

Fordítsa az Úr az ő orcáját te reád, és adjon békességet néked.”

(IV.Móz. 6; 24, 25, 26)

Láthatjuk, hova vezet minket Isten áldása, ami egy folyamat, növekedés van benne. Megőrzi, hiszen az áldása alatt vagyunk, közben világosságot ad (nélküle még mindig a sötétség foglyai lennénk). Ha már világossá válik Isten szentsége és a saját állapotunk, akkor oda tudunk menni hozzá kegyelemért, és Ő megkönyörül rajtunk. Felénk fordítja orcáját az Úr, mi pedig szemlélhetjük az Ő dicsőségét, és így fokról fokra átváltozunk az Ő képére és hasonlatosságára. Ezután nyerjük meg a minden értelmet meghaladó békességet! Ez az állapot az Isten országa mibennünk.

Mindezek mellett Isten országa látható módon is el fog jönni (miután az ország lakóinak lelkében már megvalósult), hiszen Jézus maga tanított erről, zavart csak az időpont jelentett. „*Ezenképpen ti is, mikor látjátok, hogy ezek megszelvényednek, tudjátok meg, hogy közel van az Isten országa.*” (Luk. 21:31) Mindannyian várjuk: „*jöjjön el a Te országod*”. „*De új eget és új földet várunk az ő ígérete szerint, amelyekben igazság lakozik.*”

(II.Péter 3:13) El fog jönni ez az ország, Isten királysága! „*Ezt mondja, aki ezekről bizonyosságot tesz: Bizony hamar eljövök. Ámen, bizony jövel Uram Jézus!*” (Jel. 22:20)

Haranginé Csuta Anna

**DR. SZÚCS FERENC
IGEHIRDETÉSE**

ISTENI PEDAGÓGIA

„Jézus így válaszolt neki: Amit én teszek, most még nem érted, de később majd megérted. /.../ Mert példát adtam nektek, hogy amint én tettem veletek, ti is úgy tegyetek.” (Jn 13,7.15)

Kedves testvéreim, megszoktuk már, hogy szeptember eleje itt a mi hagyományunkban évszázadok óta az iskolakezdés alkalma. A templom és az iskola összetartoznak, nemcsak Reményik Sándor versében, hanem a mi református gondolkodásunkban is. Hiszen nem két világról van szó, amikor a tudásról, ennek a világnak a megismeréséről beszélünk, és amikor összegyűlünk Istenet imádni. Mert azt kell mondanunk, hogy az, amit az iskolában tanítanak, akár tudják, akár nem, az is az Isten világáról szól. A teremtő Istenről, aki beleírta a maga bölcsességét a teremtett világ törvényeibe, aztán a történelemben az Isteni rendet. Ami azért *logikus*, mert a *Logosz* teremtette a János evangéliuma szerint, és az emberi értelem, az emberi *logosz* ezt megismerheti. Ez egy csodálatos összefüggés.

A lábmosás története első hallásra talán messze van ezektől a gondolatoktól. Azt kérdezhetné valaki, hogy miért éppen az iskolakezdekör kerül ez elé. Ám hogyha figyelmesen halljuk, akkor az Úristen pedagógiájáról van itt szó valójában. Ez a történet arról szól, hogy Isten hogyan tanítja Jézus Krisztus által ezt a világot. És mindenekelőtt az a nagy üzenet, hogy nevelni, tanulni, tanítani csak azzal az alázattal lehet, ahogy Jézus mutatta be nekünk. A gőgös ember nem tudja átadni – bármennyit tudjon is – azt, amit tud.

Einstein mondta egyszer, hogy „a tudóst a laboratóriumban ugyanaz az alázat fogja el, mint a hívőt az oratóriumban”, a templomban. Mert olyasmit pillant meg, amit valaki már előtte ismert – hogyan ismert volna, hiszen Ő teremtette azt! –, ezért nagyon gyakran, amikor Princetonban átment az egyetem kápolnája előtt, mindig megemelte a kalapját, és azt mondta, hogy „ez a laboratórium tisztelete az oratórium előtt”.

Régi költők ezért idézték gyakran a búzakalász képét. Amíg nyers és üres, addig büszkén emeli fel a fejét, amikor megérik és megtelik, akkor lehajítja. Adja Isten, kedves gyerekek, kedves fiúk és lányok, hogy ennek az évnak a végén úgy teljék meg ismeretekkel a szívetek és az értelmetek, hogy mélyebbre hajtjátok a fejeteket a mindenható Isten előtt először, de tulajdonképpen tisztelettel mindazok iránt, akik előttünk jártak, és akiktől a tudást nemzedékről nemzedékre vesszük át.

De nagy tanítás van abban is, testvérek, hogy az utolsó vacsorán az Úr Jézus nem fejmosást végzett, hanem lábmosást. Régi szokás volt ez a keleti vendéglátásban, de a házi rabslógának a feladata volt, aki a vacsora előtt vagy a vacsora végén megmosta a vendégek lábát. Tulajdonképpen mondhatnánk, hogy ez előkészítés volt arra, hogy továbblépjenek, és megújult erővel indulhassanak az útra; lépni, továbblépni tanuljanak, megújulva, megtisztulva és felfrissülve.

Jézus is így akar útra bocsátani bennünket mindig. Lehajol hozzánk, hozzánk ér, nem utálkozik, nem mondja azt, hogy tisztátalan vagy, bűnös vagy, nyomorult vagy, hanem –

mint a jó orvos – kezelésbe veszi az életünket. Ő nem azon kesereg, hogy milyen szennyes is ez a világ – Ő jól tudja ezt, pontosan tudja, hogy a bűneset után milyen –, hanem olyan közösséget teremt a gyülekezetben – mert azt monda, hogy példát adtam nektek –, hogy onnan másképp lehessen felkelni, továbblépni. Hogy ne a múltnak a porát, piszkát vigyük tovább magunkkal, hanem új útra keljünk, új örömmel keljünk útra.

És az Ő szolgálata ma is az, hogy az Ő érintése és a megtisztító szeretet tud igazán minket talpra állítani, megállásra készíteni és elindítani. Az elakadt embert szeretné Jézus továbbsegíteni az úton. Mert olyan sok elakadt ember van, aki valaminél elakadt és nem tud továbblépni. De mondhatnánk azt is, hogy sajnos a gyermekeink is ki vannak téve nemcsak a járványok fertőzéseinek, hanem sok-sok szellemi, lelki fertőzésnek is, amelyek záporoznak rájuk. És Jézus pontosan tudta ezt. Azért jött, hogy azáltal legyen közünk hozzá, hogy Ő megmos, megtisztít bennünket. Hogy Ő leszedi rólunk mindazt, ami nem tartozik hozzá az életünkhöz. És ennek mindig az a jele, hogy az, aki Jézus közelében volt, az innentől kezdve másképpen kel fel és jár.

Kedves gyermekek, Jézus úgy szeretne lehajolni mindnyájatokhoz, hogy a 2016/17-es tanévre elindítson benneteket. Meg akarja tisztítani a szíveteket, a gondolkodásotokat, hogy frissen, örömmel, másképp látva az életet járjatok ebben a világban. Ne tiltakozzatok, mint Péter, mert akkor nincs közötök hozzá, hanem engedjétek! Mert Ő léptet bennünket. Régen még az én bizonyítványomban az volt beírva, hogy „felsőbb osztályba léphet”. Milyen jó lenne mindnyájunknak – a felnőtteknek is, akik már nem járunk iskolába – továbblépni, felsőbb osztályba lépni, de ehhez Jézustól kell tanulni. De ahogy mondtam, nagyon sokszor az a helyzet, hogy a lábunkkal van baj, mert elakadunk valaminél. Valami régi dolognál, olykor egy régi sérelemnél.

Emlékszem, hogy egyik legnehezebb szolgálatom volt, hogy egy haldoklót látogattam meg, aki elmondta azt, hogy nem tudja elmondani a Miatyánkot. Mert ennél a mondatnál mindig elakad, hogy: „bocsásd meg a mi vétkeinket, ahogy mi is megbocsátunk”, ráadásul az eredeti szövegben még múltidő van: „mi már megbocsátottunk egymásnak”. Elmondta, hogy a testvérével fiatal korában valami miatt összevesztek, és azóta hordozza ezt a sérelmet, nem beszélnek egymással, és még ami rosszabb ennél: imádkozni sem tud igazán. A halálán volt ez az asszony, és én küzdöttem azért, hogy mondja csak végig ezt az imádságot. Mert tovább kell lépni. Elakadt húsz évvel ezelőtt valami egészen nyomorúságos kicsi dolognál, valami vagyoni ügynél, mert hát ilyeneken szoktunk mi igazán elakadni. De az utolsó pillanatokban mit számít ez? Úgyse visszük magunkkal ezt az egészet. Igen, testvérek, ilyen tulajdonképpen a mi életünk, hogy Jézus Krisztus segít bennünket továbblépni a szolgálat útján. Az Ő útján járni.

Aztán harmadszor azt is látjuk, hogy Jézus pedagógiájához hozzátartozik az is, hogy sokszor olyasmit tesz velünk, amit azonnal nem értünk. Jól mondta egyszer valaki, hogy az

életünk maga olyan, hogy előre kell élnünk, de mindig csak visszafelé értjük meg. Olyan ez, mint mikor az ember egy hegyre megy föl, és minél magasabbra jut, annál jobban látja az utat. Amíg lenn van a völgyben, addig nem látja talán, hogy hova visz az út. És talán még ezen a földön sem fogunk mindent megérteni, hogy mi miért történt velünk. Olyan sok kusza vonala, útja van az életnek. És majd egyszer az örökkévalóságból visszapillantva látjuk meg, hogy hányszor hajolt le hozzánk Jézus, hányszor mosott ki a porból és a piszokból, hányszor segített tovább, sőt hordozott, hányszor estünk el, amikor lábra állított és azt mondta, hogy „*kelj föl és járj!*”.

Igen, a tanulásnak van olyan kísértése is, hogy az ember fölcseréli a megértést az engedelmességgel. Olykor ott is az eszünket szeretnénk használni és meg akarunk érteni mindent, még a titkokat is, és ezért sok mindenben távol tartjuk magunktól Istent, nehogy megérintsen bennünket. Így volt ezzel Péter is. De az Úr Jézus szeretettel azt mondja neki, hogy „*Péter, mi a fontosabb neked? Az, hogy te megérted, amit én csinálok? Hogy megértesz mindent? Az a fontosabb, amit te gondolsz a világról, meg rólam? Vagy az a fontosabb, amit én teszek veled?*” Testvérek, az a fontosabb, amit Jézus tesz veled és velem. És néha ezt nem értjük.

A mi világunk egyik nagy baja, hogy megérteni szeretné az Istent. Az értelmével kutatja. Megérteni, hogy mi miért történik, megmagyarázni a dolgokat. És amire nem talál magyarázatot, arra azt mondja, hogy ez nincs is. Ami nem fér a fejünkbe, arra gyakran azt mondjuk, hogy az nem is létezik. Pedig már Shakespeare a Hamletben azt mondja, hogy „*több dolgok vannak égen-földön, jó Horatio, mintsem bölcselmeitek fölfogni képesek az!*”. Igen, több dolog van ezen a világon, mint amit azonnal értünk. Mégis el kell mondani, testvéreim, hogy sokszor éppen a tudás, az értelem az akadályunk annak, hogy Isten nem tud hozzánk nyúlni, nem tud lehajolni hozzánk és nem tud fölsegíteni minket. Hogyan segíthet Jézus rajtunk, ha nem akarjuk, hogy közünk legyen hozzá? Ha távolságot tartunk? Vagy lehet, hogy csodáljuk őt és hittanórán megtanulunk száz történetet róla, de az nem ér egészen hozzánk. Nem engedjük, hogy Ő nyúljon oda az életünkhez.

És ezért csodálatos ez a történet. Mert csak úgy lehet fölkelni, továbblépni, ha Ő megérint, megmos. Engedd közel magadhoz Őt: ezt kéri ennek az iskolaévnak az elején is, de mindig ezt kéri. Hogy akárhogy szennyeződött be a lelked, a szíved, akárhogy tapadt rá ennek az életnek sokféle aggodalma és gondja, engedd, hogy ezt levegye rólad.

És a végére hagytam tulajdonképpen azt az igazi iskolai képet, ami ebből a történetből kiviláglik. Mert Jézus azt mondja, hogy „*nézétek, mindenben példát adtam nektek!*”. Ez a görög szó, hogy példa, a tanulásból a mai napig is ismerős. Mi azt szoktuk mondani, hogy paradigma-történetek vannak. Példatörténetek vannak. Amikor nyelvet tanulunk, a mai napig mindig van egy szó – egy főnév, egy ige –, aminek a mintájára aztán a többi is el lehet ragozni. De mondhatnánk úgy is, hogy a matematikában is azért vannak példák, hogy az elméleti példák alapján aztán valahol valaki ezt elkezdte a gyakorlatban is alkalmazni. A példa a nevelésben kulcsfogalom. Hiszen minden gyermek és minden nemzedék úgy nő fel, hogy életmintákat lát, viselkedésmintákat figyel meg a környezetében. És nem is általában azt, amit mondunk vagy akarunk, hogy megfigyeljen, hanem azt, amit nem akarunk, de mégis tudja a lelke mélyén. És ha később nem is tudatosan, de a maga életét is eszerint kezdi el ragozni, hogy így mondjam az előbbi példa szerint. A családi mintákat.

Ő, milyen sokszor rossz példákat és rossz mintákat hoznak magukkal a gyermekeink! Hogy ne szóljunk arról, hogy mennyi rossz paradigmát kínál ez az élet arra, hogy hogyan kell boldogulni, hogy hogyan kell letaposni a másikat, hogyan kell előre jutni, hogyan kell a konfliktusokat kezelni és megoldani. Sokszor ma is olyan emberek a példák, a paradigmák, akiket igazából nem követni kellene. Nem könnyű megtanulni, hogy Jézus példája nyomán segíteni jobb, mint elgáncsolni a másikat. Hogy megbocsátani könnyebb és érdemesebb, mint elakadni régi sérelmeknél és hordozni azt a szívünkben.

Jézus azt mondja, hogy példát adtam nektek. Nemcsak példát adott, mert Ő le is hajolt a tanítványokhoz. De ő most egy másféle modellt, másféle paradigmát akar elénk állítani. Bemutatja először is azt, hogy szolgálni, az életet szolgálatként felfogni: ez lehet az embernek a legnagyobb küldetése ezen a világon. És ezt igazán csak az tudja, aki – mint Jézus – pontosan tudja, hogy ő kicsoda. Akit megaláztak, az nem tud alázatos lenni. Abban gőg fejlődik ki. De Jézus tudta, hogy honnan jön és hova megy. Tudta, hogy ő az Atyától jött és az Atyához megy. Tudta, hogy ő az Isten Fia. Tudta, hogy mi a küldetése. Ezért nem volt rangon aluli számára, hogy a rab-szolga feladatát végezze el. Jézus számára nem volt alantas munka, mint ahogy ma sincs. Nagyon sokszor a régi világban volt ilyen, hogy szégyelltek az emberek bizonyos munkát elvégezni. Szoktuk mondani, hogy nem a munkavégzés a

szégyen. Körülkötöni magunkat, tálat venni a kezünkbe: ez nem megalázó. Nem undorodott Jézus a tanítványaitól. Ezért lehetett tisztábbak és szentebbek az Ő körében az emberek. Ahová Ő bement, ott valami változás történt.

Ravasz Lászlónál olvastam valahol, hogy „*a rossz dolgok uralkodnak, a jó dolgok szolgálnak!*”. Azt kérdezzük: hogy szolgál az egészsége? És arról panaszkodunk, hogy vírusos influenza uralkodik Budapesten. Azt mondjuk: a világosság szolgál. Még az áramot is szolgáltatják. De az egyiptomi sötétség uralkodik körülöttünk, sokszor bennünk. Akkor bízást mondhatjuk – mondja Ravasz László –, hogy amikor Istenről valami különlegesen nagyot akarunk mondani, akkor azt mondjuk, hogy az Ő uralkodása: szolgálat. Mint a fényé, a tavaszé, a világosságé, az életé. Isten mindig szolgálni akar nekünk, a bűn pedig uralkodni akar rajtunk.

Ezért mondja az Ige, hogy „*ne uralkodjék bennetek a bűn!*”. Nem azt mondja, hogy ne legyen bennetek bűn – mert akkor ki kellene mennünk ebből a világból, akkor végképp le kellene vetni a mi atyáinktól örökölt hiábavaló természetünket. Ez megvan. Ez meglesz. Ez kísértetni fog, amíg csak a szívünk utolsó dobban. De azt mondja, hogy ne engedd uralkodni! Mert már a Biblia első lapjain azt mondja Isten Káinnak, hogy a bűn az ajtó előtt leselkedik. Ez olyan, mint a kigyó, amelyik lesi, hogy a sátor bejáratánál hogy lehet bekúszni oda. De te uralkodjál rajta! Isten ehhez ad nekünk hatalmat. És Isten iskolájában azt tanuljuk meg, hogy az életünk értelme a szolgálat.

És ez azt is jelenti, hogy ahol megjelenünk, körülöttünk tisztább lesz a levegő, a környezet, mert követjük a mi Mesterünk példáját, aki a fejmossa helyett a lábmosást végezte. Aki úgy indít bennünket most is útra, hogy szeretettel hajol le hozzánk, és azt mondja, hogy engedd magad megmosni. És ha nem értesz is valamit, majd később megérted. Hiszen amit az iskolában tanultunk, sokszor akkor nem is értettük igazán. Később, évek múlva az igazi iskola arról ismer-szik meg, hogy évek, évtizedek múlva üzenetet közvetít és valamit megértünk annak nyomán, akik tanítottak, akik alázatosak voltak a tanításban, a tudásban, és akik átadták mindazt, amit Istentől kaptak. Így áldja meg Isten ennek az iskolaévnak a kezdetét, hogy mindnyájan a mi Mesterünktől, a mi Urunk, Jézus Krisztustól tanulhassunk. Ámen.

(Dr. Szűcs Ferenc lelkipásztor igehirdetése elhangzott 2016. szeptember 4-én, Budakalászon)

A szeptember 4-i tanévnyitó istentiszteleten Nyilas Zoltán esperes úr Isten áldását kérte minden tanévet kezdő gyermeknek és pedagógusnak.

„SZURDOK” – CSOBÁNKÁN

Gyülekezeti délután szeptember 4-én

Ha valaki járt már Csobánkán, tudhatja, hogy a református imaházunk mellett is van „szurdok”. Egy mély völgy, tele gyümölcsfákkal. Ha nem is ebben a völgyben, de az imaházban és az udvarán tartottuk meg szeptember 4-én a szokásos őszi, szeretetvendégséggel egybekötött gyülekezeti délutánunkat, közkeletű nevén: a „Szurdokot”, immár a hatodikat. A mindig szeptember második vasárnapján tartott rendezvényünket erdélyi vendégeink látogatása miatt idén egy héttel korábbra szerveztük, amely egybeesett pomázi gyülekezetünk alapításának 233. évfordulójával. Református őseink 1783. szeptember 4-én tartották első istentiszteleti alkalmukat a Wattaykastélyban, melyen Túrós Péter óbudai prédikátor szolgált.

Az imaház szépen kezelt füves kertjében állították fel a vendéglátók a „terülj-terülj” asztalokat, melyek a lassan gyülekező testvérek nagy örömeire finomabbnál finomabb süteményekkel teltek meg. Harangszóra elfoglaltuk helyeinket az imaházban, és nagy örömmel próbáltuk ki a pár napja érkezett új székeket. Igen kényelmesnek bizonyultak a körültekintően kiválasztott karfás és karfa nélküli székek. Köszönet a régi székek

kipakolásáért és az újak beviteléért.

Nyilas Zoltán esperes úr az áhítatot Pál apostol efézusiaknak írott levele 5. fejezetének 1-2. versei alapján tartotta: „*Legyetek tehát Isten követői mint szeretett gyermekei, és éljetez szeretetben, ahogyan Krisztus is szeretett minket, és önmagát adta értünk áldozati ajándékkul, Istennek kedves illatként.*” Az első pomázi istentisztelet igéi ezek. Gyülekezetünk története, a Historia Domus beszámolójából derül ki mindez, ezért – eleink iránti tiszteletből – ezt az igét helyeztük el az új esperesi és lelkesi hivatal üvegfala mögötti táblára, hirdelve, hogy Pomázon és környékén már őseink idejétől fogva hirdettetett az evangélium.

A csobánkai imaház is idén 70 éves – folytatta az esperes úr –, ez is okot ad az öröme, az emlékezésre, az előtűnik járt nemzedékek iránti tiszteletre. Csobánka bírálja a gyülekezet nevében 1946-ban nyújtotta be kérvényét a község elöljáróságához, hogy a reformátusok a kitelepített sváb családok házaik közül egyet megkaphassanak, és annak az évnek karácsonyán már meg is tart-

hatták első istentiszteletüket az imaházban. *Demeter József* esperes, pomázi lelképásztor tartotta az alkalmat, és azóta is megtelik az imaház minden vasárnapon és ünnepen. De megemlékeztünk a kitelepített családokra is, egy idén márciusban, a csobánkai római katolikus templomban tartott ökumenikus istentiszteleten, melyre esperes úr Jézus igéjét vitte: „*Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak.*” Istennek van vigasztalása a vészterhes időkben, Ő begyógyítja a sebeket. Ennek az istentiszteletnek a legmegrázóbb pillanata az volt, amikor kifelé jövet esperes úr kezét foghattott egy férfival, aki elmondta, hogy ő 70 éves, és mindössze néhány napos volt csak, amikor 1946. március

15-én útnak indították a kitelepítetteket Csobánkáról. Rá emlékeztet a község emlékművében látható babakocsi, és azokra a kisgyermekre, akik ugyanezt éltek meg.

A Szentírásban Istennek van egy fontos kijelentése: mondta Isten, és lett. Isten szavában teremtő erő van. És Isten Igéjében azt is olvassuk, hogy amikor reményiséget szeretne adni egy népnek, egy nemzedéknek, akkor Isten azt mondja: ti majd olyanokká lesztek... Pedig leginkább olyan helyzetben hangzanak el ezek a szavak, amikor minden reménytelen, ezek a szavak mégis megtöltötték az emberek szívét erővel. Még nem tudták, hogyan, de azt igen, hogy úgy lesz, ahogy Isten mondta. És nemcsak reményt ad Isten, hanem az ige azt is mondja: legyetek...

Mert Istennek nemcsak jövőképe van, hanem imperatívusza, felszólítása is. Az Ige mozgósít: legyetek Isten követői, járjatok az Ő nyomában, mint szeretett gyermekei! És ha Isten követői lesztek, akkor éljétek szeretetben, ahogy Krisztus is szeretett minket! Az a szeretet, amellyel Isten odaadta egyszülött Fiát, hogy mi éljünk, arra kötelez, hogy mi is szeretetben éljünk. Legyetek és éljétek! Ez isten Igéje, felszólítása, bátorítása felénk.

Mindezzel feltöltekve, hálaadó éneket énekelve zártuk az istentiszteletet, majd újra kimentünk a kertbe az asztalok köré beszélgetni, játszani. A csobánkai testvérek,

Szász Feri és az aszszonytestvérek már készítették számunkra a finom gulyáslevest, és amíg az készült, mindenki elfoglalta magát valamivel. A gyerekek birtokba vették a belső helységeket, ahol nagy örömmel játszottak, a felnőttek egymással beszélgettek, és közben csipegettek a süteményekből. Mások Szántó Lajos bácsi szájharmonika játékát és az ő történeteit hallgatták, vagy a Kiránduló kör által szervezett játékban ügyeskedtek, ki ismeri jobban a bibliai igéket. Amikor pedig elkészült a főétel, szép rendben sorakoztunk a gulyáslevesért, amiből mindenkinek bőségesen jutott.

Az időjárás most is a szép arcát mutatta, a kerengő sötét felhők elvonultak mellettünk. Isten ezen az alkalmon is a tenyerén hordott bennünket. Nagy a szeretete irántunk, hűsége örökké tart.

Erdélyi Sándor

A csobánkai imaház új székei

2000 év júliusában a IV. Református Világtalálkozón először énekelt egy színpadon a marosszentgyörgyi Reménység kórus és a pomázi Psalmus Kórus. Azóta tart ez a kapcsolat. Egyik évben a Psalmus kórus utazik Marosszentgyörgyre, a másik évben a Reménység kórus látogat el Pomázra. Idén a Reménység kórus látogatott el hozzánk. Szeptember 8-án a késő esti órákban érkeztek meg, és a családoknál kerültek elszállásolásra.

Szeptember 9-én programmal készülünk. Herenden megtekintettük a porcelán manufaktúrát és múzeumot, Váralotán pedig ellátogattunk a Zichy-kastélyban látható Trianon Múzeumba. Felkavaró és nagyon megrázó kiállítást láttunk, sokan sírva és meghatódva jöttek ki a múzeumból.

Szeptember 10-én, Budapesten megtekintettük a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karának épületében a Biblia-múzeumot, utána sétát tettünk a városban, és a főváros látványosságait néztük meg, illetve azokkal ismerkedtünk. Este a két kórus jó hangulatú, vidám beszélgetések közepette fogyasztotta el közös vacsoráját a pomázi gyülekezeti házban.

Szeptember 11-én, vasárnap, Csobánkán és Pomázon szolgált istentiszteleten a Reménység kórus, majd a vendéglátóktól való búcsúzás után a kora délutáni órákban hazaindultak Marosszentgyörgyre. Hálás szívvel köszönjük Istennek erdélyi testvéreinket és a sikeres találkozót.

Bíró Istvánné

2016. augusztus 8 és 13-a között ebben az évben is megtartottuk ifjúsági táborunkat. Helyszíne Érsekvadkert volt (pontosabban az erdő Vadkert mellett). Az idei táborunk címe is volt, mely így hangzott: **Én vagyok...**

Ennek a címnek a nyomán tettük fel magunknak a kérdést: Kicsoda valójában Jézus Krisztus? A napok előrehaladtával közelebb kerültünk ahhoz is, hogy megértsük, mit jelent számunkra Jézus halála és feltámadása, megpróbáltunk felfogni valamit az Úr hihetetlen mértékű ajándékából, a kegyelemből, és beszéltünk arról is, hogy mit jelent a mai világban kereszténynek lenni. A tábor utolsó estéjén pedig – *Molnár Ambrus*, balassagyarmati segédlelkész bizonyoságtételének hála – megtudtuk azt is, hogy a megtérésnek nem kell feltétlenül hatalmas, egetrengető, a világot sarkaiból kifordító robbanásnak lennie, hanem megtörténhet csendes, látszólag mindennapi események sorozatában is (azt hiszem, ez a tény sokunkat megnyugtatót).

ÉN VAGYOK... IFI-TÁBOR 2016

A lelki feltöltődés mellett természetesen újfent remek élményekkel gazdagodtunk. Fürödtünk a festői környezetű Bánki tóban, és utána való nap megpróbáltuk meglátogatni a nyírjesi vadasparkot (és bár sikerült totálisan eláznunk, szerintem itt nevéttünk a legtöbbit). Jártunk Balassagyarmaton, ahol megismerkedhettünk a helyi református templommal, és a reformátusság történetével (valamint kipróbál-

hattuk a parókia udvarán álló trambulint és focipályát). Péntek délután pedig három csapatra szétválva mérhettük össze erőnket egy tábori olimpia keretében.

Azt hiszem, bátran kijelenthetjük, hogy a tábor nem csupán eltelt, hanem bőven megtelt lelki tartalommal és élménnyel. Biztos vagyok benne, hogy kis csapatunk minden tagja értékes üzenettel a szívében térhetett haza.

Számomra a legfontosabb üzenetet a hétről az Efezusi levél 2. részének 8-9. versei mondják el: „*Hiszen kegyelemből van üdvösségetek a hit által, és ez nem tőletek van: Isten ajándéka ez; nem cselekedetekért, hogy senki se dicsekedjék.*”

Osváth Dóri

**NÁLUNK
KERESZTELTEK**

**Balácsi Krisztián
József**
Isten népéhez tartozik.

**Vince-Bobák
Regő**
Isten népéhez tartozik.

Filep Nimród
Isten népéhez tartozik.

Ficzere Gergő
Isten népéhez tartozik.

NAPLÓ

ALKALMAINK VOLTAK:

2016. augusztus 21. ■ V. Papkerti koncert *ifj. Szotyori Nagy Gábor* orgonaművész szolgálatával. Presbiteri gyűlés.
 2016. szeptember 4. ■ Tanévnnyitó istentisztelet. Gyülekezeti délután Csobánkán.
 2016. szeptember 8-11. ■ A marosszentgyörgyi Reménység kórus látogatása.
 2016. szeptember 23. ■ Ars Sacra hét: a Praetorius kamarakórus hangversenye a pomázi templomban.
 2016. szeptember 20. ■ Az újraindult Bibliaolvasó kör első alkalma.
 2016. szeptember 28. ■ Női/férfi bibliaóra. A felnőtt konfirmáció első alkalma.
 2016. október 2. ■ Gyermekdélután; szülők délutáni alkalma. Presbiteri gyűlés.
 2016. október 9. ■ Presbiteri továbbképzés a pomázi templomban, *Dr. Szűcs Ferenc* lelképásztor szolgálatával.
 2016. szeptember 16. ■ Hálaadó vasárnap.
 2016. október 22. ■ Kiránduló kör túrája Dobogókőre. Temető takarítás.
 2016. október 23. ■ A Szentendrei Református Gimnázium 7. b. osztályának szupplikációja a pomázi templomban.

TERVEZETT ALKALMAINK:

2016. október 24-28. ■ 18.00 úrvacsora előkészítő bűnbánati alkalmak.
 2016. október 30. ■ Újborért való hálaadás úrvacsorai közösségben. Konfirmálók bemutatása.
 2016. október 31. ■ Reformáció ünnepe. 9.00 istentisztelet a csobánkai imaházban; 18.00 istentisztelet a pomázi templomban a Psalmus kórus szolgálatával.
 2016. november 12. ■ 15.00 jótékonyági hangverseny a pomázi templomban.
 2016. november 13. ■ Gyermekdélután; szülők délutáni alkalma. Presbiteri gyűlés.
 2016. november 21-25. ■ 18.00 evangelizáció a csobánkai imaházban.
 2016. november 27. ■ Adventi istentisztelet úrvacsorai közösségben. 15.00 Csendes délután Csobánkán.
 2016. december 4. ■ 14.00 Ünnepi hálaadó istentisztelet a csobánkai imaházban, *Dr. Szabó István* püspök úr szolgálatával a csobánkai imaház felszentelésének 70. évfordulója alkalmából.
 2016. december 11. ■ 15.00 gyermekszolgálatok csendes délutánja Pomázon.
 2016. december 18. ■ Gyermekdélután; szülők délutáni alkalma. Presbiteri gyűlés.
 2016. december 19-23. ■ 18.00 úrvacsora előkészítő bűnbánati alkalmak.
 2016. december 24. ■ 14.00 gyermekkarácsony Csobánkán. 15.00 gyermekkarácsony Pomázon.
 2016. december 25. ■ Karácsonyi istentisztelet úrvacsorai közösségben. Psalmus kórus szolgálata Csobánkán.
 2016. december 26. ■ Karácsonyi istentisztelet úrvacsorai közösségben.
 2016. december 31. ■ Óév. 9.00 istentisztelet a csobánkai imaházban; 18.00 istentisztelet a pomázi templomban.

KERESZTELŐ:

2016. szeptember 11. ■ **Balácsi Krisztián József, Takács Gréta.**
 2016. szeptember 18. ■ **Filep Nimród, Vince-Bobák Regő.**
 2016. október 2. ■ **Ficzere Gergő.**

HÁZASSÁGKÖTÉS:

2016. szeptember 17. ■ **Bodon Zoltán és Megyeri Andrea** házasságkötésének megáldása a pomázi református templomban.
 2016. október 2. ■ **Ficzere István és Jamrich Júlia** házasságkötésének megáldása a pomázi református templomban.
 2016. október 15. ■ **Bíró Endre és Bíró Mónika** házasságkötésének megáldása a pomázi református templomban.

HALÁLOZÁS, TEMETÉSEK:

2016. augusztus 20-án elhunyt **id. Gelu Sándorné** (†73) testvérünk, temetése 2016. augusztus 30-án volt a szentistvántelepi temetőben.
 2016. augusztus 18-án elhunyt **Tóth Alfréd** (†95) testvérünk, temetése 2016. szeptember 7-én volt a szentistvántelepi temetőben.
 2016. október 3-án elhunyt **Szigeti Istvánné** (†93), temetése 2016. október 10-én volt református temetőnkben.

ÉS LESZNEK KETTEN EGY TESTTÉ

Október 2-án a pomázi templomban kérte Isten áldását házasságára **Ficzere István és Jamrich Júlia.**

Szeptember 14-én Nyilas Zoltán esperes úr köszöntötte **Kovács Lajosné Eszti** néit abból az alkalomból, hogy 25 éve a bibliaóra-közösség tagja.

GYÜLEKEZETÜNK RENDSZERES ALKALMAI

Hétfő: 9.30 baba-mama kör Pomázon (hónap első és harmadik hétfőjén)
 17.00 imaóra (páratlan heteken) Pomázon
Kedd: 18.00 kékkereszt alkalom Pomázon
 18.00 bibliaóra Csobánkán
Szerda: 18.00 bibliaóra Pomázon
Csütörtök: 18.00 imaóra (páratlan heteken) Csobánkán
Péntek: 19.00 ifjúsági bibliaóra Pomázon
Vasárnap: 9.00 istentisztelet és gyermekistentisztelet Csobánkán az imaházban
 10.30 istentisztelet és gyermekistentisztelet Pomázon a templomban, illetve a gyülekezeti házban

ÁLDÁS, BÉKESSÉG!

A Pomáz-Csobánkai Református Társegyházközség lapja
Cím: 2013 Pomáz, Hősök tere 1.; – **Telefon:** 06-26-325-297
Csobánkai Gyülekezeti Ház: 2014 Csobánka, Béke u. 19.
E-mail cím: pomaz-csobanka@reformatus.hu
Honlapcím: <http://www.pomaz.reformatus.hu>
Gyülekezetünk számlaszámai:
Pomáz: 10918001-0000034-47170002
Csobánka: 10918001-0000034-47170019
Felelős kiadó: Nyilas Zoltán lelképásztor
 (e-mail: znyilas@freemail.hu)
Szerkesztőbizottság: Nyilas Zoltán, Hardi Péter, Mazaray Sándor, Görbe Ferenc, Dr. Puskás Attila.
Szerkesztő: Dr. Puskás Attila
 (e-mail: dr.puskas.attila@t-online.hu; Tel.: +36-20-9355-362)
Terjesztési felelős: Erdélyi Sándor
 (e-mail: erkuchenbauer@gmail.com; Tel.: +36-20-9325-110)
Megjelenik kéthavonta 400 példányban, ingyenes terjesztésben.
Adományokat köszönettel elfogadunk.

Augusztus 17-én a napközis gyermektábor résztvevői szolgáltak.

KÉPEK GYÜLEKEZETÜNK ÉLETÉBŐL

Augusztus 21-én az V. Papkerti koncert keretében ifj. Szotyori Nagy Gábor orgonaművész adott hangversenyt pomázi templomunkban.

Október 9-én a kisköri presbiteri konferencián Dr. Szűcs Ferenc professzor úr tartott előadást a 450 éves II. Helvét Hítvallásról a pomázi templomban.

A parókia az ötvenes években.

A parókia ma, a külső szigetelési munkák befejezését követően.

Gyülekezeti újságunk következő száma várhatóan december 24-én jelenik meg.